

Bu kitaba sığmayan
daha neler var!

eba
www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla
ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz

**BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA
ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.**

ISBN 978-975-11-6362-2

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin
İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşınması Zorunlu Değildir.

ULAŞTIRMA HİZMETLERİ ALANI TESLİM VE ÖDEME ŞEKİLLERİ 10 DERS MATERYALI

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

ULAŞTIRMA HİZMETLERİ ALANI

TESLİM VE ÖDEME ŞEKİLLERİ

10 DERS
MATERYALI

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

ULAŞTIRMA HİZMETLERİ ALANI

TESLİM VE ÖDEME ŞEKİLLERİ

10

DERS MATERYALİ

YAZARLAR

BİLAL AKTAN

BURAK PAR

ELİF ADEMOĞLU

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI 8078
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ 2006

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Ders materyalinin metin, soru şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

HAZIRLAYANLAR

DİL UZMANI	Fatih GÜNEŞ
PROGRAM GELİŞTİRME UZMANI	Fulya ÖLKEN
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME UZMANI	Hatice GÜRDİL EGE
REHBERLİK UZMANI	Hatice İNCE Davut ŞENYÜREK
GÖRSEL TASARIM UZMANI	Murat TÜVÖR

ISBN 978-975-11-6362-2

Millî Eğitim Bakanlığının 24.12.2020 gün ve 18433886 sayılı oluru ile Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünce ders materyali olarak hazırlanmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

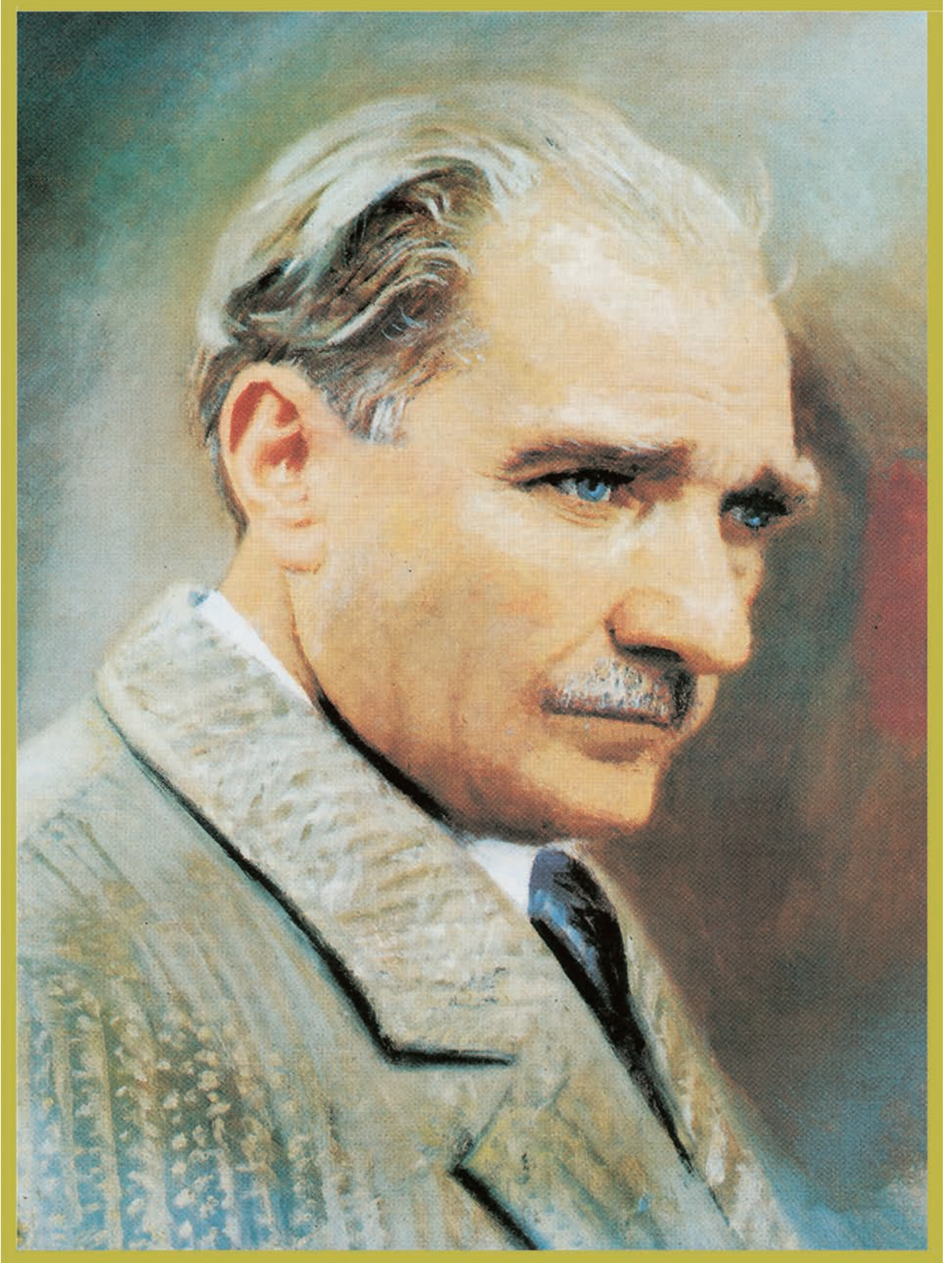
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TESLİM ŞEKİLLERİ

İÇİNDEKİLER.....	9
DERS MATERYALİNİN TANITIMI	11
1.1. INCOTERMS 2020.....	14
1.1.1. Teslim Şekillerinin (Incoterms) Tanımı ve Açılımı	14
1.2. E GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ	17
1.2.1. Ex Works (Ticari İşletmede Teslim).....	18
1.3. F GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ	21
1.3.1. FCA (Belirlenen Yerde Taşıyıcıya Masrafsız Teslim).....	21
1.3.2. FAS (Gemi Doğrultusunda Taşıyıcıya Masrafsız Teslim)	24
1.3.3. FOB (Gemide Masrafsız Teslim)	26
1.4. C GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ	29
1.4.1. CFR (Mal Bedeli ve Taşıma Ödenmiş Teslim).....	29
1.4.2. CPT (Belirlenen Yere Kadar Taşıma Ödenmiş Teslim).....	32
1.4.3. CIF (Mal Bedeli, Sigorta ve Navlun Ödenmiş Teslim)	34
1.4.4. CIP (Sigorta Dâhil Belirlenen Yere Kadar Taşıma Ödenmiş Teslim)	37
1.5. D GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ.....	39
1.5.1. DAP (Belirlenen Yerde Teslim)	39
1.5.2. DPU (Belirtilen Noktada Eşya Boşaltılmış Teslim).....	42
1.5.3. DDP (Gümrük Vergileri Ödenmiş Olarak Teslim).....	44
📌 ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	48

ÖDEME ŞEKİLLERİ

2.1. DIŞ TİCARETTE ÖDEME ŞEKİLLERİ.....	50
2.2. PEŞİN ÖDEME YÖNTEMİ	51
2.2.1. Peşin Ödeme Süreci.....	52
2.3. MAL MUKABİLİ ÖDEME YÖNTEMİ	54
2.3.1. Mal Mukabili Ödeme Süreci	54
2.4. VESAİK MUKABİLİ ÖDEME YÖNTEMİ	56
2.4.1. Vesaik Mukabili Ödeme Süreci	56
2.5. AKREDİTİFLİ ÖDEME YÖNTEMİ	58
2.5.1. Akreditif Ödeme Süreci	59
2.6. AÇIK HESAP ÖDEME YÖNTEMİ.....	61
2.6.1. Açık Hesap Ödeme Yöntemi Süreci	61
2.7. ÖDEME ŞEKİLLERİNİN RİSK ORANLARI	63
2.7.1. İthalatçı	63
2.7.2. İhracatçı	64

TAŞIMADA SİGORTA İŞLEMLERİ

ÖĞRENME BİRİMİ 3

📌 ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	67
3.1. NAKLİYAT SİGORTALARI	70
3.1.1. Sigortanın Tanımı	70
3.1.2. Sigortanın Temel Kavramları	70
3.1.3. Sigorta Sözleşmesi	71
3.1.4. Nakliyat Sigorta Sözleşmesi	72
3.1.5. Emtia Nakliyat Sigortası	72
3.1.6. Emtia Nakliyat Sigorta Poliçesi	74
3.1.7. Emtia Nakliyat Sigortası Poliçesinin İçeriği	74
3.1.8. Emtia Nakliyat Sigortası Teminatları	75
3.1.9. Emtia Nakliye Sigortasında İstisnalar	76
3.1.10. Taşımacılıkta Sorumluluk Sigortası	76
3.1.11. Taşıyıcının Mali Sorumluluk Sigortası ile Emtia Nakliyat Sigortası	77
Arasındaki Başlıca Farklılıklar	77
3.1.12. Uluslararası Taşımalarda Sorumluluğu Belirleyen Konvansiyonlar	78
3.1.13. CMR Sorumluluk Sigortası	82
3.2. SİGORTA HASAR VE TANZİM SÜRECİ	82
3.2.1. Hasar Tutanağı	82
3.2.2. Hasarda Dikkat Edilmesi Gereken Durumlar	83
3.2.3. Hasar Türleri	86
3.2.4. Nakliyat Hasar ve Kayıp Dosyalarında Gerekli olan Belgeler	88
📌 ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	90
CEVAP ANAHTARLARI	91
KAYNAKÇA	93

DERS MATERYALİNİN TANITIMI

Etkileşimli kitap, video, ses, animasyon, uygulama, oyun, soru vb. ilave kaynaklara ulaşabileceğiniz karekodu gösterir.

Daha fazlası için <http://ogmmateryal.eba.gov.tr> adresini ziyaret edebilirsiniz.

Öğrenme birimi numarasını gösterir.

Öğrenme biriminin adını gösterir.

Öğrenme biriminin konularını gösterir.

Hazırlık çalışmalarını gösterir.

Öğrenme birimiyle ilgili kazanımları gösterir.

Öğrenme birimiyle ilgili kapak görselini gösterir.

1. Öğrenme Birimi
TESLİM ŞEKİLLERİ

KONULAR

- 1.1. INCOTERMS 2020
- 1.2. E GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ
- 1.3. F GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ
- 1.4. C GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ
- 1.5. D GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Ülkemizin en çok ithal ve ihraç ettiği ürünler neler olabilir?
2. Sizce dünyada en çok hangi taşıma türü kullanılıyor? Bunun sebepleri neler olabilir?
3. "Teslim şekilleri" ifadesinden ne anlıyorsunuz?

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Incoterms 2020 (teslim şekilleri) kavramını önemini ve amaçlarını,
- Alıcının ve satıcının bir dış ticaret işlemindeki sorumluluklarını
- E, F, C, D grubu teslim şekillerinin ulaştırma sektöründe nasıl uygulandığını

13

DERS MATERYALİNİN TANITIMI

1. Öğrenme Birimi

Konu başlıklarını gösterir.

1.1. INCOTERMS 2020

INCOTERMS-Uluslararası Teslim Şekilleri (International Commercial Terms (İntirnasional Kırımışıl trmz)) ifadesinin ilk hecelerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Incoterms, ülkemizdeki teslim şekillerini ve bir dış ticaret işleminde alıcı ve satıcının sorumluluk sınırlarını belirleyen uluslararası kuralları bütündür.

1.1.1. Teslim Şekillerinin (Incoterms) Tanımı ve Açılımı

Teslim şekilleri aracılığıyla, taraflar arasındaki masrafların paylaşımı; ticarete konu olan malın nasıl taşınacağı; sigorta, kayıp ve hasar gibi durumlarda kimin ne zaman sorumlu tutulması gerektiği gibi konulara açıklık kazandırılır.

Her teslimatın biçimini belirten ve İngilizce sözcüklerin ilk harfleriyle oluşturulmuş üç harfli terimler vardır (FCA, FAS, FOB vb.). Böylelikle içerikler herkeşçe doğru biçimde yorumlanabilmektedir. Incoterms kuralları, lojistik ile uğraşanların doğru biçimde uygulamaları gereken kurallardır.

1.1.2. Teslim Şekilleri Tarihiçesi

Milletlerarası Ticaret Odası (International Chambers of Commerce/ICC) İngiltere, Belçika ve ABD tarafından Amerika'da kurulmuştur. Daha sonra Paris olarak belirlenmiştir.

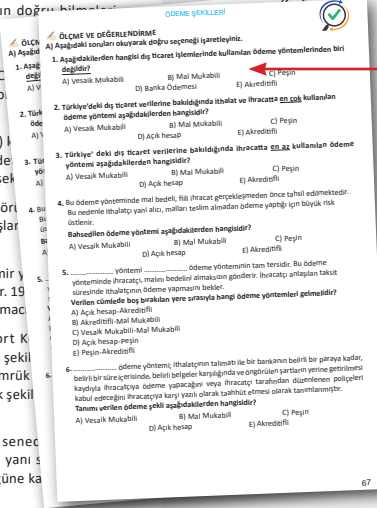
ICC, 1921'de Paris'te yapılan bir toplantıda Incoterms (teslim şekilleri) kitabını "Ticari Terimler" kitabını hazırlama kararı vermiştir. Öncelikle altı adet bir çalışma yapılmıştır. Daha sonra bu çalışma 30 ülkeyi kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

Farklı ülkeleri temsilen tüccar ve ticaret uzmanlarıyla uzun süren görüşmelerle 1936'da ilk kitap yayımlanmıştır. 1939'da İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla çalışmalara ara verilmiş zorunda kalmıştır.

1953'te ise ikinci kitap yayımlanmıştır. Yayımlanan ikinci kitapta, demiryolu taşımacılığına ilişkin gelişmeler neticesinde kapsama hava yolu taşımacılığı eklenmiştir.

1980 yılında düzenlenen Birleşmiş Milletler Multimodal Transport Convention "multimodal taşımacılık" kavramının tanımlanması sonrasında teslim şekilleri taşımacılığını da kapsayacak bir terim eklenmiştir. 2000 yılında gümrük ayırntılarına yer verilmiş, alıcı ve satıcı sistemlerine daha uyumlu olacak şekilde revize edilmiştir.

Değişen ve gelişen taşımacılık sektörüne paralel olarak her on sene güncellenmektedir. Güncellemeler yapılırken piyasaya beklentilerinin yanı sıra ithalatçıların istek ve ihtiyaçları da gözetenmiştir. Incoterms 2020, bugüne kadar sekizinci kitaptır.

Öğrenme birimlerine ait ölçme ve değerlendirme sorularını gösterir.

Uygulamaya ait karekodu gösterir.

14

Uygulamanın adını gösterir.

Uygulamanın süresini gösterir.

Uygulamaya yönelik bilgi metnini gösterir.

Uygulamada cevaplanması istenen soruları gösterir.

1. Öğrenme Birimi

1.1. UYGULAMA: Ex Works Teslim Şekli

Amaç: Ex works teslim şekline göre ihracat işlemini gerçekleştirebilmek. Bursa'da zeytinyağı üreten bir firma, 25 ton zeytinyağını İtalya'ya ihraç edecek. Taraflar arasında Ex-Works teslim şekline karar vermişlerdir. Sözleşmeye göre mallar, Mudanya'dan kara yolu araçları ile Bursa Gemlik Limanı'na getirilecektir. Burada gemiye yüklenerek İtalya Trieste Limanı'na gönderilecek, orada kara yolu ile alıcı fabrikasına taşınacaktır. Sözleşmede EXW-Loaded-Mudanya satıcının deposu-Incoterms 2020 yazmaktadır (Görsel 1.2).

Görsel 1.2: Bursa-Trieste Limanı rotası

İş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alarak 4 kişilik gruplara ayrılız. Grup arkadaşlarınızla iş birliği ve fikir alışverişini yaparak verilen soruları cevaplayınız. Çalışmanızı öğretmeninizin size verdiği sürede tamamlayınız. Cevaplarınızı diğer grupların cevaplarıyla karşılaştırınız. İthalat ülkesi neresidir? ..... İhracat ülkesi neresidir? ..... Malların alıcıya teslim edildiği nokta neresidir? ..... Sorumluluk, risk ve masrafların satıcıdan alıcıya geçtiği nokta neresidir? ..... Satıcının sorumlulukları nelerdir? ..... Alıcının sorumlulukları nelerdir? .....

1. Öğrenme Birimi

TESLİM ŞEKİLLERİ

KONULAR

- 1.1. INCOTERMS 2020
- 1.2. E GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ
- 1.3. F GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ
- 1.4. C GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ
- 1.5. D GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Ülkemizin en çok ithal ve ihraç ettiği ürünler neler olabilir?
2. Sizce dünyada en çok hangi taşıma türü kullanılıyor? Bunun sebepleri neler olabilir?
3. "Teslim şekilleri" ifadesinden ne anlıyorsunuz?

- NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?
- Incoterms 2020(teslim şekilleri) kavramını önemini ve amaçlarını,
- Alıcının ve satıcının bir dış ticaret işlemindeki sorumluluklarını
- E, F, C, D grubu teslim şekillerinin ulaştırma sektöründe nasıl uygulandığını

1.1. INCOTERMS 2020

INCOTERMS-Uluslararası Teslim Şekilleri [International Commercial Terms (intraşinıl kımrşıl trırmz)] ifadesinin ilk hecelerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Incoterms, ülkemizdeki teslim şekillerini ve bir dış ticaret işleminde alıcı ve satıcının sorumluluk sınırlarını belirleyen uluslararası kurallar bütünüdür.

1.1.1. Teslim Şekillerinin (Incoterms) Tanımı ve Açılımı

Teslim şekilleri aracılığıyla, taraflar arasındaki masrafların paylaşımı; ticarete konu olan malın nasıl taşınacağı; sigorta, kayıp ve hasar gibi durumlarda kimin ne zaman sorumlu tutulması gerektiği gibi konulara açıklık kazandırılır.

Her teslimatın biçimini belirten ve İngilizce sözcüklerin ilk harfleriyle oluşturulmuş üç harfli terimler vardır (FCA, FAS, FOB vb.). Böylelikle içerikler herkesçe doğru biçimde yorumlanabilmektedir. Incoterms kuralları, lojistik ile uğraşanların doğru bilmeleri ve uygulamaları gereken kurallardır.

1.1.2. Teslim Şekilleri Tarihçesi

Milletlerarası Ticaret Odası (International Chambers of Commerce/ICC), 1919 yılında Fransa, İngiltere, Belçika ve ABD tarafından Amerika'da kurulmuştur. Daha sonra kurumun merkezi Paris olarak belirlenmiştir.

ICC, 1921'de Paris'te yapılan bir toplantıda Incoterms (teslim şekilleri) kurallarına öncü olup "Ticari Terimler" kitabını hazırlamaya karar vermiştir. Öncelikle altı adet dış ticaret terimi ile bir çalışma yapılmıştır. Daha sonra bu çalışma 30 ülkeyi kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

Farklı ülkeleri temsilen tüccar ve ticaret uzmanlarıyla uzun süren görüşmeler sonucunda 1936'da ilk kitap yayımlanmıştır. 1939'da İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla bu alandaki çalışmalara ara verilmek zorunda kalınmıştır.

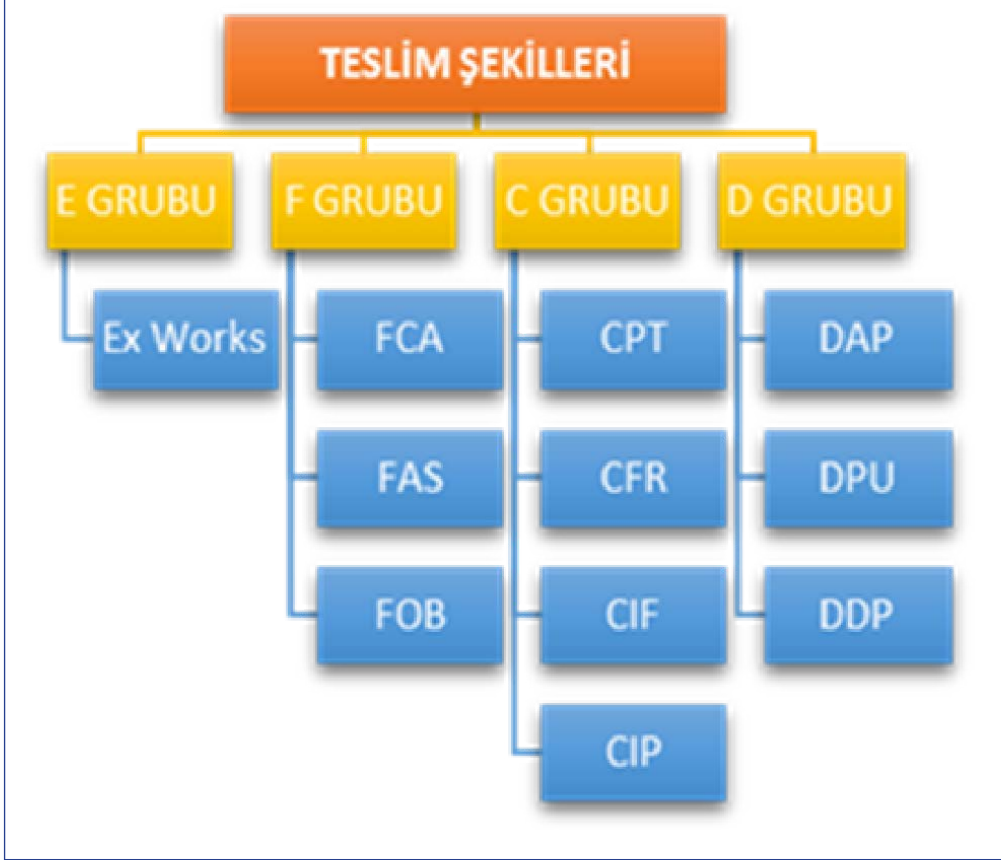
1953'te ise ikinci kitap yayımlanmıştır. Yayımlanan ikinci kitapta, demir yolu taşımacılığı da düzenlemelere eklenerek toplamda dokuz teslim şekli oluşturulmuştur. 1970'lerde hava yolu taşımacılığında yaşanan gelişmeler neticesinde kapsama hava yolu taşımacılığı da eklenmiştir.

1980 yılında düzenlenen Birleşmiş Milletler Multimodal Transport Konvansiyonu'nda "multimodal taşımacılık" kavramının tanımlanması sonrasında teslim şekillerine, konteyner taşımacılığını da kapsayacak bir terim eklenmiştir. 2000 yılında gümrük işlemleriyle ilgili ayrıntılara yer verilmiş, alıcı ve satıcı sistemlerine daha uyumlu olacak şekilde düzenlemeler yapılmıştır.

Değişen ve gelişen taşımacılık sektörüne paralel olarak her on senede bir sürümler güncellenmektedir. Güncellemeler yapılırken piyasa beklentilerinin yanı sıra ihracatçı ve ithalatçıların istek ve ihtiyaçları da gözetenmiştir. Incoterms 2020, bugüne kadar yayımlanan sekizinci kitaptır.

TESLİM ŞEKİLLERİ

Incoterms Uluslararası Ticari Terimler'in 2020 versiyonunda, doğru teslim şeklinin seçilmesine, malların teslimine ve hasarın geçişine ait vurgulamalar yapılmıştır. İthalat ve ihracat işlemlerinin daha sorunsuz yürütülebilmesi adına her bir teslim şeklinin yanına rehber niteliğinde açıklayıcı notlar koyulmuştur. Böylelikle teslimat yöntemleri daha anlaşılabilir ve uygulanabilir hâle gelmiştir. Teslim şekilleri (Şema 1.1) dört ana başlıkta ve 11 farklı şekilde gerçekleştirilir.

Şema 1.1: Teslim şekilleri

1.1.3. Teslim Şekillerinin Amacı ve Faydaları

Teslim şekilleri (Incoterms) kullanılmaya başlamadan önce alıcı ve satıcı; malın teslim edileceği noktayı, malların araca yüklenmesi ve araçtan boşaltılması işlemlerinin kimin tarafından yapılacağını, ana taşımanın ne şekilde olacağını ve masraflarını hangi tarafın üstleneceğini; olası bir hasar, kayıp ve gecikme durumunda izlenecek yolu, sigortayı kimin yaptıracağını detaylı olarak konuşup anlaşmak zorundaydı. Farklı ülkelerdeki yasa ve düzenlemeler dolayısıyla da bu konular bazen farklı yorumlanmaktaydı.

Teslim şekilleri kuralları; neyin, nerede, kim tarafından yapılması gerektiğini açıklayarak herhangi bir yanlış anlamayı tamamen ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Bu sistem sayesinde alıcı ve satıcı, hem kendi yararını gözeterek hem de ticarete konu olan mala en uygun teslim şeklini belirleyerek anlaşma sağlamaktadır.

Uluslararası teslim şekilleri;

- Uluslararası ticaretin geliştirilmesi,
- İşlemlerin kolaylaştırılması,
- Uluslararası kuralların ticaret engeline dönüşmesinin önlenmesi,
- Uluslararası dış ticaret sisteminin kurallar dahilinde işlemesi gibi faydalar sağlamaktır.

E Grubu teslim şekli satıcıya en az sorumluluk yükleyen gruptur. Bu grupta Ex Works adında bir adet teslim şekli bulunur. Satıcının tek yapacağı, kendi depo veya fabrikasında yükü hazır edip alıcısına teslim etmektir. Satıcının risk ve sorumluluğunun bittiği yerde masrafları da biter.

F Grubunda FCA, FAS, FOB adında üç teslim şekli bulunur. Satıcı, malı alıcısına teslim edeceği yere kadar olan tüm risk ve masraflardan sorumludur. Satıcının sorumluluğunun bittiği yerde masrafları da biter.

C Grubunda CPT, CFR, CIF, CIP adında dört teslim şekli bulunur. Satıcının risk ve sorumluluğu çıkış ülkesinde biter fakat masrafları varış yerine kadar devam eder.

D Grubu teslim şekli, satıcının sorumluluğunun en fazla olduğu gruptur. Bu grupta DAP, DPU, DDP adında üç adet teslim şekli bulunur. Satıcı, varış yerine kadar olan tüm risk ve masraflardan sorumludur. Satıcının risk ve sorumluluğunun bittiği yerde masrafları da biter.

Şema 1.2 : Taşıma şekline göre teslim şekilleri

Teslim şekilleri 2020 kuralları taşıma şekli açısından (Şema: 1.2); “tüm taşıma tiplerinde kullanılabilen” ve “sadece deniz yolu ve nehir taşımacılığında kullanılabilen” teslim şekilleri olmak üzere iki farklı gruba ayrılmıştır. Sadece deniz yolu ve nehir taşımacılığında kullanılan teslim şekillerinde, yükün alıcıya teslim edildiği yer bir limandır. FAS teslim şeklinde satıcı yükü kıyıya indirerek teslim ederken FOB, CFR, CIF teslim şekillerinde teslimat gemi güvertesinde yapılır.

T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı verilerine göre 2020 yılında; ihracatta %59,6, ithalatta 52,3 ortalama ile en çok kullanılan taşıma şekli deniz yolu taşımacılığıdır. Bunu %20,5 ortalama ile kara yolu taşımacılığı izlemektedir.

TESLİM ŞEKİLLERİ

Teslim Şekillerinde Tarafların Genel Sorumluluk Dağılımları

Aşağıdaki tabloda (Tablo 1.1) verilen sorumluluk dağılımları tarafların ikili anlaşmalarına göre değişkenlik gösterebilir.

Tablo 1.1: Tarafların Sorumluluk Dağılımı

TESLİM ŞEKİLLERİ	TAŞIMA TÜRÜ	Ambalajlama	İhracat Ülkesi İç Taşıma	İhracat Gümrüğü	Ana Taşıma Aracına Yükleme	Ana Taşıma Sorumluluğu	Navlun	Sigorta	Ana Taşıma Aracından Boşaltma	İthalat Gümrüğü	İthalat Ülkesi İç Taşıma
EX WORKS		Satıcı	Alıcı	Alıcı	Alıcı	Alıcı	Alıcı	Zorunlu Değildir	Alıcı	Alıcı	Alıcı
FCA		Satıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı	Alıcı	Alıcı	Zorunlu Değildir	Alıcı	Alıcı	Alıcı
FAS		Satıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı	Alıcı	Alıcı	Zorunlu Değildir	Alıcı	Alıcı	Alıcı
FOB		Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı	Alıcı	Zorunlu Değildir	Alıcı	Alıcı	Alıcı
CPT		Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı	Satıcı	Zorunlu Değildir	Alıcı	Alıcı	Alıcı
CFR		Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı	Satıcı	Zorunlu Değildir	Alıcı	Alıcı	Alıcı
CIF		Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı	Alıcı	Alıcı
CIP		Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı	Alıcı	Alıcı
DAP		Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Zorunlu Değildir	Alıcı	Alıcı	Alıcı
DPU		Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Zorunlu Değildir	Satıcı	Alıcı	Alıcı
DDP		Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Zorunlu Değildir	Satıcı	Satıcı	Satıcı

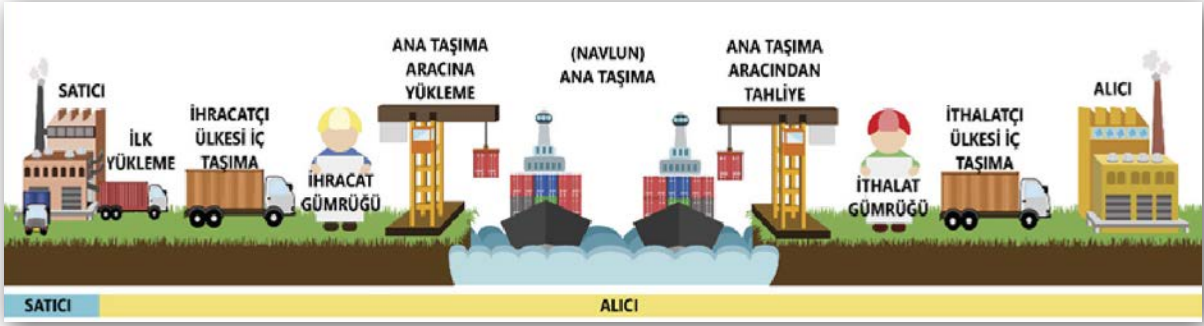
1.2. E GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ

E Grubu teslim şekillerinde Ex-works olmak üzere bir adet teslim şekli bulunur. Ex-works teriminin sonuna eklenen yer ifadesi, satıcının yükü alıcıya teslim edeceği yeri (depo, fabrika, dağıtım merkezi vb.) ifade eder. Bu terim; E Grubu teslim şekillerinde hasar, risk ve masrafların satıcıdan alıcıya geçtiği yer anlamına da gelir. Bu yer genelde satıcının deposudur.

1.2.1. Ex Works (Ticari İşletmede Teslim)

Ex Works, satıcının sorumluluğunun en az olduğu teslim şeklidir ve tüm taşıma tiplerinde (deniz, kara, hava, demir yolu) uygulanabilir.

Ex Works teslim şeklinde satıcı, malları hazırlar ve ambalajlı bir şekilde kendi iş yerinde, fabrikasında veya deposunda alıcıya teslim eder. Yükü teslim almasıyla tüm sorumluluk, risk ve masraflar alıcıya geçer (Görsel 1.1).

Görsel 1.1: Exworks teslim şekli

Satıcı Sorumlulukları

Satıcı; ticarete konu olan malı hazırlar, sevkiyat gereklerine uygun biçimde paketlenme ve ambalajlama yapar, fabrikasında alıcının emrine hazır bulundurur. Malların sevk edilmeye hazır olduğunu alıcıya bildirir. Satıcının sorumluluğu, malını hasarsız ve eksiksiz olarak teslim ettiği anda biter.

Alıcı Sorumlulukları

Alıcı; mal bedelini öder, malları teslim aldığı yerde araca yüklemesini ve elleçlemesini yapar. İhracat ülkesindeki (satıcı ülkesindeki) taşıma da dâhil olmak üzere tüm taşıma işleminden sorumludur. Taşıma işini yapacak olan taşıma şirketi ile taşıma sözleşmesi yapar ve navlunu öder. İhracat ve ithalat gümrük işlemlerini yapar. Gümrük kaynaklı tüm masrafları öder.

Ex Works teslim şekline " ExW-Loaded-ExW-City " terimleri de eklenmiştir. Sözleşmede Exw-Loaded yazıldığında satıcı kendi tesislerinde, malları alıcının aracına yüklemek durumdadır. Sözleşme de Exw-City yazıldığında sadece işyerinde değil kararlaştırılan bir nokta da teslimat gerçekleştirilmektedir.

Ex works Teslim Şekli Örnek Olayı

İstanbul'da yerleşik olan ABC Kimya adlı firma, Berlin'de yerleşik XYZ Kimya firmasına mal satmak istemektedir. Sözleşmede yazan teslim şekli ExW-İstanbul satıcının deposu-Incoterms 2020'dir.

Örneğe göre

İhracatçının ülkesi Türkiye, ithalatçının ülkesi Almanya'dır.

Satıcının malları alıcısına teslim edeceği yer kendi deposudur. Sorumluluk, risk ve masrafların alıcıya geçtiği nokta satıcının deposudur.

TESLİM ŞEKİLLERİ

Satıcının sorumlulukları

- İstenilen miktarda malı sevkiyata uygun biçimde hazırlayıp ambalajlamak
- Yükün hazır olduğunu alıcıya bildirmek

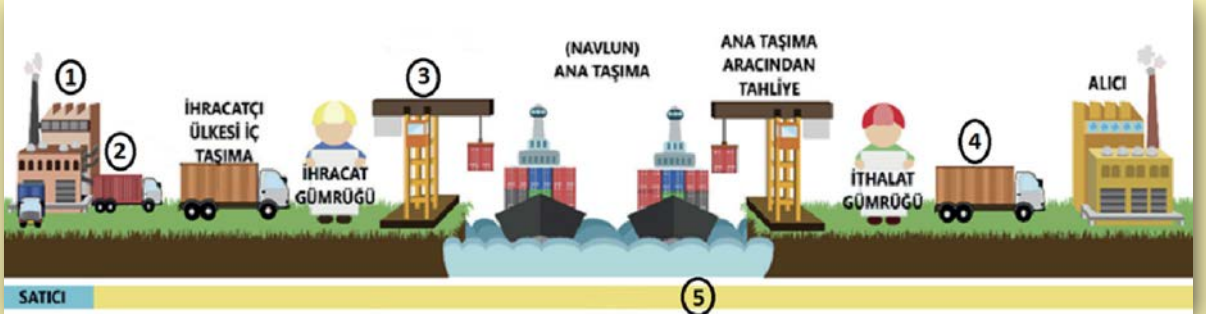
Alıcının sorumlulukları

- Mal bedelini ödemek
- Yükü İstanbul'da satıcının fabrikasında teslim almak
- Malların kara yolu araçlarına yüklemesini yapmak
- Malların ihracat izinlerini alıp ihracat gümrüğü işlemlerini tamamlamak
- Ana taşımayı yapacak taşıma şirketi ile taşıma sözleşmesi yapmak
- Navlunu ödemek
- Satın aldığı malın Berlin'e kadar taşımalarını yapmak
- İthalat gümrüğü işlemlerini yapmak ve gümrük vergisi, muayene gibi masrafları ödemek

.....

SIRA SİZDE

Ex Works teslim şekline ait aşağıdaki görselde boş bırakılan yerlere numaraların karşılığını doğru bir şekilde yazınız.

- 1) .....
- 2) .....
- 3) .....
- 4) .....
- 5) .....

1.1. UYGULAMA: Ex Works Teslim Şekli

Amaç: Ex works teslim şekline göre ihracat işlemini gerçekleştirebilme.

Bursa'da zeytinyağı üretimi yapan bir firma, 25 ton zeytinyağını İtalya'ya ihraç edecektir. Taraflar aralarında Ex-Works teslim şekline karar vermişlerdir. Sözleşmeye göre mallar, Mudanya'dan kara yolu araçları ile Bursa Gemlik Limanı'na getirilecektir. Burada gemiye yüklenerek İtalya Trieste Limanı'na gönderilecek, orada kara yolu ile alıcı fabrikasına taşınacaktır. Sözleşmede EXW-Loaded-Mudanya satıcının deposu-Incoterm 2020 yazmaktadır (Görsel 1.2).

Görsel 1.2: Bursa-Trieste Limanı rotası

İş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alarak 4 kişilik gruplara ayırınız. Grup arkadaşlarınızla iş birliği ve fikir alışverişi yaparak verilen soruları cevaplayınız. Çalışmanızı öğretmeninize size verdiği sürede tamamlayınız. Cevaplarınızı diğer grupların cevaplarıyla karşılaştırınız.

İthalat ülkesi neresidir? .....

İhracat ülkesi neresidir? .....

Malların alıcıya teslim edileceği nokta neresidir?.....

Sorumluluk, risk ve masrafların satıcıdan alıcıya geçtiği nokta neresidir?.....

Satıcının sorumlulukları nelerdir? .....

Alıcının sorumlulukları nelerdir? .....

1.3. F GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ

F Grubu teslim şekillerinde; FCA, FAS ve FOB olmak üzere üç teslim şekli bulunur. FCA, FAS, FOB terimlerinin sonuna eklenen yer ifadesi, satıcının yükü nerede alıcısına teslim edeceğini (depo, fabrika, liman, dağıtım merkezi vb.) ifade eder. F Grubu teslim şekillerinde; hasar, risk ve masrafların satıcıdan alıcıya geçtiği yer anlamına gelir.

1.3.1. FCA (Belirlenen Yerde Taşıyıcıya Masrafsız Teslim)

Ex Works teslim şeklinden sonra satıcılara en az sorumluluk yükleyen teslim şekli F sınıfı terimleri arasında yer alan FCA'dır. FCA teslim şekli, tüm taşıma tiplerinde kullanılabilir. Uluslararası ticari işlemlerin yaklaşık %40'ı FCA teslim şekli ile yapılmaktadır.

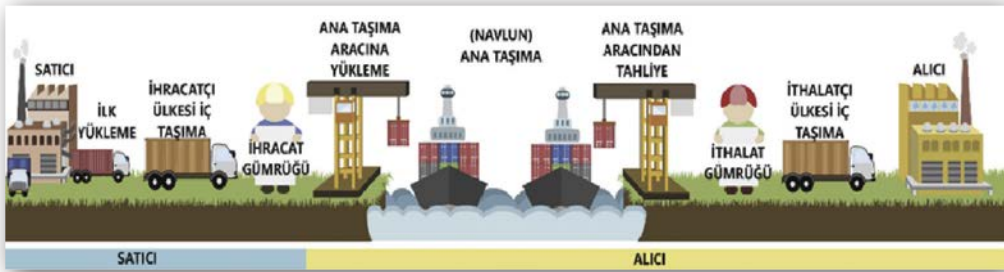
Satıcı, malları ihracatçı ülkesinde seçilen bir yerde ve tarihte alıcıya teslim eder. Alıcının sorumluluğu, ihracatçı ülkesinde yapılan teslimat ile başlamış olur (Görsel 1.3).

Satıcı sorumlulukları

Satıcı; malları istenilen miktarda, kalitede ve sevkiyat kurallarına uygun olarak hazırlar, ambalajlar ve araca yükler. Sattığı malın ihracat izinlerini alır. İhracat gümrüğü işlemlerini tamamlar. Malın, teslim noktasına ulaştırılması için gerekli olan iç taşıma ücretini öder. Sözleşmede belirtilen tarihte ve yerde alıcının taşıyıcısına teslim eder. Bu yer bir liman, depo, terminal veya fabrika olabilir. Satıcının sorumluluğu, malını hasarsız ve eksiksiz olarak teslim ettiği anda biter.

Alıcı sorumlulukları

Alıcı; sözleşme şartlarına uygun olarak kararlaştırılan tarihte ve yerde malları teslim alır. Mal bedelini öder. Malların ana taşıma aracına yüklemesini yapar. Yükleme masraflarını karşılar. Ana taşımadan sorumludur. Taşıma işini yapacak olan taşıma şirketi ile taşıma sözleşmesi yapar ve navlunu öder. İthalat gümrük işlemlerini yapar, gümrük vergisi ve masraflarını öder. Alıcı kendi ülkesindeki iç taşımadan da sorumludur.

Görsel 1.3: FCA teslim şekli

FCA Teslim şeklinde satıcının sorumluluğu ana taşıma aracına yükleme yapılmadan bittiği için nakliyeciler, konşimento gibi taşıma belgelerini satıcı tarafla paylaşmıyordu. Bu durum bazı ödeme yöntemlerinde (akreditifli ödeme gibi) satıcı açısından problemlere yol açıyordu. Satıcı tarafı mağdur etmemek adına 2020'de yapılan güncellemeye göre nakliyeciler, alıcının talimatı üzerine özellikle konşimento gibi taşıma belgelerini satıcılar ile paylaşacaktır. 2020'de yapılan düzenleme ile FCA teslim şeklinde, taraflar başka herhangi bir taşıyıcıya gerek olmadan kendi taşıma araçlarını kullanarak taşıma yapabileceklerdir.

FCA Teslim Şekli Örnek Olayı

Gaziantep'te bulunan bir gıda firması İran Tahran'da bulunan müşterisine 15 ton Antep fıstığı satmıştır. Sözleşmede teslim şekli olarak FCA-Gaziantep satıcının deposu-Incoterms 2020 yazmaktadır. Taşıma kara yolu ile yapılacaktır. Gaziantep depodan yola çıkan tır, Gürbulak Sınır Kapısı'ndan geçerek Tahran'a gidecektir.

Örneğe göre

İhracat ülkesi Türkiye, ithalat ülkesi İran'dır.

Satıcının malları alıcısına teslim edeceği yer Gaziantep'te bulunan kendi deposudur. Sorumluluk, risk ve masrafların alıcıya geçtiği nokta Gaziantep satıcının deposudur.

Satıcının sorumlulukları

- İstenilen miktarda Antep fıstığını sevkiyata uygun biçimde hazırlayıp, ambalajlamak
- Fabrikasında kara yolu araçlarına yüklemek
- Satmış olduğu 15 ton Antep fıstığının ihracat izinlerini almak ve ihracat gümrüğü işlemlerini tamamlamak

Alıcının sorumlulukları

- Mal bedelini ödemek
- Yükü Gaziantep'te satıcının fabrikasının deposunda teslim almak
- Ana taşımayı yapacak taşıma şirketi ile taşıma sözleşmesi yapmak
- Taşıma evraklarının satıcı ile paylaşılması yönünde talimat vermek
- Navlunu ödemek
- Satın aldığı malın taşınmasını yapmak
- İthalat gümrüğü işlemlerini yapmak ve gümrük vergisi, muayene gibi masrafları ödemek
- Yükün İran'daki iç taşınmasını yapmak

1.2. UYGULAMA: FCA Teslim Şekli

Amaç: FCA teslim şekline göre ihracat işlemini gerçekleştirebilme.

Manisa'da bulunan bir maden şirketi, Çin'de bulunan müşterisine 20 konteyner bor madeni satmıştır. Sözleşmede teslim şekli olarak FCA-İzmir Aliğa Limanı-Incotems 2020 yazmaktadır. Yükün izleyeceği rota; Manisa maden-İzmir Aliğa Limanı-Şangay Limanı-Nanchang şehri alıcı deposu şeklindedir (Görsel 1.4).

Görsel 1.4: Manisa-Şangay Limanı rotası

İş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alarak 4 kişilik gruplara ayrılınız. Grup arkadaşlarınızla iş birliği ve fikir alışverişi yaparak verilen soruları cevaplayınız. Çalışmanızı öğretmeninize size verdiği sürede tamamlayınız. Cevaplarınızı diğer grupların cevaplarıyla karşılaştırınız.

İthalat ülkesi neresidir? .....

İhracat ülkesi neresidir? .....

Malların alıcıya teslim edileceği nokta neresidir?.....

Sorumluluk, risk ve masrafların satıcıdan alıcıya geçtiği nokta neresidir?.....

Satıcının sorumlulukları nelerdir? .....

Alıcının sorumlulukları nelerdir? .....

1.3.2. FAS (Gemi Doğrultusunda Taşıyıcıya Masrafsız Teslim)

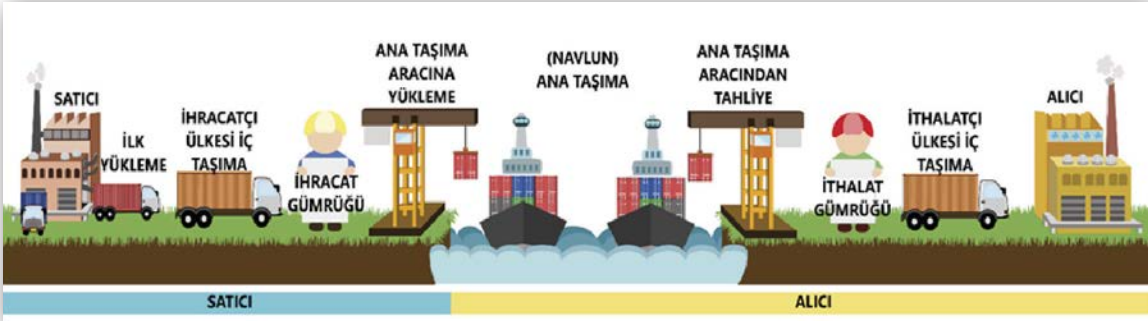
Sadece deniz yolu ve nehir taşımacılığında kullanılan bir teslim şeklidir. Nelerdir? FAS teslim şeklinde satıcı; malları kararlaştırılan yükleme limanında, taşımayı yapacak geminin yanında alıcısına teslim eder. Alıcının sorumluluğu, geminin yanında yapılan teslimat ile başlamış olur (Görsel 1.5).

Satıcı sorumlulukları

Satıcı; malları istenilen miktarda, kalitede ve sevkiyat kurallarına uygun olarak hazırlar, ambalajlar ve araca yükler. Sattığı malın ihracat izinlerini alır, gümrük işlemlerini tamamlar. Malın yükleme limanına ulaştırılması için gerekli olan iç taşıma ücretini öder. Malları sözleşmede yazan tarihte ve limanda, yükleme yapılacak geminin yanına kadar getirir. Satıcının sorumluluğu, malını alıcıya hasarsız ve sorunsuz teslim ettiği anda biter.

Alıcı sorumlulukları

Alıcı; kararlaştırılan tarihte ve limanda malları satıcıdan teslim alır. Mal bedelini öder. Malları gemiye yükleyip yükleme limanı ücretini öder. Alıcı, ana taşımadan sorumludur; taşımayı yapacak gemi şirketi ile taşıma sözleşmesi yapar ve navlunu öder. Alıcı, gemi varış limanına ulaştığında malları boşaltır ve varış limanı masraflarını öder. İthalat gümrük işlemlerini yapar, gümrük vergisi ve muayene masraflarını öder. Alıcı kendi ülkesindeki iç taşımadan da sorumludur.

Görsel 1.5: FAS teslim şekli

FAS Teslim Şekli Örnek Olayı

İzmir'de bulunan bir gıda firması, Cezayir'de bulunan bir gıda firmasından iki konteyner hurma satın almak istemektedir. Sözleşmede teslim şekli olarak FAS - Alger Limanı - Incoterms 2020 yazmaktadır. Yükün izleyeceği rota; Cezayir'deki satıcının deposu - Alger Limanı - İzmir Alsancak Limanı - İzmir'deki alıcının deposu şeklindedir.

Örneğe göre

İhracat ülkesi Cezayir, ithalat ülkesi Türkiye'dir.

Satıcının malları alıcısına teslim edeceği yer Cezayir/Alger Limanı'dır. Sorumluluk, risk ve masrafların alıcıya geçtiği nokta Cezayir/Alger Limanı'dır.

İş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alarak 4 kişilik gruplara ayrılınız. Grup arkadaşlarınızla iş birliği ve fikir alışverişi yaparak verilen soruları cevaplayınız. Çalışmanızı öğretmeninize size verdiği sürede tamamlayınız. Cevaplarınızı diğer grupların cevaplarıyla karşılaştırınız.

İthalat ülkesi neresidir? .....

İhracat ülkesi neresidir? .....

Malların alıcıya teslim edileceği nokta neresidir?.....

Sorumluluk, risk ve masrafların satıcıdan alıcıya geçtiği nokta neresidir?.....

Satıcının sorumlulukları nelerdir? .....

Alıcının sorumlulukları nelerdir? .....

1.3.3. FOB (Gemide Masrafsız Teslim)

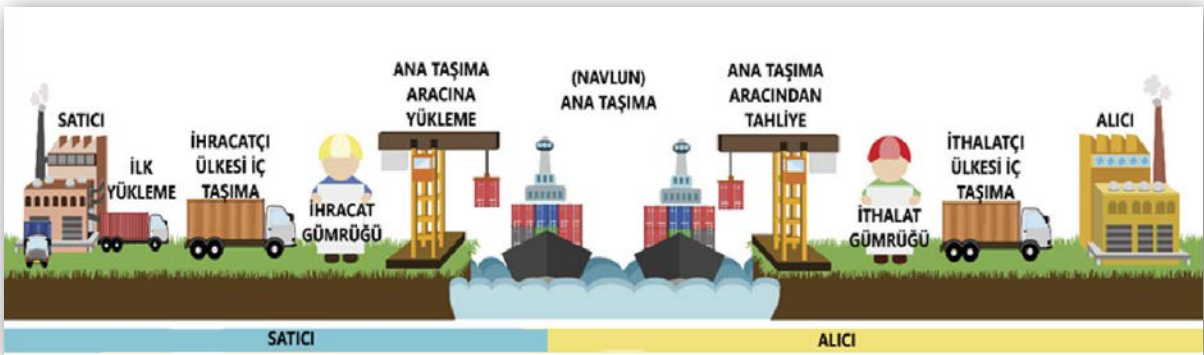
Ülkemizde en çok kullanılan teslim şekillerinden biridir. Sadece deniz yolu ve nehir taşımacılığında kullanılır. FOB teslim şeklinde satıcı; malları alıcısına kararlaştırılan yükleme limanında, gemiye yüklenmiş şekilde teslim eder. Mallar gemiye yüklendikten sonra satıcı malı teslim etmiş sayılır. Bundan sonra tüm masraf, risk ve sorumluluk alıcıya geçer (Görsel 1.7).

Satıcı sorumlulukları

Satıcı; malları istenilen miktarda, kalitede ve sevkiyat kurallarına uygun olarak hazırlar, ambalajlar ve araca yükler. Sattığı malın ihracat izinlerini alır, gümrük işlemlerini tamamlar. Malın yükleme limanına ulaştırılması için gerekli olan iç taşıma ücretini öder. Sözleşmede yazan tarihte ve limanda, malları yükleme yapılacak geminin yanına kadar getirir. Alıcı tarafından ayarlanan gemiye yükler. Yükleme limanı masraflarını karşılar. Malların gemiye yüklendiğini alıcıya bildirir. Satıcının sorumluluğu malların gemiye yüklenmesi ile sona erer.

Alıcı sorumlulukları

Alıcı; mal bedelini öder. İthalat gümrük işlemlerini yapar, gümrük vergisi ve muayene masraflarını öder. Ana taşımadan sorumludur. Taşımayı yapacak gemi şirketi ile taşıma sözleşmesi yaparak navlunu öder. Gemi varış limanına ulaştığında malları boşaltır ve varış limanı masraflarını öder. Alıcı kendi ülkesindeki iç taşımadan sorumludur.

Görsel 1.7: FOB teslim şekli

FOB Teslim Şekli Örnek Olayı

Kocaeli’de yerleşik ihracatçı bir firma, İsviçre’deki müşterisine bir konteyner çamaşır suyu ham maddesi satmıştır. Yük, sırasıyla şu rotayı izlemektedir: Kocaeli’deki satıcının deposu - Kocaeli Evyapport Limanı - İtalya Trieste Limanı - İsviçre Luzern şehri. Sözleşmede teslim şekli olarak FOB - Evyapport Limanı - Incoterms 2020 yazmaktadır.

Örneğe göre

İhracat ülkesi Türkiye, ithalat ülkesi İsviçre’dir.

Satıcının malları alıcısına teslim edeceği yer Türkiye/Kocaeli Evyapport Limanı’dır. Sorumluluk, risk ve masrafların alıcıya geçtiği nokta Türkiye/Kocaeli Evyapport Limanı’dır.

Satıcının sorumlulukları

- İstenilen miktarda kimyasalı, sevkiyata uygun biçimde hazırlamak, ambalajlayıp kara yolu araçlarına yüklemek
- Yükü deposundan Kocaeli Evyapport Limanı’na kadar taşımak ve limana kadar oluşan taşıma ücretini ödemek
- Satmış olduğu kimyasalın ihracat izinlerini almak ve ihracat gümrüğü işlemlerini tamamlamak
- Yükü Evyapport Limanı’nda bulunan gemiye yüklemek ve yükleme limanı masrafları karşılamak

Alıcının sorumlulukları

- Mal bedelini ödemek
- Ana taşımayı yapacak gemiyi ayarlamak ve gemi şirketi ile taşıma sözleşmesi yapmak
- Navlunu ödemek
- Gemi Trieste Limanı’na geldiğinde gemiden yükü boşaltmak ve varış limanı masraflarını karşılamak
- Yükü araçlara yükleyip, İsviçre Luzern’de bulunan fabrikasına kadar taşımak
- İthalat gümrüğü işlemlerini yapmak ve doğan masrafları ödemek

1.4. UYGULAMA: FOB Teslim Şekli

Amaç: FOB teslim şekline göre ihracat işlemi gerçekleştirebilme.

Aydın'da yerleşik bir ihracat firması, Almanya'nın Hamburg şehrinde bulunan müşterisine 10 ton kuru incir satmıştır. Mallar, satıcı deposunda yüklendikten sonra İzmir Alsancak Limanı'ndan Hamburg Limanı'na hareket edecektir. Hamburg Limanı'nda gemiden boşaltıldıktan sonra kamyonlar ile müşteri fabrikasına taşınacaktır. Sözleşmede FOB-İzmir Alsancak Limanı-Incoterms 2020 yazmaktadır (Görsel 1.8).

Görsel 1.8: İzmir-Hamburg rotası

İş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alarak 4 kişilik gruplara ayrılınız. Grup arkadaşlarınızla iş birliği ve fikir alışverişi yaparak verilen soruları cevaplayınız. Çalışmanızı öğretmeninize size verdiği sürede tamamlayınız. Cevaplarınızı diğer grupların cevaplarıyla karşılaştırınız.

İthalat ülkesi neresidir? .....

İhracat ülkesi neresidir? .....

Malların alıcıya teslim edileceği nokta neresidir?.....

Sorumluluk, risk ve masrafların satıcıdan alıcıya geçtiği nokta neresidir?.....

Satıcının sorumlulukları nelerdir? .....

Alıcının sorumlulukları nelerdir? .....

1.4. C GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ

C Grubu teslim şekillerinde; CFR, CPT, CIF, CIP olmak üzere dört adet teslim şekli bulunmaktadır. E, F, D teslim gruplarında; ana taşıma (navlun) ücretini ödeyen taraf, ana taşıma sırasında meydana gelebilecek hasar, kayıp ve gecikme durumlarından sorumludur. C grubu teslim şekillerinde ise ana taşıma ücretini (navlun) satıcı ödese de ana taşıma sırasında meydana gelebilecek hasar, kayıp ve gecikme durumlarından alıcı sorumlu tutulur. CFR, CPT, CIF, CIP terimlerinin sonuna eklenen yer ifadesi, satıcının yükü nereye kadar taşıyacağını ifade eder.

1.4.1. CFR (Mal Bedeli ve Taşıma Ödenmiş Teslim)

Sadece deniz yolu ve nehir taşımacılığında kullanılır. CFR teslim şeklinde satıcı, navlunu ödeyip malları varış limanına kadar taşır (Görsel 1.9).

Satıcı sorumluları

Satıcı; malları istenilen miktarda, kalitede ve sevkiyat kurallarına uygun olarak hazırlar, ambalajlar ve araca yükler. Sattığı malın ihracat izinlerini alır, gümrük işlemlerini tamamlar. Malın yükleme limanına ulaştırılması için gerekli olan iç taşıma ücretini öder. Satıcı, taşımayı yapacak gemi şirketi ile taşıma sözleşmesi yapar, navlunu öder. Malları; sözleşmede yazan tarihte, yükleme yapılacak geminin yanına kadar getirerek gemiye yükler. Yükleme limanı masraflarını karşılar. Satıcı, malların gemiye yüklendiğini ve geminin muhtemel varış tarihini alıcıya bildirir. Satıcının sorumluluğu malların gemiye yüklenmesi ile sona erer.

Alıcı sorumlulukları

Malların yükleme limanında gemiye yüklenmesi ile sorumluluk ve risk alıcıya geçmiş olur. Alıcı; mal bedelini öder, ithalat gümrük işlemlerini yaparak gümrük vergisini ve muayene masraflarını öder. Gemi varış limanına geldiğinde yükü gemiden boşaltır ve varış limanı ücretini öder. Alıcı, kendi ülkesindeki iç taşımadan da sorumludur.

Görsel 1.9: CFR teslim şekli

CFR Teslim Şekli Örnek Olayı

Rize’de yerleşik bir çay fabrikası, Rusya’da bulunan bir müşterisine 5 konteyner çay satmıştır. Malların izleyeceği rota: Rize’deki çay fabrikası - Samsun Limanı - Rusya Soçi Limanı - Kropotkin şehrindeki alıcının deposu şeklindedir. Sözleşmede yazan teslim şekli CFR - Soçi Limanı - Incoterms 2020’dir.

Örneğe göre

İhracat ülkesi Türkiye, ithalat ülkesi Rusya’dır.

Satıcı, malları Rusya/Soçi Limanı’na kadar taşıyacaktır. Sorumluluk, risk ve masrafların alıcıya geçtiği nokta ise (ana taşıma aracına ilk yükleme yeri olan) Türkiye/Samsun Limanı’dır.

Satıcının sorumlulukları

- İstenilen miktarda çayı sevkiyat gereklerine uygun bir biçimde konteynerlere daha sonra da karayolu araçlarına yüklemek
- Yüğü Rize’deki deposundan Samsun Limanı’na kadar taşımak ve limana kadar oluşan taşıma ücretini ödemek
- Satmış olduğu beş konteyner çayın ihracat izinlerini alıp gümrük işlemlerini tamamlamak
- Ana taşımayı yapacak gemiyi ayarlamak ve gemi şirketi ile taşıma sözleşmesi yapmak
- Navlunu ödemek
- Konteynerleri Samsun Limanı’nda bulunan gemiye yüklemek ve liman masraflarını karşılamak

Alıcı sorumlulukları

- Mal bedelini ödemek
- Gemi Soçi Limanı’na geldiğinde gemiden yükü boşaltmak ve varış limanı masraflarını karşılamak
- İthalat gümrüğü işlemlerini yapıp gümrük vergisini ve muayene masraflarını ödemek
- Beş konteyner çayı Kropotkin şehrinde bulunan deposuna taşımak

1.4.2. CPT (Belirlenen Yere Kadar Taşıma Ödenmiş Teslim)

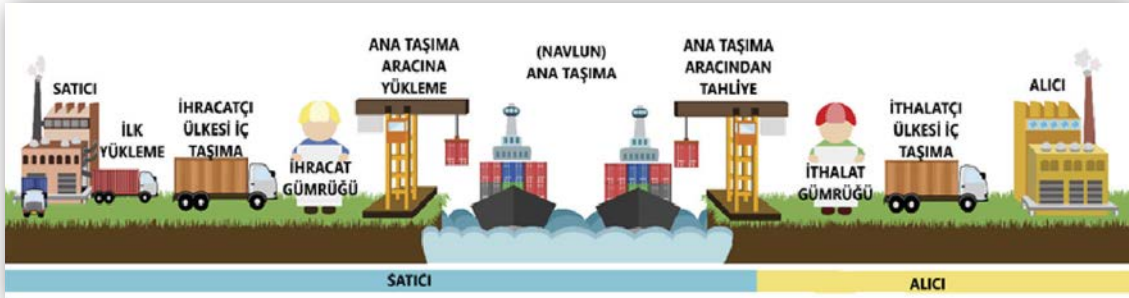
CPT teslim şekli tüm taşıma tipleri için kullanılabilir. CPT teslim şeklinde satıcı, navlunu ödeyip malları alıcının ülkesinde bulunan varma noktasına kadar taşır (Görsel: 1.11). 2020’de yapılan güncellemeyle taraflar arasında kararlaştırılan teslim yeri bir liman ise CPT yerine CFR kullanılmasının doğru olacağı vurgulanmıştır.

Satıcı sorumlulukları

Satıcı; malları istenilen miktarda, kalitede ve sevkiyat kurallarına uygun olarak hazırlar, ambalajlar ve araca yükler. Sattığı malın ihracat izinlerini alır, gümrük işlemlerini tamamlar. Taşımayı yapacak taşıma şirketi ile taşıma sözleşmesi yapar, navlunu öder. Ana taşıma aracına malların yüklemesini yapar. Yükleme masraflarını karşılar. Malların taşıyıcıya teslim edildiğini ve taşıma aracının muhtemel varış tarihini alıcıya bildirir. Satıcının sorumluluğu malların ana taşıma aracına yüklenmesi ile sona erer.

Alıcı sorumlulukları

Malları, ana taşıma aracına yükler. Alıcı, mal bedelini öder. İthalat gümrük işlemlerini yapar, gümrük vergisini ve muayene masraflarını öder. Ana taşıma aracı varış yerine geldiğinde araçtan yükü boşaltır ve yükün boşaltım ücretini öder. Taraflar arasında kararlaştırılan varış noktası alıcının fabrikası veya deposu değil ise alıcı, kendi ülkesindeki iç taşımadan da sorumludur.

Görsel 1.11: CPT teslim şekli

CPT Teslim Şekli Örnek Olayı

Edirne’de yerleşik bir ayçiçeği yağı fabrikası, Sırbistan’ın Belgrad kenti yakınlarında bulunan bir gıda fabrikasına 50 ton ayçiçeği yağı satmıştır. Ana taşıma demir yolu ile gerçekleştirilecektir. Sözleşmede teslim şekli olarak CPT - Belgrad Tren İstasyonu - Incoterms 2020 yazmaktadır. Yükün izleyeceği rota: Edirne’deki satıcının deposu - Kapıkule Tren İstasyonu - Sofya Tren İstasyonu - Belgrad Tren İstasyonu - Belgrad’daki alıcının fabrikası şeklindedir.

Örneğe göre

İhracat ülkesi Türkiye, ithalat ülkesi Sırbistan'dır. Satıcı malları Belgrad Tren İstasyonu'na kadar taşıyacaktır. Sorumluluk, risk ve masrafların alıcıya geçtiği nokta, ana taşıma aracına ilk yükleme yeri olan Kapıkule Tren İstasyonu'dur.

Satıcının sorumlulukları

- İstenilen miktarda ayçiçeği yağını sevkiyat gereklerine uygun bir biçimde hazırlamak ve karayolu araçlarına yüklemek
- Yükü deposundan Kapıkule Tren İstasyonu'na kadar taşımak ve istasyona kadar olan taşıma ücretini ödemek
- Satmış olduğu 50 ton ayçiçeği yağının ihracat izinlerini almak ve ihracat gümrüğü işlemlerini tamamlamak
- Taşımayı yapacak olan demir yolu şirketi ile taşıma sözleşmesi yapmak
- Navlunu ödemek
- Yükü Kapıkule Tren İstasyonu'nda sarnıçlı vagonlara yüklemek
- Yükleme istasyonunda oluşacak olan masrafları karşılamak

Alıcı sorumlulukları

- Mal bedelini ödemek
- İthalat gümrüğü işlemlerini yapıp gümrük vergisini ve muayene masraflarını ödemek
- Tren, Belgrad Tren İstasyonu'na ulaştığında vagonlardan yükü boşaltmak ve boşaltma ücretlerini karşılamak
- Ayçiçeği yağlarını uygun kara yolu araçlarına yüklemesini yapmak
- Malların kendi ülkesinde iç taşımalarını yapmak

1.6. UYGULAMA: CPT Teslim Şekli

Amaç: CPT teslim şekline göre ihracat işlemini gerçekleştirebilme.

Türkiye Ankara'da yerleşik palet üreticisi bir firma, Macaristan'da yerleşik olan bir firmaya 1000 adet palet satmıştır. Ana taşıma, demir yolu ile gerçekleşecektir. Sözleşmede teslim şekli olarak CPT - Budapeşte Tren İstasyonu- Incoterms 2020 yazmaktadır. Yükün izleyeceği rota: Ankara'daki satıcının deposu - Eskişehir - Edirne Kapıkule - Bulgaristan - Romanya -Macaristan/Budapeşte Tren İstasyonu - Budapeşte'deki alıcının fabrikası şeklindedir (Görsel 1.12).

1. Öğrenme Birimi

Görsel 1.12: Ankara-Budapeşte rotası

İş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alarak 4 kişilik gruplara ayırınız. Grup arkadaşlarınızla iş birliği ve fikir alışverişi yaparak verilen soruları cevaplayınız. Çalışmanızı öğretmeninize size verdiği sürede tamamlayınız. Cevaplarınızı diğer grupların cevaplarıyla karşılaştırınız.

İthalat ülkesi neresidir? .....

İhracat ülkesi neresidir? .....

Malların alıcıya teslim edileceği nokta neresidir?.....

Sorumluluk, risk ve masrafların satıcıdan alıcıya geçtiği nokta neresidir?.....

Satıcının sorumlulukları nelerdir? .....

Alıcının sorumlulukları nelerdir? .....

1.4.3. CIF (Mal Bedeli, Sigorta ve Navlun Ödenmiş Teslim)

CIF teslim şekli, C grubunda en çok kullanılan teslim şeklidir. Sadece deniz yolu ve nehir taşımacılığında kullanılır. CIF teslim şeklinde satıcı, satmış olduğu mallara sigorta yaptırır. Navlunu ödeyip malları varış limanına kadar taşır (Görsel 1.13).

Satıcı sorumlulukları

Satıcı; malları istenilen miktarda, kalitede ve sevkiyat kurallarına uygun olarak hazırlar, ambalajlar ve araca yükler. Sattığı malın ihracat izinlerini alır, gümrük işlemlerini tamamlar. Göndereceği yükün sigortasını yaptırır ve sigorta masraflarını öder. Taşımayı yapacak gemi şirketi ile taşıma sözleşmesi yapar, navlunu öder. Malın yükleme limanına ulaştırılması için gerekli olan iç taşıma ücretini karşılar. Malı; sözleşmede yazan tarihte, yükleme yapılacak geminin yanına kadar getirerek gemiye yükler. Yükleme limanı masraflarını karşılar. Satıcı malların gemiye yüklendiğini ve geminin muhtemel varış tarihini alıcıya bildirir. Satıcının sorumluluğu malların gemiye yüklenmesi ile sona erer.

Alıcı sorumlulukları

Malların gemiye yüklenmesiyle sorumluluk alıcıya geçmiş olur. Alıcı; mal bedelini öder, ithalat gümrük işlemlerini yapar, gümrük vergisini ve muayene masraflarını öder. Gemi varış limanına geldiğinde yükü gemiden boşaltarak varış limanı ücretini öder. Alıcı, kendi ülkesindeki iç taşımadan da sorumludur.

Görsel 1.13: CIF teslim şekli

CIF Teslim Şekli Örnek Olayı

Çin’de yerleşik KFY firması, Kütahya’da üretim yapan bir seramik fabrikasından 5 konteyner seramik banyo fayansı satın almak istemektedir. Yükleme limanı İzmir Limanı, varış limanı Şangay Limanı’dır. Sözleşmede teslim şekli olarak CIF - Şangay Limanı - Incoterms 2020 yazmaktadır.

Örneğe göre

Satıcı şirket Kütahya’daki seramik fabrikası, alıcı şirket KFY’dir.

İhracat ülkesi Türkiye, ithalat ülkesi Çin’dir.

Satıcı, malları Çin/Şangay Limanı’na kadar taşıyacaktır. Sorumluluk, risk ve masrafların alıcıya geçtiği nokta ise ana taşıma aracına ilk yükleme yeri olan Türkiye/İzmir Limanı’dır.

Satıcının sorumlulukları

- İstenilen miktardaki banyo fayansını sevkiyat gereklerine uygun bir biçimde konteynerlere yerleştirip daha sonra da araçlara yüklemek
- Yükü Kütahya’daki deposundan İzmir Limanı’na kadar taşımak ve limana kadar oluşan taşıma ücretini ödemek
- Satmış olduğu beş konteyner fayansın ihracat izinlerini alıp gümrük işlemlerini tamamlamak
- Satmış olduğu 5 konteyner banyo fayansına sigorta yaptırmak
- Ana taşımayı yapacak gemiyi ayarlamak ve gemi şirketi ile taşıma sözleşmesi yapmak
- Navlunu ödemek
- Konteynerleri İzmir Limanı’nda bulunan gemiye yüklemek ve liman masrafları karşılamak

Alıcı sorumlulukları

- Mal bedelini ödemek
- Gemi Şangay Limanı'na geldiğinde gemiden yükü boşaltmak ve liman masraflarını karşılamak
- İthalat gümrüğü işlemlerini yapıp gümrük vergisini ve muayene masraflarını ödemek
- Yükü Şangay Limanı'nda demir yolu araçlarına yükleyip, yükün Çin'deki iç taşımasını yapmak

1.7. UYGULAMA: CIF Teslim Şekli

Amaç: CIF teslim şekline göre ihracat işlemini gerçekleştirebilme.

Hatay'da yerleşik bir kimya fabrikası, Hindistan'da bulunan müşterisine 10 konteyner el dezenfektanı satmıştır. Yükün izleyeceği rota; Hatay'daki satıcının fabrikası - İskenderun Limanı - Mumbai Jawaharlal Nehru Port Trust (JNPT) - Mumbai'deki alıcının deposu şeklinde olacaktır. Sözleşmede yazan teslim şekli, CIF - Mumbai Jawaharlal Nehru Port Trust (JNPT) - Incoterms 2020'dir (Görsel 1.14).

Görsel 1.14: Hatay-Mumbai rotası

İş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alarak 4 kişilik gruplara ayrılınız. Grup arkadaşlarınızla iş birliği ve fikir alışverişi yaparak verilen soruları cevaplayınız. Çalışmanızı öğretmeninize size verdiği sürede tamamlayınız. Cevaplarınızı diğer grupların cevaplarıyla karşılaştırınız.

İthalat ülkesi neresidir? .....

İhracat ülkesi neresidir? .....

Malların alıcıya teslim edileceği nokta neresidir?.....

Sorumluluk, risk ve masrafların satıcıdan alıcıya geçtiği nokta neresidir?.....

Satıcının sorumlulukları nelerdir? .....

Alıcının sorumlulukları nelerdir? .....

1.4.4. CIP (Sigorta Dâhil Belirlenen Yere Kadar Taşıma Ödenmiş Teslim)

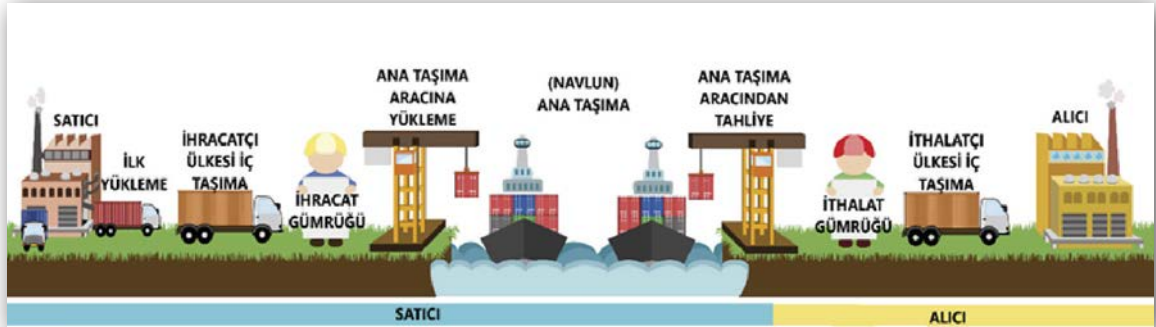
CIP teslim şekli, tüm taşıma tipleri için kullanılabilir. CIP teslim şeklinde satıcı, navlunu ödeyip sigortayı yaptırdıktan sonra malları alıcının ülkesinde seçilen bir varış noktasına kadar taşır (Görsel 1.15). 2020’de yapılan güncelleme ile CIP teslim şeklinde, satıcının yapacağı sigortanın kapsamı genişletilmiştir. Böylece satıcı daha geniş kapsamlı bir sigorta yapmak ile sorumlu tutulmuştur.

Satıcı sorumlulukları

Satıcı; malları istenilen miktarda, kalitede ve sevkiyat kurallarına uygun olarak hazırlar, ambalajlar ve araca yükler. Sattığı malın ihracat izinlerini alır, gümrük işlemlerini tamamlar. Göndereceği yükün sigortasını yaptırır ve sigorta masraflarını öder. Taşımayı yapacak taşıma şirketi ile taşıma sözleşmesi yapar, navlunu öder. Ana taşıma aracına malların yüklemesini yapar. Yükleme masraflarını karşılar. Malların taşıyıcıya teslim edildiğini ve taşıma aracının muhtemel varış tarihini alıcıya bildirir. Satıcının sorumluluğu malların ana taşıma aracına yüklenmesi ile sona erer.

Alıcı sorumlulukları

Malları, ana taşıma aracına yükler. Alıcı; mal bedelini öder. İthalat gümrük işlemlerini yapar, gümrük vergisini ve muayene masraflarını öder. Ana taşıma aracı, varış yerine geldiğinde araçtan yükü boşaltır ve boşaltım ücretini öder. Taraflar arasında kararlaştırılan teslimat noktası alıcının fabrikası veya deposu değil ise alıcı, kendi ülkesindeki iç taşımadan da sorumludur.

Görsel 1.15: CIP teslim şekli

CIP Teslim Şekli Örnek Olayı

Adana'da yerleşik olan pamuk ihracatçısı firma, Gürcistan'ın Tiflis şehrinde yerleşik bir tekstil atölyesine 25 ton pamuk satmıştır. Taşıma kara yolu ile yapılacaktır. Satıcı, pamukları Adana'da kendi deposunda kara yolu araçlarına yükleyip alıcının fabrikasına kadar taşıyacaktır. Sözleşmede teslim şekli olarak CIP -Tiflis'teki alıcının fabrikası - Incoterms 2020 yazmaktadır.

Örneğe göre

İhracat ülkesi Türkiye, ithalat ülkesi Gürcistan'dır.

Satıcı, malları Tiflis'teki alıcının fabrikasına kadar taşıyacaktır. Sorumluluk, risk ve masrafların alıcıya geçtiği nokta, ana taşıma aracına ilk yükleme yeri olan Adana'daki satıcının deposudur.

Satıcının sorumlulukları

- İstenilen miktardaki pamuğu sevkiyata uygun biçimde hazırlayıp deposunda araçlara yüklemek
- Satmış olduğu 25 ton pamuğun ihracat izinlerini alıp ihracat gümrük işlemlerini tamamlamak
- Satmış olduğu pamuğa sigorta yaptırmak
- Taşımayı yapacak taşıma şirketi ile anlaşıp taşıma sözleşmesi yapmak
- Navlunu ödemek
- Pamukların Adana'dan Tiflis'e kadar taşınmasını yapmak

Alıcının sorumlulukları

- Mal bedelini ödemek
- Ana taşıma aracı deposuna geldiğinde yükü araçtan boşaltmak
- İthalat gümrüğü işlemlerini yapmak, gümrük vergisini ve muayene masraflarını ödemek

1.8. UYGULAMA: CIP Teslim Şekli

Amaç: CIP teslim şekline göre ihracat işlemini gerçekleştirebilme.

Erzurum'da yerleşik olan ihracatçı bir firma, Azerbaycan'daki müşterisine 7500 adet ahşap kızak satmıştır. Yük, satıcının Erzurum'daki fabrikasından yüklendikten sonra kara yolu ile Azerbaycan'ın Bakü şehrine gidecektir. Sözleşmede teslim şekli olarak CIP-Bakü Gümrük-Incoterms 2020 yazmaktadır (Görsel 1.16).

TESLİM ŞEKİLLERİ

Görsel 1.16: Erzurum-Bakü rotası

İş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alarak 4 kişilik gruplara ayrılınız. Grup arkadaşlarınızla iş birliği ve fikir alışverişi yaparak verilen soruları cevaplayınız. Çalışmanızı öğretmeninize size verdiği sürede tamamlayınız. Cevaplarınızı diğer grupların cevaplarıyla karşılaştırınız.

İthalat ülkesi neresidir? .....

İhracat ülkesi neresidir? .....

Malların alıcıya teslim edileceği nokta neresidir?.....

Sorumluluk, risk ve masrafların satıcıdan alıcıya geçtiği nokta neresidir?.....

Satıcının sorumlulukları nelerdir? .....

Alıcının sorumlulukları nelerdir? .....

1.5. D GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ

D Grubu teslim şekillerinde; DAP, DPU, DDP olmak üzere üç teslim şekli bulunmaktadır. DAP, DPU ve DDP terimlerinin sonuna eklenen yer ifadesi, satıcının yükü alıcısına nerede teslim edeceğini ifade eder. Sorumluluk, risk ve masrafların değişim noktası, alıcının ülkesinde bulunan teslimat noktasıdır.

1.5.1. DAP (Belirlenen Yerde Teslim)

DAP teslim şekli, tüm taşıma tipleri için kullanılabilir. DAP teslim şeklinde satıcı; malları, alıcının ülkesinde seçilen bir teslim noktasında, navlunu ödenmiş şekilde teslim eder. Alıcının risk, sorumluluk ve masrafları üstlendiği yer kendi ülkesinde bulunan teslimat yeridir (Görsel 1.17).

Satıcı sorumlulukları

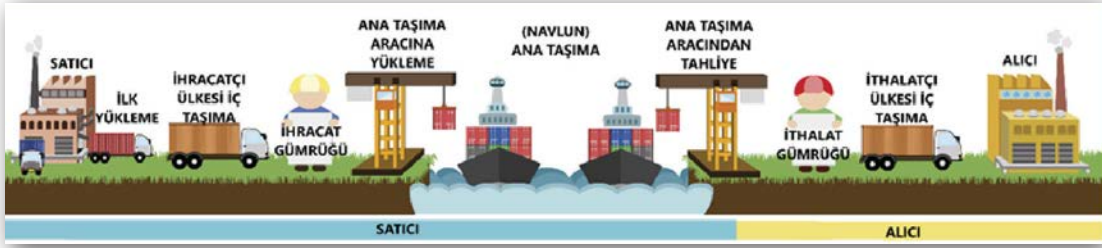
Satıcı; malları istenilen miktarda, kalitede ve sevkiyat kurallarına uygun olarak hazırlar, ambalajlar ve araca yükler. Sattığı malın ihracat izinlerini alır, gümrük işlemlerini tamamlar. Taşımayı yapacak taşıma şirketi ile taşıma sözleşmesi yapar, navlunu öder. Ana taşıma aracına malların yüklemesini yapar. Yükleme masraflarını karşılar.

1. Öğrenme Birimi

Teslim noktasına kadar malın taşınmasını yapar. Satıcı, malların taşıyıcıya teslim edildiğini ve taşıma aracının muhtemel varış tarihini alıcıya bildirir. Teslimat noktası bir depo, fabrika veya terminal olabilir. Satıcının sorumluluğu, malını hasarsız ve eksiksiz olarak teslim ettiği anda biter.

Alıcı sorumlulukları

Alıcı, mal bedelini öder. İthalat gümrük işlemlerini yapar, gümrük vergisini ve muayene masraflarını öder. Taşıma aracı teslimat noktasına geldiğinde yükü teslim alır, boşaltır ve boşaltım ücretini öder. Taraflar arasında kararlaştırılan teslimat noktası, alıcının fabrikası veya deposu değil ise alıcı, kendi ülkesindeki iç taşımadan da sorumludur.

Görsel 1.17: DAP teslim şekli

DAP Teslim Şekli Örnek Olayı

Avusturya'da yerleşik olan bir firma, Eskişehir'de bulunan müşterisine bir konteyner ambalaj malzemesi satmıştır. Ana taşıma, demir yolu ile yapılacaktır. Yük rotası: Satıcı fabrika deposu Salzburg Tren İstasyonu-Zagreb-Belgrad-Sofya-Kapıkule-İstanbul-Eskişehir Tren İstasyonu-Eskişehir alıcı fabrikası şeklinde olacaktır. Sözleşmede teslim şekli olarak DAP-Eskişehir Tren İstasyonu-Incoterms 2020 yazmaktadır.

Örneğe göre

İhracat ülkesi Avusturya, ithalat ülkesi Türkiye'dir.

Satıcının malları alıcısına teslim edeceği yer Eskişehir Tren İstasyonu'dur. Sorumluluk, risk ve masrafların alıcıya geçtiği nokta Eskişehir Tren İstasyonu'dur.

Satıcının sorumlulukları

- İstenilen miktarda ambalaj malzemesini hazırlayıp sevkiyat gereklerine uygun bir biçimde araçlara yüklemek
- Satmış olduğu ambalaj malzemesinin ihracat izinlerini alıp gümrük işlemlerini tamamlamak
- Taşımayı yapacak demir yolu şirketi ile anlaşılıp taşıma sözleşmesi yapmak
- Navlunu ödemek
- Yükün Salzburg Tren İstasyonu'nda trene yüklemesini yapmak
- Yükleme istasyonunda oluşan masrafları karşılamak
- Yükün Eskişehir Tren İstasyonu'na kadar taşınmasını yapmak

Alıcı sorumlulukları

- Mal bedelini ödemek
- Yükü Eskişehir Tren İstasyonu'nda teslim almak
- Yükü trenden boşaltmak ve varış istasyonu masraflarını ödemek
- İthalat gümrüğü işlemlerini yapıp gümrük vergisi ve muayene masraflarını ödemek
- Yükü araca yükleyip deposuna taşımak

1.9. UYGULAMA: DAP Teslim Şekli

Amaç: DAP teslim şekline göre ihracat işlemi gerçekleştirilebilir.

İstanbul Merter'de yerleşik bir tekstil atölyesi, İngiltere/Londra'daki müşterisine 10 top saten kumaş satmıştır. Satıcı, sattığı malları İstanbul Marport Limanı'nda gemiye yükleyecektir. Varış limanı Londra Limanı'dır. İkili arasında yapılan sözleşmede, teslim şekli olarak DAP-Londra alıcının deposu-Incoterms 2020 yazmaktadır (Görsel 1.18).

Görsel 1.18: İstanbul-Londra rotası

İş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alarak 4 kişilik gruplara ayırınız. Grup arkadaşlarınızla iş birliği ve fikir alışverişi yaparak verilen soruları cevaplayınız. Çalışmanızı öğretmeninize size verdiği sürede tamamlayınız. Cevaplarınızı diğer grupların cevaplarıyla karşılaştırınız.

İthalat ülkesi neresidir? .....

İhracat ülkesi neresidir? .....

Malların alıcıya teslim edileceği nokta neresidir?.....

Sorumluluk, risk ve masrafların satıcıdan alıcıya geçtiği nokta neresidir?.....

Satıcının sorumlulukları nelerdir? .....

Alıcının sorumlulukları nelerdir? .....

1.5.2. DPU (Belirtilen Noktada Eşya Boşaltılmış Teslim)

DPU teslim şekli tüm taşıma tipleri için kullanılabilir. DPU teslim şekli 01.01.2020 tarihinden itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Bu teslim şeklinin en önemli özelliği, “yükün alıcısına taşıma aracından boşaltılmış şekilde” teslim edilmesidir.

DPU teslim şeklinde satıcı, navlunu ödeyip malları alıcının ülkesinde belirlenen yere kadar getirir. Alıcıya orada teslim eder. Alıcının risk, sorumluluk ve masrafları üstlendiği yer kendi ülkesinde bulunan teslimat yeridir (Görsel 1.19).

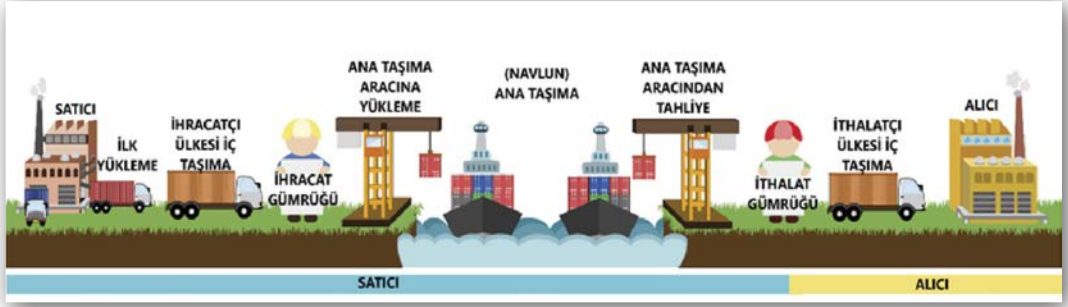
Satıcı sorumlulukları

Satıcı; malları istenilen miktarda, kalitede ve sevkiyat kurallarına uygun olarak hazırlar, ambalajlar ve araca yükler. Sattığı malın ihracat izinlerini alır, gümrük işlemlerini tamamlar. Taşımayı yapacak taşıma şirketi ile taşıma sözleşmesi yapar, navlunu öder. Ana taşıma aracına malların yüklemesini yapar. Yükleme masraflarını karşılar. Malların taşıyıcıya teslim edildiğini ve taşıma aracının muhtemel varış tarihini alıcıya bildirir. Teslim noktasına kadar malın taşımalarını yapar. Varış yerinde, malları araçtan boşaltıp alıcısına teslim eder. Varış yeri bir depo, fabrika veya terminal olabilir. Satıcının sorumluluğu varış yerinde malını hasarsız ve eksiksiz olarak araçtan boşaltıp alıcısına sunduğu an bitmiş olur.

Alıcı sorumlulukları

Varış yerinde ana taşıma aracından boşaltılmış yükü teslim aldıktan sonra tüm sorumluluk, risk ve masraflar alıcıya geçer. Alıcı; mal bedelini öder, ithalat gümrük işlemlerini yapar, gümrük vergisini ve muayene masraflarını öder. Taraflar arasında kararlaştırılan teslimat noktası, alıcının fabrikası veya deposu değil ise alıcı, kendi ülkesindeki iç taşımadan da sorumludur.

TESLİM ŞEKİLLERİ

Görsel 1.19: DPU teslim şekli

DPU Teslim Şekli Örnek Olayı

Çanakkale’de bulunan bir enerji firması, Hollanda’dan bir adet rüzgârgülü direği satın almıştır. Taşıma şekli olarak kara yolu kararlaştırılmıştır. Alıcı taraf, teslim şeklinin DPU olmasını talep etmiştir. Sözleşmede DPU-Çanakkale alıcı deposu -Incoterms 2020 yazmaktadır.

Örneğe göre

İhracat ülkesi Hollanda, ithalat ülkesi Türkiye’dir.

Satıcının malları alıcısına teslim edeceği yer Türkiye/Çanakkale’deki alıcının deposudur. Sorumluluk, risk ve masrafların alıcıya geçtiği nokta Türkiye/Çanakkale’deki alıcının deposudur.

Satıcının sorumlulukları

- Rüzgârgülü direğini, hasarsız olarak alıcısına ulaşacak şekilde araca yüklemesini yapmak
- Satmış olduğu rüzgârgülü direğinin gerekli ihracat izinlerini almak ve gümrük işlemlerini tamamlamak
- Taşımayı yapacak taşıma şirketi ile taşıma sözleşmesi yapmak
- Navlunu ödemek
- Rüzgârgülü direğini, Hollanda’dan Çanakkale’ye kadar hasarsız bir biçimde taşımak
- Araç Çanakkale’de alıcının deposuna vardığında yükü hasarsız bir biçimde boşaltmak

Alıcının sorumlulukları

- Mal bedelini ödemek
- İthalat gümrük işlemlerini yapmak
- Yükü deposunda araçtan boşaltılmış halde teslim almak

1.10. UYGULAMA: DPU Teslim Şekli

Amaç: DPU teslim şekline göre ithalat işlemini gerçekleştirebilme.

Fransa'da bulunan bir firma, Kocaeli'de yerleşik bir fabrikaya 2 adet kule vinci satmıştır. Taşıma kara yolu ile yapılacaktır. Sözleşmede yazan teslim şekli DPU-Kocaeli Derince Gümrük-Incoterms 2020'dir (Görsel 1.20).

Görsel 1.20: Fransa-Kocaeli rotası

İş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alarak 4 kişilik gruplara ayırınız. Grup arkadaşlarınızla iş birliği ve fikir alışverişi yaparak verilen soruları cevaplayınız. Çalışmanızı öğretmeninize size verdiği sürede tamamlayınız. Cevaplarınızı diğer grupların cevaplarıyla karşılaştırınız.

İthalat ülkesi neresidir? .....

İhracat ülkesi neresidir? .....

Malların alıcıya teslim edileceği nokta neresidir?.....

Sorumluluk, risk ve masrafların satıcıdan alıcıya geçtiği nokta neresidir?.....

Satıcının sorumlulukları nelerdir? .....

Alıcının sorumlulukları nelerdir? .....

1.5.3. DDP (Gümrük Vergileri Ödenmiş Olarak Teslim)

Satıcının sorumluluğunun en çok olduğu teslim şeklidir. Tüm taşıma tiplerinde kullanılabilir. Bu teslim şeklinde alıcı, sadece mal bedelini öder ve malları kararlaştırılan yerde ve tarihte teslim alır. Bunun dışında kalan tüm işlemler, masraflar ve risk satıcı sorumluluğundadır (Görsel 1.21).

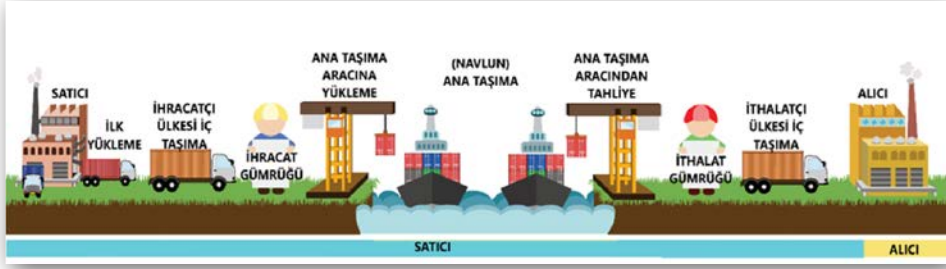
TESLİM ŞEKİLLERİ

Satıcı sorumlulukları

Satıcı; malları istenilen miktarda, kalitede ve sevkiyat kurallarına uygun olarak hazırlar, ambalajlar ve araca yükler. Sattığı malın ihracat izinlerini alır, gümrük işlemlerini tamamlar. Taşımayı yapacak taşıma şirketi ile taşıma sözleşmesi yapar, navlunu öder. Ana taşıma aracına malların yüklemesini yapar. Yükleme masraflarını karşılar. Teslim noktasına kadar malın taşınmasını yapar. İthalat gümrüğü işlemlerini yapar, gümrük vergisi ve muayene gibi masrafları karşılar. Varış yerinde alıcıya teslim eder. Varış yeri bir depo, fabrika veya terminal olabilir. Satıcının sorumluluğu varış yerinde malını hasarsız ve eksiksiz olarak teslim ettiğinde bitmiş olur.

Alıcı sorumlulukları

Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder, kararlaştırılan yer ve tarihte yükünü teslim alır.

Görsel 1.21: DDP teslim şekli

DDP Teslim Şekli Örnek Olayı

Balıkesir'de yerleşik bir tavuk çiftliği, Nijerya'ya 5000 adet yumurta satmıştır. Ana taşıma hava yolu ile yapılacaktır. Balıkesir'deki tavuk çiftliğinden kamyonu yüklenen yumurtalar, İzmir Adnan Menderes Havalimanı'na gelecektir. Buradan havalanan uçak Murtala Muhammed Uluslararası Havalimanı'na (Nijerya) inecektir. Daha sonra ithalatçı firmanın deposuna taşınacaktır. Taraflar aralarında DDP teslim şekline karar vermişlerdir.

Örneğe göre

İhracat ülkesi Türkiye, ithalat ülkesi Nijerya'dır.

Satıcının malları alıcısına teslim edeceği yer Nijerya/alıcının deposudur. Sorumluluk, risk ve masrafların alıcıya geçtiği nokta Nijerya/alıcının deposudur.

Satıcı sorumlulukları

- İstenilen miktardaki yumurtayı sevkiyata uygun biçimde araçlara yüklemek, yükü İzmir Adnan Menderes Havalimanı'na kadar taşımak
- İhracat gümrük işlemlerini yapmak ve doğan masrafları ödemek
- Ana taşımayı organize etmek ve hava yolu taşıması ile ilgili gerekli olacak her türlü belgeyi hazırlamak
- Uçak Murtala Muhammed Uluslararası Havalimanı'na indiğinde yükü boşaltmak ve havalimanı ücretlerini ödemek
- İthalat gümrüğü işlemlerini yapmak ve doğan masrafları ödemek
- Yükü havalimanında araçlara yükleyip alıcının fabrikasına taşımak

Alıcı sorumlulukları

- Mal bedelini ödemek
- Malı teslim almak

1.11. UYGULAMA: DDP Teslim Şekli

Amaç: DDP teslim şekline göre ihracat işlemini gerçekleştirebilme.

Konya’da yerleşik bir şeker fabrikası, Kenya’ya 5 ton şeker pancarı satmıştır. Ana taşıma hava yolu ile yapılacaktır. Satıcı tarafın deposunda yüklenen kamyon, Ankara Esenboğa Havalimanı’na gelecektir. Buradan havalanan uçak, Kenya’nın Nairobi şehrinde bulunan Jomo Kenyatta Uluslararası Havalimanı’na inecektir. Daha sonra mallar, Nairobi şehrinde bulunan ithalatçı firmaya kamyonlar ile teslim edilecektir. Taraflar aralarında DDP teslim şekline karar vermişlerdir (Görsel 1.22).

Görsel 1.22: Konya-Kenya rotası

İş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alarak 4 kişilik gruplara ayrılınız. Grup arkadaşlarınızla iş birliği ve fikir alışverişi yaparak verilen soruları cevaplayınız. Çalışmanızı öğretmeninize size verdiği sürede tamamlayınız. Cevaplarınızı diğer grupların cevaplarıyla karşılaştırınız.

İthalat ülkesi neresidir? .....

İhracat ülkesi neresidir? .....

Malların alıcıya teslim edileceği nokta neresidir?.....

Sorumluluk, risk ve masrafların satıcıdan alıcıya geçtiği nokta neresidir?.....

Satıcının sorumlulukları nelerdir? .....

Alıcının sorumlulukları nelerdir? .....

BİLELİM-ÖĞRENELİM

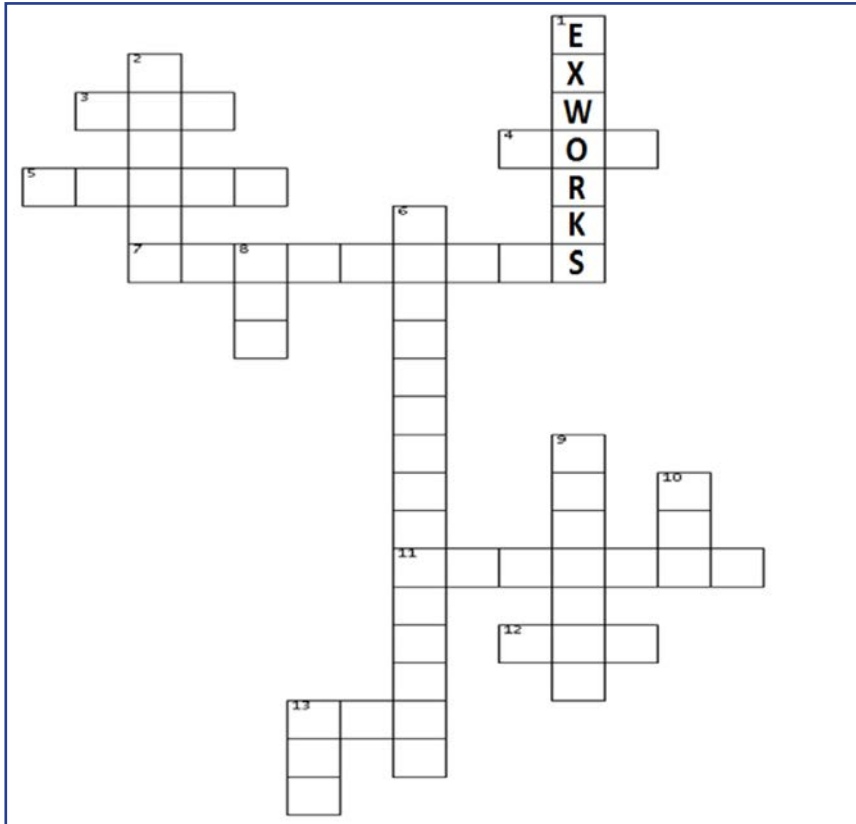
Bulmacayı aşağıdaki soruların yanıtlarına göre doldurunuz.

Yukarıdan Aşağı

1. Bu teslim şeklinde satıcı, malları kendi iş yerinde veya deposunda alıcıya teslim eder.
2. Mal ya da hizmet satana denir.
6. Incoterms kelimesinin Türkçe karşılığıdır.
8. Satıcı, navlunu ödeyip alıcının ülkesinde bulunan varış noktasına kadar malları taşıtır ama taşıma sorumluluğu alıcıdadır.
9. Dış satıma denir.
10. Ex-Works teslim şeklinden sonra satıcılara en az sorumluluk yükleyen teslim şeklidir.
13. Satıcı, sattığı mallara sigorta yaptırır. Navlunu ödeyip malları varış limanına kadar taşıtır.

Soldan Sağa

3. Satıcı, malları alıcının ülkesindeki bir teslim noktasında navlunu ödenmiş şekilde teslim eder.
4. Satıcı, malları yükleme limanında gemiye yüklenmiş şekilde alıcıya teslim eder.
5. Mal ya da hizmet satın alana denir.
7. Bu kavramın Türkçe karşılığı teslim şekilleridir.
11. Dış alıma denir.
12. Satıcı; malları yükleme limanında, taşımayı yapacak geminin yanında alıcısına teslim eder.
13. Satıcı, navlunu ödeyip malları varış limanına kadar taşıtır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü yazınız.

1. FOB teslim şeklinde, yükleme limanında malları gemiye yüklemek ..... görevidir.
2. CIF teslim şeklinde, navlunu ve sigorta masraflarını ..... taraf öder.
3. Satıcıya en az sorumluluğu yükleyen ..... teslim şeklidir.
4. DPU teslim şekline göre teslimat noktasında yükü boşaltma sorumluluğu ..... aittir.

B) Aşağıda verilen soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

5. Incoterms kelimesinin Türkçe karşılığı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dış ticaret şekilleri
- B) Ödeme şekilleri
- C) Sigorta şekilleri
- D) Teslim şekilleri
- E) Depo şekilleri

6. İhracatçı tarafa en fazla sorumluluk yükleyen teslim şekli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) CIP
- B) DAP
- C) DDP
- D) DPU
- E) FOB

7. Aşağıdakilerden hangisi sadece deniz yolu taşımacılığında kullanılan teslim şekillerinden biri değildir?

- A) CCD
- B) CIF
- C) CPT
- D) FAS
- E) FOB

8. Aşağıdaki teslim şekillerinden hangisinde yükün teslimat noktası, satıcının ülkesindeki bir yerdir?

- A) CFR
- B) CIP
- C) DDP
- D) DPU
- E) FCA

9. Aşağıdaki teslim şekli gruplarından hangisinde satıcı navlunu ödediği hâlde, ana taşıma sorumluluğu alıcı tarafa aittir?

- A) A Grubu
- B) C Grubu
- C) D Grubu
- D) E Grubu
- E) F Grubu

10. Aşağıdakilerden hangisi uluslararası teslim şekillerinin sağladığı faydalardan biri değildir?

- A) İşlemleri kolaylaştırılmak
- B) Uluslararası dış ticaret sisteminin bir kurallar dâhilinde işlenmesine olanak sağlamak
- C) Uluslararası ticareti geliştirmek
- D) Farklı ülkelerdeki yasalar gereği kuralların farklı yorumlanmasının önüne geçmek
- E) Uluslararası kuralları ticaret engeline dönüştürmek

2. Öğrenme Birimi

ÖDEME ŞEKİLLERİ

KONULAR

- 2.1. PEŞİN ÖDEME
- 2.2. MAL MUKABİLİ ÖDEME
- 2.3. VESAİK MUKABİLİ ÖDEME
- 2.4. AKREDİTİFLİ ÖDEME
- 2.5. AÇIK HESAP ÖDEME
- 2.6. AÇIK HESAP ÖDEME YÖNTEMİ
- 2.7. ÖDEME ŞEKİLLERİNİN RİSK ORANLARI

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Alışveriş veya ticari işlemlerde birden fazla ödeme yöntemi kullanılmasının nedenleri neler olabilir?
2. Yaptığınız alışverişlerde en çok hangi ödeme yöntemini tercih edersiniz?

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Dış ticarete kullanılan ödeme şekillerini
- Türkiye’de ithalat ve ihracat işlemlerinde en çok tercih edilen ödeme şekillerini
- İhracatçı açısından en riskli ve en güvenli ödeme şekillerini
- İthalatçı açısından en riskli ve en güvenli ödeme şekillerini

2.1. DIŞ TİCARETTE ÖDEME ŞEKİLLERİ

Toplumsal refahını arttırmak isteyen ülkelerin başvurdukları yöntemlerden biri de diğer ülkelerle ticari faaliyetler yürütmektir. Çünkü ticari faaliyetler ister yurt içinde yapılsın ister yurt dışına yönelik olsun toplumsal refahın artmasını sağlar.

Küreselleşen dünyada ülkeler, her alanda olduğu gibi ticaretle de birbirlerine yakınlaşmış ve ülkelerin birbirlerine karşılıklı bağımlılıkları artmıştır. Bu yakınlaşma, dış ticaret hacminin giderek artmasına neden olmuştur.

Dış ticaretin gelişmesi ve dış ticaret hacminin artışı; farklı ülkelerde farklı para birimlerinin kullanımından doğan sorunları, dil bariyeri sebebiyle yaşanan iletişim problemlerini ve ülkelere has mevzuatlara uyum sorunlarını beraberinde getirmiştir. Dış ticaret, zamanla daha zor ve karmaşık bir hâl almıştır (Görsel 2.1).

Görsel 2.1: Dış ticaret

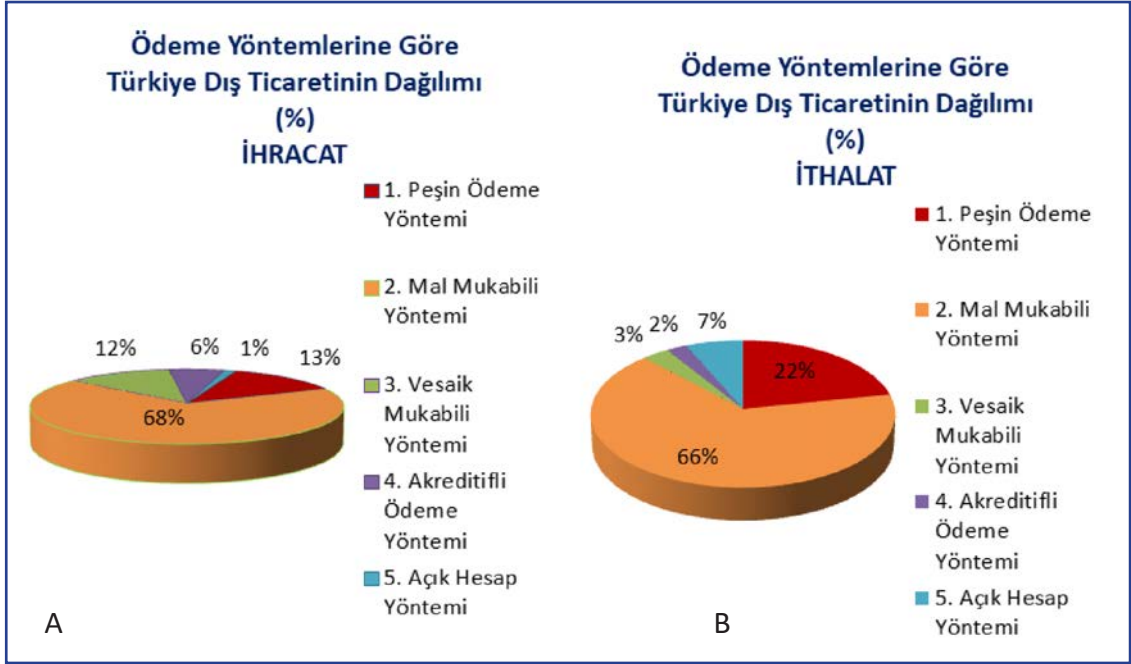
Dış ticaret, iç ticarete göre farklılık arz etmektedir. Bu farklılıklar, dış ticaretle bulunacak olan tarafların coğrafi ve siyasi sınırlarla ayrı olan ülkelerde bulunmaları ve birbirlerini yeterince tanımamalarıdır. Bu durum, dış ticaret yapacak taraflarda birbirlerine karşı güven sorunu oluşturmaktadır. Söz konusu güven sorunu, bankaların dış ticarete aracılık etmesiyle çözülmektedir. Dış ticaretle bankaların en önemli fonksiyonu ödemeye aracılık etmektir.

Dış ticaretle; ithalatçı için malın teslim edilememesi, ihracatçı için ise mal bedelinin tahsil edilememesi riski bulunmaktadır. İhraç edilen mal bedellerinin düşük maliyetli, kolay, hızlı ve güvenli bir şekilde ithalatçıya ulaştırılması amacıyla çeşitli ödeme yöntemleri geliştirilmiştir (Şekil 2.1).

ÖDEME ŞEKİLLERİ

Şekil 2.1: Dış ticarete kullanılan ödeme şekilleri

Grafik 2.1: Ödeme yöntemlerine göre Türkiye dış ticaretinin dağılımı (2019)

2.2. PEŞİN ÖDEME YÖNTEMİ

Peşin ödeme yönteminde; ihracatçı tarafından ihraç edilen malların bedeli, ithalatçı tarafından malın teslim alınmasından önce ödenir. Bu ödeme gerek banka vasıtasıyla havale olarak gerekse alıcının kendisi ya da onun adına hareket eden üçüncü bir kişiye elden ödeme şeklinde yapılabilir (Şema 2.1).

Peşin ödemede mal bedeli, fiili ihracat gerçekleşmeden önce tahsil edilmektedir. Bu nedenle ithalatçı yani alıcı, malları teslim almadan ödeme yaptığı için büyük risk üstlenir. İthalatçı ödeme yapmasına rağmen malları hiç teslim alamama, zamanında teslim alamama veya istenilen nitelikte teslim alamama riskleriyle karşı karşıya kalabilir. Bununla birlikte bu ödeme şekli en çok ihracatçının yani satıcının yararınadır. Çünkü sattığı malın bedelini hemen tahsil eder. Ayrıca peşin ödeme yöntemi, alıcının ödememe ihtimalini tamamen ortadan kaldırır.

2. Öğrenme Birimi

Şema 2.1: Peşin ödeme yöntemi

2.2.1. Peşin Ödeme Süreci

Peşin ödeme süreci adımları aşağıdaki gibidir (Şema 2.2):

- İthalatçı ve ihracatçı arasında satış sözleşmesi yapılır.
- Satış sözleşmesine istinaden ithalatçı; sözleşme bedelini, kendi bankasına ve ihracatçıya gönderilmesi talimatıyla peşin olarak yatırır.
- İthalatçının bankasının satış bedelini ihracatçının bankasına transfer etmesiyle ihracat süreci başlar.
- Ödeme ihracatçının hesabına aktarılır.
- İhracatçı malları gümrüğe teslim eder.
- İthalatçı lehine düzenlenen Fatura, Çeki Listesi, Taşıma Belgesi, Menşe Şahadetnamesi, varsa Dolaşım Belgesi ve Sigorta Poliçesi gibi mala ilişkin belgeler ihracatçının bankasından ithalatçının bankasına aktarılır. Belgeler ithalatçıya teslim edilir.
- İthalatçı söz konusu belgeler ile malı kendi ülkesinin gümrüğünden çeker.

Şema 2.2: Peşin ödeme süreci

2.1. UYGULAMA: Peşin Ödeme

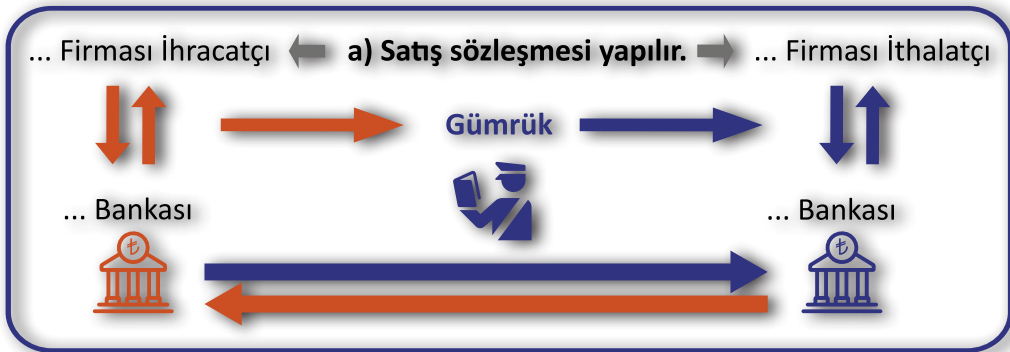
Amaç: Peşin ödeme yöntemini ithalat işleminde kullanabilme.

Türkiye’de faaliyet gösteren PSR firması, sıvı sabun imalatı için İsviçre’de faaliyet gösteren ZRH firmasından parfüm esansı ithal edecektir. Firmaların aralarında yaptıkları satış sözleşmesine göre mal bedeli, ZRH firmasının hazırladığı proforma faturaya istinaden PSR firması tarafından peşin ödenecektir. ZRH firması proforma faturada mal bedelini 12.500 Amerikan doları olarak belirlemiştir. PSR firması para ve belge transfer işlemleri için Türkiye’deki M bankasıyla, ZRH firması ise İsviçre’deki N bankası ile anlaşmalıdır.

Verilen bilgilere göre

- PSR firması ve ZRH firması arasında satış sözleşmesi yapılır.
- Satış sözleşmesine istinaden PSR firması, proforma faturada belirtilen mal bedelini ZRH firmasına gönderilmesi talimatıyla M bankasına peşin olarak yatırır.
- M bankasının satış bedelini N bankasına transfer etmesiyle ihracat süreci başlar.
- Ödeme (12.500 Amerikan doları) ZRH firmasının hesabına aktarılır.
- ZRH firması malları gümrüğe teslim eder.
- PSR firması lehine düzenlenen Fatura, Çeki Listesi, Taşıma Belgesi, Menşe Şahadetnamesi, varsa Dolaşım Belgesi ve Sigorta Poliçesi gibi mala ilişkin belgeler N bankasından M bankasına aktarılır. Belgeler PSR firmasına teslim edilir.
- PSR firması, malı söz konusu belgeler ile Türkiye gümrüğünden çekerek teslim alır.

PSR firmasının peşin ödeme yöntemiyle gerçekleştirdiği ithalat işlemi verilmiştir. İş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alarak 4 kişilik gruplara ayırınız. Peşin ödeme örnek uygulamasında verilen adımları grup arkadaşlarınızla işbirliği ve fikir alışverişi yaparak Şema 2.3’deki şemada uygun yerlere yerleştiriniz. Çalışmanızı öğretmeninize size verdiği sürede tamamlayınız. Cevaplarınızı diğer grupların cevaplarıyla karşılaştırınız.

Şema 2.3: Peşin ödeme uygulaması

2.3. MAL MUKABİLİ ÖDEME YÖNTEMİ

Mal mukabili ödeme şeklinde; ithalatçı, mal bedelini malı teslim aldığı anda ödemektedir. Bu ödeme şeklinde peşin ödeme yönteminden farklı olarak bütün riskler ihracatçıya geçmektedir. İthalatçılar tarafından tercih edilen bu ödeme şeklinin kullanılabilmesi için ithalatçı ve ihracatçı arasında bir güven ilişkisinin kurulmuş olması gerekmektedir (Şema 2.4).

Şema 2.4: Mal mukabili ödeme

2.3.1. Mal Mukabili Ödeme Süreci

Mal mukabili süreci adımları aşağıdaki gibidir (Şema 2.5):

- İthalatçı ve ihracatçı arasında satış sözleşmesi yapılır.
- Sözleşme konusu mal, ihracatçı tarafından ithalatçı ülkeye sevk edilir.
- İthalatçı, malı gümrükten çekerek malın elde bulundurma hakkını devralır.
- İthalatçı lehine düzenlenen Fatura, Çeki Listesi, Taşıma Belgesi, Menşe Şahadetnamesi, varsa Dolaşım Belgesi ve Sigorta Poliçesi gibi mala ilişkin belgeler ihracatçının bankasından ithalatçının bankasına aktarılır.
- İthalatçı, mal bedelini kendi bankasına öder.
- İthalatçının bankası yapılan ödemeyi ihracatçının bankasına transfer eder.
- Mal bedeli, ihracatçının bankası tarafından ihracatçıya ödenir.
- İthalatçının bankası söz konusu belgeleri ithalatçıya gönderir.
- İthalatçı, söz konusu belgeler ile malı kendi ülkesinin gümrüğünden çeker, malın mülkiyeti yani kullanma hakkı ithalatçıya geçer.

Görsel 2.5: Mal mukabili ödeme süreci

2.2. UYGULAMA: Mal Mukabili Ödeme

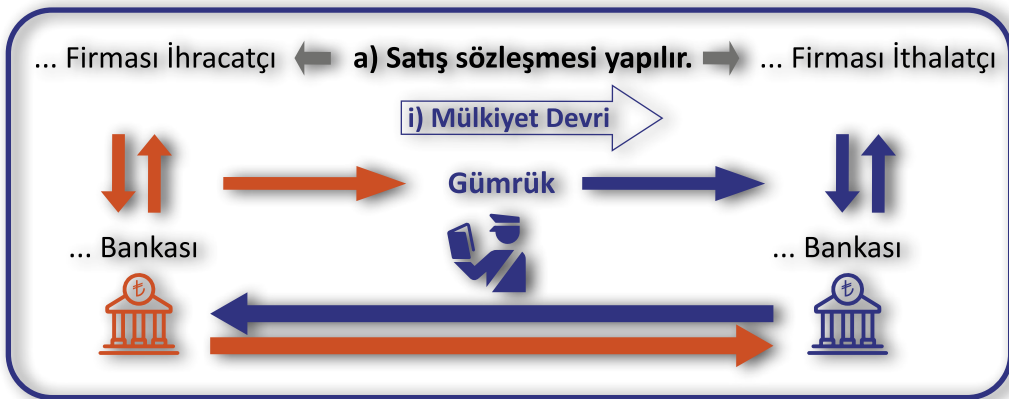
Amaç: Mal mukabili ödeme yöntemini ihracat işleminde kullanabilme.

Türkiye’de faaliyet gösteren İVM firması, mermer ve doğal taş üzerine üretim yapmaktadır. İtalya’da faaliyet gösteren RFV firmasından 36.000 Euro tutarında mermer siparişi almıştır. Firmaların aralarında yaptıkları satış sözleşmesine göre mal mukabili ödeme yöntemi kullanılacaktır.

Verilen bilgilere göre

- RFV firması ve İVM firması arasında sözleşme yapılır.
- Sözleşme konusu mermerler, İVM tarafından İtalya’ya sevk edilir.
- RFV firması, mermerleri gümrükten çekerek malın elde bulundurma hakkını devralır.
- RFV firması lehine düzenlenen Fatura, Çeki Listesi, Taşıma Belgesi, Menşe Şahadetnamesi, varsa Dolaşım Belgesi ve Sigorta Poliçesi gibi mala ilişkin belgeler R bankasından P bankasına aktarılır.
- RFV firması, mal bedelini (36.000 Euro) kendi bankasına (P bankasına) öder.
- P bankası, yapılan ödemeyi R bankasına transfer eder.
- Mal bedeli, R bankası tarafından İVM firmasına ödenir.
- R bankası, söz konusu belgeleri P bankası aracılığıyla RFV firmasına gönderir.
- RFV firması, söz konusu belgeler ile malı kendi ülkesinin gümrüğünden çeker ve malın mülkiyeti yani kullanma hakkı RFV firmasına geçer.

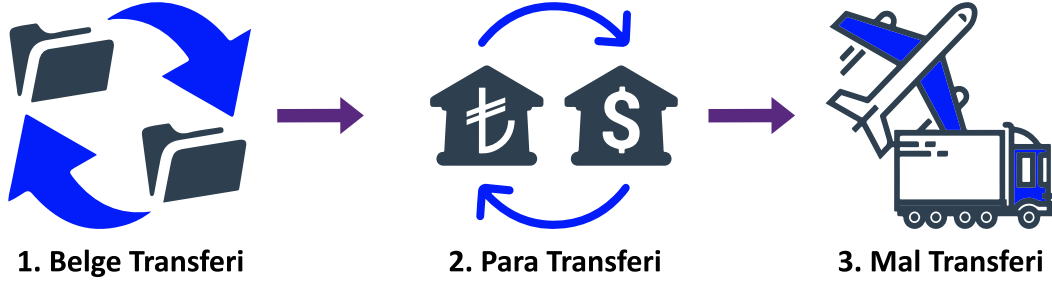
İVM firmasının mal mukabili ödeme yöntemiyle gerçekleştirdiği ihracat işlemi verilmiştir. İş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alarak 4 kişilik gruplara ayırınız. Mal mukabili ödeme örnek uygulamasında verilen adımları grup arkadaşlarınızla işbirliği ve fikir alışverişi yaparak Şema 2.6’daki şemada uygun yerlere yerleştiriniz. Çalışmanızı öğretmeninizin size verdiği sürede tamamlayınız. Cevaplarınızı diğer grupların cevaplarıyla karşılaştırınız.

Şema 2.6: Mal mukabili ödeme uygulaması

2.4. VESAİK MUKABİLİ ÖDEME YÖNTEMİ

İthalatçının mal bedelini malı temsil eden belgeler karşılığı ödediği ödeme şeklidir. Bu ödeme yönteminde ihracatçının riski, ithalatçıya göre daha fazladır. Vesaik mukabili ödeme şekli, ithalatçı için malların kontrol edilerek alınması açısından oldukça güvenli bir yöntemdir. Öte yandan ithalatçının malı kabul etmemesi veya çeşitli nedenlerle belgeleri almayarak ödeme yapmaması durumunda ihracatçının malların geri getirilmesi için ek masrafa katlanması gerekir (Şema 2.7).

Şema 2.7: Vesaik mukabili ödeme

2.4.1. Vesaik Mukabili Ödeme Süreci

Vesaik mukabili süreci adımları aşağıdaki gibidir (Şema 2.8):

- İhracatçı ile ithalatçı arasında satış sözleşmesi yapılır.
- İthalatçı ve ihracatçı arasında yapılan sözleşmede belirtilen mallar, ihracatçı tarafından ithalatçının ülkesine gönderilmek için taşıma aracına yüklenir.
- Malların ithalatçının ülkesine gönderilmesiyle birlikte Fatura, Çeki Listesi, Taşıma Belgesi, Menşe Şahadetnamesi, varsa Dolaşım Belgesi ve Sigorta Poliçesi de ithalatçının bankasına gönderilmesi talimatıyla ihracatçı tarafından kendi bankasına teslim edilir.
- Belgeler, ihracatçının bankası tarafından ithalatçının bankasına “vesaik mukabili ibaresiyle” gönderilir.
- İthalatçının bankasına ulaşan belgeler karşılığında ithalatçı, mal bedelini ihracatçının bankasına transfer edilmesi talimatıyla kendi bankasına yatırır.
- İthalatçının bankası, mal ile ilgili belgeleri ithalatçıya teslim eder.
- İthalatçının bankası, mal bedelini ihracatçının bankasına ihracatçı tarafından tahsil edilmek üzere gönderir.
- İhracatçı, mal bedelini kendi bankasından tahsil eder.
- İthalatçı, söz konusu sevk belgeleri ile malı gümrükten çeker.

Görsel 2.8: Vesaik mukabili ödeme süreci

2.3. UYGULAMA: Vesaik Mukabili Ödeme

Amaç: Vesaik mukabili ödeme yöntemini ihracat işleminde kullanabilme.

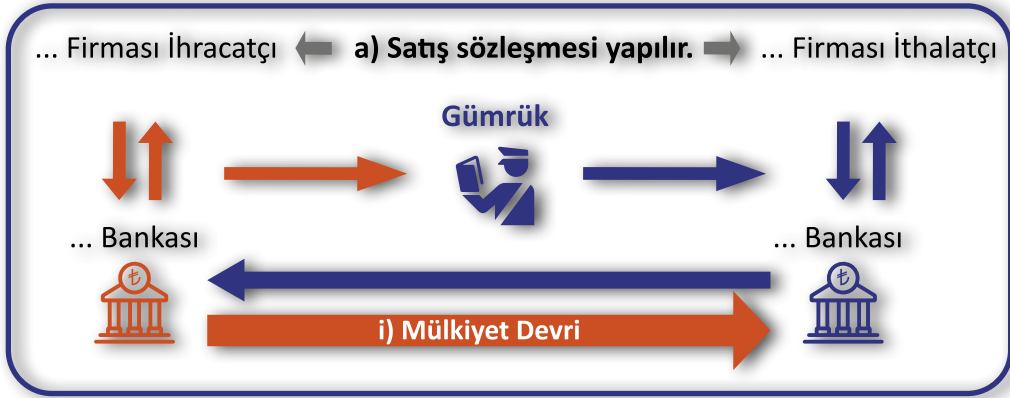
Türkiye’de yerleşik GKT firması, ev tipi çöp kovası ihraç etmek üzere Tunus’ta yerleşik TNS firmasına anlaşmıştır. Firmaların yaptıkları satış sözleşmesine göre vesaik mukabili ödeme yöntemi kullanılacaktır. GKT firması proforma fatura ile toplam satış bedelini, 10.500 Amerikan doları olarak TNS firmasına iletmıştır. GKT firması para ve belge transferi için Türkiye’deki D bankasıyla, TNS firması ise Tunus’taki S bankasıyla anlaşmalıdır.

Verilen bilgilere göre

- GKT firması ile TNS firması arasında satış sözleşmesi yapılır.
- Satış sözleşmesinde belirtilen çöp kovaları, Tunus’a gönderilmek üzere GKT firması tarafından taşıma aracına yüklenir.
- Malların Tunus’a gönderilmesiyle birlikte Fatura, Çeki Listesi, Taşıma Belgesi, Menşe Şahadetnamesi, varsa Dolaşım Belgesi ve Sigorta Poliçesi de S bankasına gönderilmesi talimatıyla GKT firması tarafından D bankasına teslim edilir.
- Belgeler, D bankası tarafından “vesaik mukabili” ibaresiyle S bankasına gönderilir.
- S bankasına ulaşan belgeler karşılığında TNS firması, mal bedelini (10.500 Amerikan doları) D bankasına transfer edilmesi talimatıyla S bankasına yatırır.
- S bankası, mal ile ilgili belgeleri TNS firmasına teslim eder.
- S bankası, mal bedelini D bankasına GKT firması tarafından tahsil edilmek üzere gönderir.
- GKT firması, mal bedelini D bankasından tahsil eder.
- TNS firması, söz konusu sevkiyat belgeleri ile malı gümrükten çekerek teslim alır.

GKT firmasının vesaik mukabili ödeme yöntemiyle gerçekleştirdiği ihracat işlemi verilmiştir. İş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alarak 4 kişilik gruplara ayrılınız. Vesaik mukabili ödeme örnek uygulamasında verilen adımları grup arkadaşlarınızla işbirliği ve fikir alışverişi yaparak Şema 2.9'daki şemada uygun yerlere yerleştiriniz. Çalışmanızı öğretmeninize size verdiği sürede tamamlayınız. Cevaplarınızı diğer grupların cevaplarıyla karşılaştırınız.

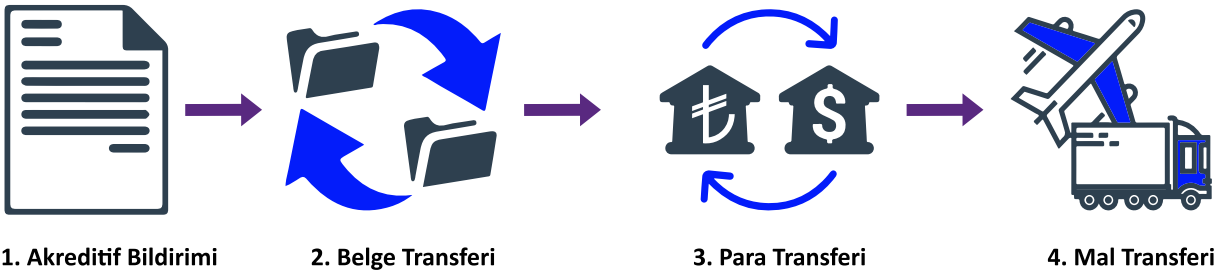

Şema 2.9: Vesaik mukabili ödeme uygulaması

2.5. AKREDİTİFLİ ÖDEME YÖNTEMİ

Akreditif ödeme yöntemi; ithalatçının talimatı ile bir bankanın belirli bir paraya kadar, belirli bir süre içerisinde, belirli belgeler karşılığında ve öngörülen şartların yerine getirilmesi kaydıyla ihracatçıya ödeme yapacağını veya ihracatçı tarafından düzenlenen poliçeleri kabul edeceğini taahhüt etmesidir. İthalatçı, yapılan akreditifi ihracatçıya karşı yazılı olarak bildirmelidir (Şema 2.10).

Akreditifli ödeme, hem ithalatçı hem de ihracatçı açısından en güvenli ödeme şeklidir. İhracatçı açısından; akreditif koşullarını tamamlaması şartıyla, ihracat bedelinin kendisine ödeneceği kesinleşmiş olur. İthalatçının talebine bağlı olarak bankaların ithalatçıya akreditif kredisi kullandırması da ithalatçıya finansman açısından avantaj sağlar.

Şema 2.10: Akreditifli ödeme yöntemi

2.5.1. Akreditif Ödeme Süreci

Akreditif ödeme süreci adımları aşağıdaki gibidir (Şema 2.11):

- a) İhracatçı ile ithalatçı arasında mal alım satım sözleşmesi yapılır. Sözleşmede; malın cinsi ve fiyatı, malların sevk şekli, malın satış şekli, malın özellikleri, malın alım satımında kullanılacak para birimi gibi unsurlar belirtilmelidir.
- b) İthalatçı, yapılan sözleşmeye istinaden kendi bankasına ihracatçı firma için akreditif açması için talimat verir.
- c) İthalatçı firmanın bankası, açılan akreditifi ihracatçı firmanın bankasına gönderir.
- ç) İhracatçının bankası, akreditifi ihracatçıya bildirir. İhracatçı, bildirilen akreditifi inceleyip kabul ederse ihracat işlemini başlatır.
- d) İhracatçı, malı ithalatçının ülkesine sevk etmek için yükleme işlemini gerçekleştirir.
- e) Malların ithalatçının ülkesine gönderilmesiyle birlikte Fatura, Çeki Listesi, Taşıma Belgesi, Menşe Şahadetnamesi, varsa Dolaşım Belgesi ve Sigorta Poliçesi gibi malların teslimini gösteren belgeler ihracatçı tarafından kendi bankasına verilir.
- f) İhracatçı sevk belgeleri karşılığında kendi bankasından mal bedelini alır.
- g) İhracatçının bankası, söz konusu belgeleri ithalatçının bankasına gönderir.
- ğ) İthalatçının bankası, teslim aldığı belgelerin doğruluğunu denetledikten sonra ihracatçının bankasına ödemeyi yapar.
- h) İthalatçının bankası, ithalatçıdan ödeme yapmasını ister. Ödeme önceden sözleşmede belirlendiği şekilde banka komisyonu da eklenerek yapılır.
- ı) İthalatçının bankası, mal bedelini ithalatçıdan tahsil eder.
- i) Mal bedelini tahsil ettikten sonra belgeleri ithalatçıya teslim eder.
- j) İthalatçı, söz konusu sevk belgeleri ile malı gümrükten çeker.

Şema 2.11: Akreditifli ödeme süreci

2.4. UYGULAMA: Akreditifli Ödeme

Amaç: Akreditifli ödeme yöntemini ithalat işleminde kullanabilme.

Türkiye’de yerleşik FKN firması, Çin’de yerleşik WSX firmasından bakliyat paketleme makinesi ithal edecektir. Firmaların aralarında yaptıkları satış sözleşmesine göre akreditifli ödeme yöntemi kullanılacaktır. Makinenin bedeli 7.500 Amerikan dolarıdır. ABC firması para ve belge transferi için Türkiye’deki B bankasıyla, WSX firması ise Çin’deki C bankasıyla anlaşmalıdır.

Verilen bilgilere göre

- WSX firması ile ABC firması arasında satış sözleşmesi yapılır.
- FKN firması, sözleşmeye istinaden B bankasına WSX firması için akreditif talimatı verir.
- B bankası, açılan akreditifi C bankasına gönderir.
- C bankası, akreditifi WSX firmasına bildirir. WSX firması, bildirilen akreditifi inceleyip kabul ederse ihracat işlemini başlatır. WSX firması, malı Türkiye’ye sevk etmek için yükleme işlemini gerçekleştirir.
- Malların Türkiye’ye gönderilmesiyle birlikte Fatura, Çeki Listesi, Taşıma Belgesi, Menşe Şahadetnamesi, varsa Dolaşım Belgesi ve Sigorta Poliçesi gibi malların teslimini gösteren belgeler WSX firması tarafından C bankasına verilir.
- WSX firması, C bankasından mal bedelini sevk belgeleri karşılığında alır.
- C bankası, söz konusu belgeleri B bankasına gönderir.
- B bankası, teslim aldığı belgeleri denetledikten sonra C bankasına ödemeyi yapar.
- B bankası, FKN firmasından ödeme yapmasını ister.
- Ödeme, sözleşmede belirlendiği şekilde ve banka komisyonu da eklenerek yapılır.
- B bankası, mal bedelini tahsil ettikten sonra belgeleri FKN firmasına teslim eder.
- FKN firması, sevk belgeleri ile malı Türkiye gümrüğünden çekerek teslim alır.

İş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alarak 4 kişilik gruplara ayırınız. Akreditifli ödeme örnek uygulamasında verilen adımları grup arkadaşlarınızla işbirliği ve fikir alışverişi yaparak Şema 2.12’deki şemada uygun yerlere yerleştiriniz. Çalışmanızı öğretmeninizin size verdiği sürede tamamlayınız. Cevaplarınızı diğer grupların cevaplarıyla karşılaştırınız.

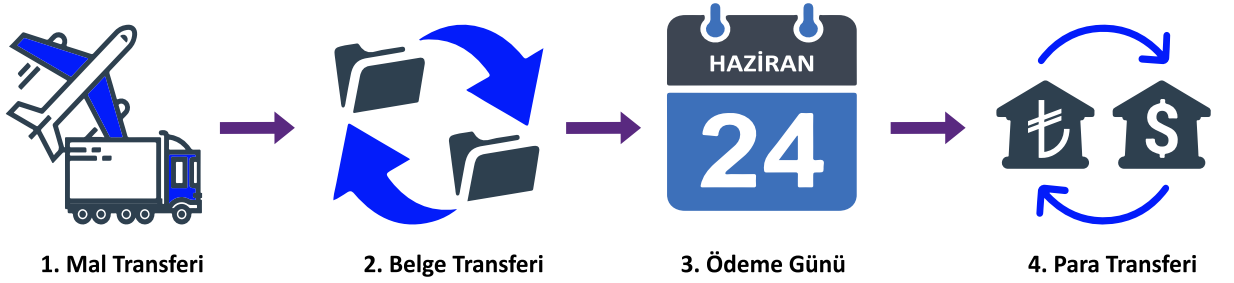

Şema 2.12: Akreditifli ödeme uygulaması

2.6. AÇIK HESAP ÖDEME YÖNTEMİ

Açık hesap yöntemi, peşin ödeme yönteminin tam tersidir. Bu ödeme yönteminde; ihracatçı, malını bedelini almaksızın gönderir. Mal bedelinin ne zaman ödeneceği belirsizdir. İthalatçı açısından ise en ideal yöntemdir. Çünkü bu ödeme yönteminde ithalatçının yani alıcının riski yok denecek kadar azdır. İhracatçının yani satıcının riski ise sınırsızdır.

Açık hesap yöntemi, taksitli satışlar yaparak anlaşılan taksit süresinde ödemenin yapılacağı beklentisi sistemi kurmaktır. Bu sistemde ihracatçı, ürünleri gönderir ve anlaşılan taksit süresinde ithalatçının ödeme yapmasını bekler (Şema 2.13).

Şema 2.13: Açık hesap ödeme yöntemi

2.6.1. Açık Hesap Ödeme Yöntemi Süreci

Açık hesap ödeme yöntemi süreci adımları aşağıdaki gibidir (Şema 2.14):

- İthalatçı ve ihracatçı arasında satış sözleşmesi yapılır.
- Sözleşmeye istinaden ihracatçı, malları gümrüğe teslim eder.
- İthalatçı lehine düzenlenen Fatura, Çeki Listesi, Taşıma Belgesi, Menşe Şahadetnamesi, varsa Dolaşım Belgesi ve Sigorta Poliçesi gibi mala ilişkin belgeler ihracatçının bankasından ithalatçının bankasına aktarılır.
- Belgeler ithalatçıya teslim edilir.
- İthalatçı, söz konusu belgeler ile malı kendi ülkesinin gümrüğünden çeker.
- Satış sözleşmesinde belirtilen ödeme tarihinde ya da ödemenin taksitli olduğu durumlarda taksit tarihinde ithalatçı, satış veya taksit bedelini kendi bankasına ihracatçıya gönderilmesi talimatıyla yatırır.
- İthalatçının bankası, satış veya taksit bedelini ihracatçının bankasına transfer eder.

Şema 2.14: Açık hesap ödeme süreci

2.5. UYGULAMA: Açık Hesap Ödeme

Amaç: Açık hesap ödeme yöntemini ihracat işleminde kullanabilme.

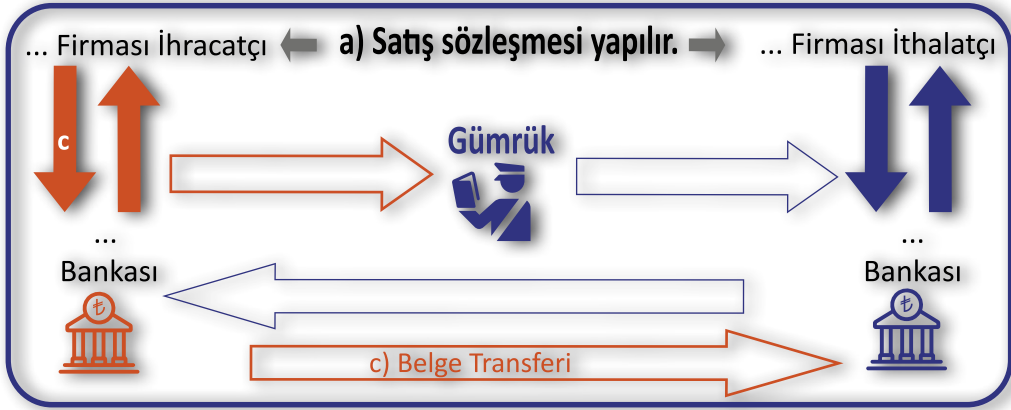
Sakarya'da faaliyet gösteren KRS firması, Rusya'da giyim mağazaları işleten RSW firmasından gömlek ve kazak ürünlerinden oluşan yeni bir ihracat siparişi almıştır. İki firma; uzun yıllardır haftada en az bir defa olacak şekilde düzenli alışveriş ilişkisi içindedir. Bu sebeple firmalar arasında güven ortamı bulunmaktadır. Firmaların aralarında yaptıkları satış sözleşmesine göre sipariş bedeli, 90 gün sonra 25.000 Türk lirası olarak tahsil edilecektir. KRS firması para ve belge transferi için Türkiye'deki T bankasıyla, RSW firması ise Rusya'daki F bankasıyla anlaşmalıdır.

Verilen bilgilere göre

- RSW firmasıyla ve KRS firması arasında satış sözleşmesi yapılır.
- Sözleşmeye istinaden KRS, malları gümrüğe teslim eder.
- RSW firması lehine düzenlenen Fatura, Çeki Listesi, Taşıma Belgesi, Menşe Şahadetnamesi, varsa Dolaşım Belgesi ve Sigorta Poliçesi gibi mala ilişkin belgeler T bankasından F bankasına aktarılır.
- F bankası belgeleri, RSW firmasına teslim eder.
- RSW firması, söz konusu belgeler ile ürünleri Rusya'nın gümrüğünden çeker.
- RSW firması; satış sözleşmesinde belirtilen taksit zamanı olan 90 gün sonra, mal bedelini (25.000 Türk lirası) KRS firmasına gönderilmesi talimatıyla F bankasına yatırır.
- F bankası, mal bedelini T bankasına transfer eder.
- T bankası, mal bedelini KRS firmasının hesabına gönderir.

KRS firmasının açık hesap ödeme yöntemiyle gerçekleştirdiği ihracat işlemi verilmiştir. İş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alarak 4 kişilik gruplara ayırınız. Açık hesap ödeme örnek uygulamasında verilen adımları grup arkadaşlarınızla işbirliği ve fikir alışverişi yaparak Şema 2.15'deki şemada uygun yerlere yerleştiriniz. Çalışmanızı öğretmeninizin size verdiği sürede tamamlayınız. Cevaplarınızı diğer grupların cevaplarıyla karşılaştırınız.

Şema 2.15: Açık hesap ödeme süreci

2.7. ÖDEME ŞEKİLLERİNİN RİSK ORANLARI

Ödeme şekillerinde ithalatçının ve ihracatçının risk oranları değişiklik göstermektedir. Ödeme şekillerinin her birinde ithalatçı ve ihracatçı için farklı riskler bulunmaktadır.

2.7.1. İthalatçı

İthalatçı için en yüksek risk oranı, peşin ödeme yöntemindedir. Açık hesap ödeme ve mal mukabili ödeme yöntemlerinde ise ithalatçının risk oranı yok denecek kadar azdır (Şema 2.16). İthalatçının en çok risk üstlendiği ödeme yönteminin peşin ödeme olmasının sebebi; ürüne ait ödemeyi, talep ettiği ürüne sahip olmaya çok uzakken yapmış olmasıdır. Bu aşamada; ödemesini yaptığı ürünün istediği özelliklerde eline ulaşmaması, ürünün tesliminde gecikme yaşanması veya teslimin gerçekleşmemesinin yanı sıra ürünün iade sürecinde, peşin ödenen mal bedelini geri alamama riskleri çok kuvvetlidir. Mal mukabili ödeme veya açık hesap ödeme yönteminde ise ithalatçının riski yok denecek kadar azdır çünkü ithalatçı ürüne sahip olmaya çok yakındır.

Şema 2.16: İthalatçının risk oranları

ÖRNEK OLAY

EBA üzerinden canlı derslere katılmak isteyen bir öğrencinin yeni bir bilgisayar alma sürecinde e-ticaret yoluyla ya da mağazaya giderek alması arasındaki fark, peşin ödeme ile mal mukabili arasındaki fark gibidir. E-ticaret yoluyla bilgisayarı aldığı anda ödemesini yapar ve bilgisayarın istediği gibi gelmesini bekler. Bilgisayarın kendisine gelme sürecinde gönderici firma ile alakalı, kargo süreciyle alakalı bir takım aksaklıkların yaşanma riski vardır.

Mağazadan aldığı anda ise bilgisayarı görür, test eder ve ödemesini yaptığı anda bilgisayara sahip olur. Aldığı bilgisayar ile ilgili bir sıkıntı olduğunda muhatap bellidir ve kolay ulaşılabilir. Alışverişi mağazadan yapmak ve mal mukabili ödeme yapmak daha güvenlidir. Fakat e-ticaret sitelerinde mağazaya göre ürünün fiyatı düşük olabilir. Düşük fiyat avantajından yararlanmak için e-ticaret alışverişinin risklerine katlanılabilir. Peşin ödeme ve mal mukabili ödeme arasında da fiyat farkı çok ise ithalatçı risklere katlanarak peşin ödeme yöntemini kullanır. İthalatçı, fiyatı aynı olan ve her iki ödeme yöntemini kullanma imkânı olan durumlarda daha güvenli olan mal mukabili ödeme yöntemini kullanacaktır.

2.7.2. İhracatçı

İhracatçı için en yüksek risk oranı, açık hesap ve mal mukabili ödeme yöntemlerindedir. Peşin ödeme yönteminde ise ihracatçının riski yok denecek kadar azdır (Şema 2.17). Açık hesap ödeme ve mal mukabili ödeme yöntemlerinin ihracatçı için çok riskli olmasının sebebi, ürünün bedelini tahsil etmemiş olmasına rağmen ürünün kendisine uzak ithalatçıya yakın olmasıdır. Bu ödeme yöntemlerinde, sattığı malın bedelini eksiksiz veya istediği zamanda tahsil edememe riski çok yüksektir. Her ne kadar taraflar fiyat konusunda anlaşmış olsa da mal ithalatçının eline geçtiğinde mal ile ilgili kusurlardan dolayı fiyat düşüklüğü ya da transfer sürecinde geçen zamanda yaşanan kur dalgalanmaları sebebiyle satış gelirinde azalma yaşanabilir. Bu sebeplerden dolayı ihracatçı için en güvenli ödeme yöntemi peşin ödemedir. Peşin ödemede sattığı malın bedelini mal elindeyken alır ve satış sonrasında tahsil edememe riski ortadan kalkar.

Şema 2.17: İhracatçının risk oranları

ÖRNEK OLAY

Antalya’da portakal üretimi yapan MHR firması, biri İtalya’da diğeri Rusya’da bulunan iki müşterisinden 30 ton portakal (aynı cins) ihracat siparişi almıştır. İtalya’daki müşteriyle 15 ton portakal için peşin ödeme yöntemine göre anlaşma yapılmıştır. Rusya’daki müşteriyle ise 15 ton portakal için mal mukabili ödeme yöntemine göre anlaşma yapılmıştır. İhracat işlemlerinde nakliye ile alakalı masraflar MHR firmasına ait değildir.

MHR firması, peşin ödeme yöntemini kullandığı İtalya ihracatı için avantajları sebebiyle 120.000 Türk lirası miktarında uygun fiyat belirlemiştir. Rusya ihracatı ise mal mukabili ödeme olacağından 165.000 Türk lirası olarak belirlenmiştir. Belirlenen fiyatlara nakliye ve gümrük maliyetleri dâhil değildir. MHR firması, İtalya ihracatını gerçekleştirmiş ve 120.000 Türk lirasını kasasına koymuştur. Rusya ihracatında ise nakliye sürecinde yaşanan bir sıkıntıdan dolayı portakalların 5 tonu ziyan olmuştur. Rusya’daki müşteri sadece kalan 10 ton için 110.000 Türk lirası ödeme yapmıştır. MHR firması, peşin ödemeli ve uygun fiyatlı İtalya ihracatından, Rusya’ya yapılan mal mukabili ödemeli ihracata göre 10.000 Türk lirası daha fazla para kazanmıştır.

Görsel 2.2: Antalya-İtalya ve Antalya-Rusya rotası

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A) Aşağıdaki soruları okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi dış ticaret işlemlerinde kullanılan ödeme yöntemlerinden biri değildir?

- A) Vesaik Mukabili   B) Mal Mukabili   C) Peşin
D) Banka Ödemesi   E) Akreditifli

2. Türkiye'deki dış ticaret verilerine bakıldığında ithalat ve ihracatta en çok kullanılan ödeme yöntemi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Vesaik Mukabili   B) Mal Mukabili   C) Peşin
D) Açık hesap   E) Akreditifli

3. Türkiye' deki dış ticaret verilerine bakıldığında ihracatta en az kullanılan ödeme yöntemi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Vesaik Mukabili   B) Mal Mukabili   C) Peşin
D) Açık hesap   E) Akreditifli

4. Bu ödeme yönteminde mal bedeli, fiili ihracat gerçekleşmeden önce tahsil edilmektedir. Bu nedenle ithalatçı yani alıcı, malları teslim almadan ödeme yaptığı için büyük risk üstlenir.

Bahsedilen ödeme yöntemi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Vesaik Mukabili   B) Mal Mukabili   C) Peşin
D) Açık hesap   E) Akreditifli

5. .... yöntemi ..... ödeme yönteminin tam tersidir. Bu ödeme yönteminde ihracatçı, malını bedelini almaksızın gönderir. İhracatçı anlaşılan taksit süresinde ithalatçının ödeme yapmasını bekler.

Verilen cümlede boş bırakılan yere sırasıyla hangi ödeme yöntemleri gelmelidir?

- A) Açık hesap-Akreditifli
B) Akreditifli-Mal Mukabili
C) Vesaik Mukabili-Mal Mukabili
D) Açık hesap-Peşin
E) Peşin-Akreditifli

6. .... ödeme yöntemi; ithalatçının talimatı ile bir bankanın belirli bir paraya kadar, belirli bir süre içerisinde, belirli belgeler karşılığında ve öngörülen şartların yerine getirilmesi kaydıyla ihracatçıya ödeme yapacağını veya ihracatçı tarafından düzenlenen poliçeleri kabul edeceğini ihracatçıya karşı yazılı olarak taahhüt etmesi olarak tanımlanmıştır.

Tanımı verilen ödeme şekli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Vesaik Mukabili   B) Mal Mukabili   C) Peşin
D) Açık hesap   E) Akreditifli

2. Öğrenme Birimi

7. İthalatçının mal bedelini malı temsil eden belgeler karşılığı ödediği ödeme şeklidir. Bu ödeme yönteminde ihracatçının riski, ithalatçıya göre daha fazladır.

Tanımı verilen ödeme yöntemi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Vesaik Mukabili   B) Mal Mukabili   C) Peşin
D) Açık hesap   E) Akreditifli

8. I. Vesaik Mukabili

II. Mal Mukabili

III. Peşin

IV. Açık hesap

V. Akreditifli

Numaralanmış ödeme yöntemlerinin ithalatçının riskine göre büyükten küçüğe doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) II-III-V-IV-I   B) III-V-I-II-IV   C) I-II-III-IV-V
D) V-II-III-I-IV   E) III-IV-I-V-II

9. I. Vesaik Mukabili

II. Mal Mukabili

III. Peşin

IV. Açık hesap

V. Akreditifli

Numaralanmış ödeme yöntemlerinin ihracatçının riskine göre büyükten küçüğe doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) II-III-V-IV-I   B) III-V-I-II-IV   C) I-II-III-IV-V
D) V-II-III-I-IV   E) IV-II-I-V-III

10. .... ödeme şeklinde ithalatçı, mal bedelini malı teslim aldığı anda ödemektedir. Bu ödeme şeklinde ..... yönteminden farklı olarak bütün riskler ihracatçıya geçmektedir.

Verilen cümlede boş bırakılan yerlere sırasıyla hangi ödeme yöntemleri gelmelidir?

- A) Mal Mukabili-Peşin
C) Vesaik Mukabili -Mal Mukabili
E) Peşin-Akreditifli
B) Akreditifli-Mal Mukabili
D) Açık hesap-Peşin

3. Öğrenme Birimi

TAŞIMADA SİGORTA İŞLEMLERİ

KONULAR

- 3.1. NAKLİYAT SİGORTALARI
- 3.2. SİGORTA HASAR VE TANZİM

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Nakliyat sigortaları ile ilgili kavramları
- Sigorta hasar ve tanzim sürecini

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Sigorta ifadesi sizde neyi çağırıyor? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Taşıma esnasında oluşabilecek kargo hasarları neler olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

3.1. NAKLİYAT SİGORTALARI

Nakliyat sigortaları, bir yükün bir yerden başka bir yere nakledilmesi esnasında herhangi bir hasar ya da kayıp yaşanması riskine karşılık yapılan sigortalardır.

3.1.1. Sigortanın Tanımı

Sigorta, aynı türden tehlikeyle karşı karşıya olan kişilerin belirli bir miktar para ödemesi yoluyla toplanan tutarın sadece o tehlikenin gerçekleşmesi sonucu fiilen zarara uğrayanların zararını karşılamada kullanıldığı bir risk transfer sistemidir. Bu sistem sayesinde kişiler; karşı karşıya buldukları tehlikelerin neden olabileceği ve parayla ölçülebilen zararlarını, nispeten küçük miktarlarda ödedikleri primler yoluyla paylaşmaktadır.

Sigortanın temel işlevi, zararı ekonomik açıdan önemsiz bir duruma getirmektir. Kişiler tek başına karşılayamayacakları zararları bir organizasyon aracılığıyla aralarında paylaşmaktadır. Bu organizasyon; sigorta şirketi, sigorta ettiren ve sigorta sözleşmesinden oluşur.

Bir sigorta sözleşmesinde; bir tarafta ilgili kanun ve mevzuata göre sigortacılık faaliyetinde bulunmaya yasal olarak yetkili bulunan ve sigorta teminatını veren “sigortacı”, diğer tarafta ise tehlikeyle karşı karşıya olan “sigorta ettiren” bulunmaktadır. Sigortalı; sigorta sözleşmesinin bir tarafı olarak teminat kapsamındaki tehlikelerden herhangi birinin gerçekleşmesi durumunda, meydana gelen hasarın tazmini talebinde bulunmaya yasal yetkili olan kişidir.

3.1.2. Sigortanın Temel Kavramları

Riziko, bir kimsenin para ile ölçülebilir menfaatini tehdit eden tehlikedir. Rizikonun gerçekleşme ihtimalinin yüksek veya düşük olması, prim belirlemelerinde en önemli unsurdur. Çünkü primlendirme esasları, riskin bu değerler arasında bir yerlerde oluşacağı öngörülerek belirlenmektedir. Sigortacı, %0 ve %100 ihtimalli riskleri teminat altına almaz. Gerçekleşme durumu %100 olmasına rağmen teminat verilen tek konu hayat sigortalarıdır.

Poliçe, sigorta anlaşmasının yazılı şeklidir. Bu belgenin içeriğinde bulunması gereken bilgiler şunlardır:

- Sigortacı ile sigortalı/sigorta ettirenin ve varsa menfaattarın ismi, adresi
- Sigortanın konusu
- Verilen teminatlar
- Teminat başlangıç ve bitiş tarihleri
- Sigorta bedeli

Sigorta bedeli, poliçede yazılı olan meblağ olup hasar hâlinde sigortacının ödeyeceği en yüksek miktardır.

Sigorta primi, sigortacının hasar hâlinde ödeyeceği tazminata karşılık olarak sigorta ettiren tarafından peşinen veya taksitle ödenen ücrettir.

3.1.3. Sigorta Sözleşmesi

Sigorta sözleşmesi; sigortacının bir prim karşılığında, kişinin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan rizikonun meydana gelmesi hâlinde zararı tazmin etmeyi ya da bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle ya da hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar dolayısıyla yaşadıkları olumsuzluklar için bir para ödemeyi veya diğer edimlerde bulunmayı yükümlendiği sözleşmedir (TTK 1401. madde).

Bu kanun maddesine göre sigorta sözleşmesinin unsurları şunlardır:

- Prim ödenmesi
- Para ile ölçülebilir yararın (menfaat) varlığı
- Rizikonun meydana gelmesi şartı
- Sigorta bedelinin ödenmesi (tazminat ödemesi)

Sigorta sözleşmesinde belirtilen “Menfaat İlkesi” nakliyat sigortaları açısından önemlidir. Menfaat ilkesi, hukuka göre kişinin sahip olduğu eşya ile kendisi arasındaki ekonomik ilişki olarak tanımlanır.

Menfaat ilkesi şu kişileri kapsamaktadır:

- Bir malı belirli rizikolara karşı temin etmekte para ile ölçülebilecek bir yararı olan hak sahibi
- Hak sahibinin adi veya rehinli alacaklısı
- Malın muhafazasından dolayı hak sahibine karşı sorumlu olan acente
- Malın muhafazasında gerçekten yararı olan kimseler yahut bunların kanuni temsilcileri

Görsel 3. 1: Nakliye sırasında oluşan hasar

3.1.4. Nakliyat Sigorta Sözleşmesi

Nakliyat Sigorta Sözleşmesi, genellikle ithalat ve ihracat sevkiyatlarında büyük bir ticari işletmenin bir yıl boyunca bütün sevkiyatlarını teminat altına alan bir sözleşmedir. Aynı zamanda yurt içinde yapılan sevkiyatlar için de sözleşme düzenlenebilir.

Nakliyat sigorta sözleşmesinin sigortalıya sağladığı avantajlar şunlardır:

- Yıllık kapasiteye göre (sigorta bedelleri itibarıyla) sigorta fiyatlarında indirim sağlar.
- Belli limitlere kadar, sigortalının geç bildirimde bulunması hâlinde sigortalının hakkının kaybolmasını engeller.
- Uygulanacak sigorta fiyatı sayısını azaltır.

Nakliyat sigorta sözleşmesi düzenlenmesi için gerekli bilgiler şunlardır:

- Sigortalının adı ve unvanı
- Sevk edilen emtianın tarifi, paketleme şekli, kimin (sigortalı, profesyonel bir firma) paketlediği
- Sevkiyat şekli (hava yolu, deniz yolu, demir yolu, kara yolu)
- Sigorta bedelinin nasıl tespit edileceği (cif, fob, c & f, yurt içi)
- Yıllık tahmini sigorta bedeli
- Nereden nereye sevkiyat yapılacağı (ülkelere göre % ağırlıklı olarak)
- İstenilen teminat
- Her bir vasıtada taşınabilecek azami limit (sigorta bedeli)
- Son üç yılda ödenen prim ve hasar miktarı
- Hâlen çalışılan sigorta şirketi varsa bir poliçe örneği

3.1. UYGULAMA: Nakliyat Sigorta Sözleşmesi

İnternette, nakliyat sigorta sözleşmesi örneği araştırması yapınız. Bulduğunuz sigorta sözleşmesinin çıktısını sınıfınıza getirerek belgede olması gereken maddeler üzerinde bir çalışma yapınız. Daha sonra bir kelime işlemci programında kendi sigorta sözleşmesi örneğinizi hazırlayınız. Hazırladığınız örneği, sınıf arkadaşlarınızın çalışmaları ile karşılaştırınız.

3.1.5. Emtia Nakliyat Sigortası

Mal Sigortası kapsamında bir sigorta türüdür. Emtia Nakliyat Sigortası, Nakliyat Sorumluluk Sigortasından ayrı bir kavramdır. Taşınan mal üzerinde menfaat sahibi olan malın sahibi, alıcısı veya satıcısı tarafından yaptırılan bir sigorta türüdür. Taşıyıcı tarafından yük üzerinde yaptırılan sigorta ise sorumluluk sigortası kapsamındadır.

Satış Sözleşmesi ve Sigorta

Satış sözleşmesinin tarafları “alıcı” ve “satıcı”dır. Bu sözleşmenin sigortacı açısından amacı, yük sigortalarında sigorta yaptırma yükümlülüğünün hangi tarafa düştüğünün ve sigortalanabilir menfaatin sahibinin belirlenmesini sağlamaktır. Sigorta yaptırma yükümlülüğü emtia üzerinde sorumluluğu almak için de önemlidir. Bu alan, taşıma sözleşmelerinde ilgili birimler tarafından incelenip onaylanmaktadır. Sözleşmeye aykırı durumlarda yapılması gerekenler ve bu konuda hangi ticari mahkemelerin yetkili olduğu, sözleşmede madde olarak yer almalıdır. INCOTERMS’ e göre belirlenen sorumluluklar haricinde taşıma yapılan aracın türüne göre de sigorta kapsamı belirlenmektedir. Şekil 3.1’de gösterildiği gibi başlıca dört tip satış sözleşmesi vardır:

EXWORKS	Alıcı	Sigorta teminatı, malların satış kontratına bağlı olarak alıcıya teslim edilmesi ile başlar.
FOB	Alıcı	Sigorta teminatı, malların gemi güvertesine alınması ile başlar. Mallar gemi güvertesine alınana kadar olan her türlü risk satıcı ve onun sigortacısına aittir.
CFR	Alıcı	Sigorta teminatı, malların yüklenmesi bittikten sonra alıcı tarafından teslim alınması ile başlar.
CIF	Alıcı	Sigorta teminatı, mallar alıcıya teslim edilene kadar devam eder. Mallar teslim edildiği anda ise sona erer.

Şekil 3.1: Satış sözleşmesi ve sigorta

3.1.6. Emtia Nakliyat Sigorta Poliçesi

Tekil Taşıma Sigortası Poliçesi

Denizcilik rizikolarına karşı sigortada sefer poliçesi adı da verilen bu poliçe türü ile her türlü koşulları belli olan bir veya bir kaç taşıma bu tür poliçe ile sigorta güvencesi altına alınmış olur. Klasik anlamda taşıma sigorta poliçesi bu tür taşımalar için yapılmaktadır.

Abonman Taşıma Sigortası Poliçesi

Abonman taşıma sigortası sözleşmesi ile sigortacı, belli bir zaman dilimi boyunca taşınma yeri ve taşınacak yükün cinsi genel olarak belirtilmiş taşımaların tamamını sigorta güvencesi altına alır.

3.1.7. Emtia Nakliyat Sigortası Poliçesinin İçeriği

Sigorta teklifinin eksiksiz bir şekilde müşteri isteklerine uygun şekilde hazırlanabilmesi için taşıyıcı, aşağıdaki konularda bilgi sahibi olmalıdır:

- Sigortalının (müşterinin) adı, adresi
- Sigorta başlangıç ve bitiş tarihi
- Sigorta konusu malın cinsi ve ambalaj şekli
- Sevkiyatın başlangıç ve bitiş yerleri
- Sevk aracının cinsi
- Yıllık kapasite
- İstenilen teminat türü (dar teminat, geniş teminat, tam ziya)
- Her bir araçta taşınacak azami miktar (TL veya herhangi bir döviz cinsi)
- Malın özellikleri (patlayıcı, yanıcı, kırılabilir vb.)

Sigorta ettiren işletme olan taşıyıcı, sigortacıya yukarıdaki bilgilerin ışığında hazırlattığı poliçe teklifini müşterisine sunar. Müşteri, poliçe teklif şartlarını kabul ettiği takdirde sigorta poliçesi hazırlanarak müşteriye iletilir. Hazırlanan poliçede aşağıdaki hususlar bulunur:

- Sigortalının/sigorta ettirenin adı, adresi
- Sigorta başlangıç ve bitiş tarihi
- Sigortalanacak emtianın fatura bedeli
- Sigorta konusu ve sigorta koşulları
- Taşımayı gerçekleştirecek araç türü ve aracın belirleyici işareti (plaka, gemi ismi, uçuş numarası vagon numarası)
- Her bir sevkiyat için araç başına ödenecek azami tutar
- Sigortalının ihbar yükümlülüğü
- Hasar ihbarının yapılma şekli
- Sigortacıya hasarla ilgili sunulacak evraklar
- Sigorta geçerlilik süresi
- Sigortanın fesih veya uzatılmasıyla ilgili hükümler
- Sigorta prim tutarı (net ve brüt prim)

3.1.8. Emtia Nakliyat Sigortası Teminatları

Emtia Nakliyat Sigortası'nda ortaya çıkan rizikonun türüne ve verdiği zararın boyutuna göre çeşitli teminatlar verilmektedir. Teminat çeşitleri; tam ziya, dar ve geniş teminat olarak üçe ayrılır. Bu teminatların arasında sigortalının menfaatleri ve hakları açısından farklılıklar bulunur (Şekil 3.2).

TAM ZİYA TEMİNATI	DAR TEMİNAT	GENİŞ TEMİNAT
En dar ve prim miktarı en düşük teminat türüdür. Yükü taşıyan aracın (kamyon, treyler, uçak, tren vb.) fiilen, mutlak surette ve tamamen hasarlanması sonucunda taşınan malların fiilen ve tamamen hasarlanması durumunu teminat altına alır.	Dar teminat, taşınan değerlerin taşımanın yapıldığı aracın hasarlanması sonucunda zarar görmesi hâlini teminat altına alır.	Geniş teminatta, istisna edilen bazı hususlar belirtilir. Bu hususlar dışında kalan tüm hâller sigorta teminatı kapsamında sayılır.

Şekil 3.2: Sigorta teminat şekilleri

Emtia Nakliyat Sigortası'nda uygulanan kural ve protokoller hakkında lojistik personelinin bilgisi olması gerekir. Bir hasar meydana geldiğinde taşıma türlerine göre geniş, dar ve tam ziya teminatında uygulanacak kurallar Tablo 3.1'de verilmiştir.

Tablo 3.1: Taşıma Türüne Göre Teminatlar

TAŞIMA TÜRLERİ	GENİŞ TEMİNAT	DAR TEMİNAT	TAM ZİYA
DENİZ	(I.C.C. (A))	I.C.C. (C) I.C.C. (B)	Tam Ziya Klozu
KARA	(I.C.C. (A))	Kamyon Klozu Yüklemen+Aktarma+ Boşaltma Dâhil veya Hariç	Tam Ziya Klozu
HAVA	(I.C.C. (Aır))	Yok	Tam Ziya Klozu
DEMİR	(I.C.C. (A))	Demir yolu Klozu Yüklemen+Aktarma+ Boşaltma Dâhil veya Hariç	Tam Ziya Klozu

3.1.9. Emtia Nakliye Sigortasında İstisnalar

Taşınan her ürün sigortalı dahi olsa taşıyıcıdan kaynaklı olmayan ve mücbir sebeplerden dolayı uluslararası bazı kurallara göre sigorta istisnaları mevcuttur. Bunlar taşıyıcıdan kaynaklı olmayan sorunlar ve mücbir sebeplerdir.

Emtia nakliye sigortalarında, taşıyıcıdan kaynaklı olmayan ve mücbir sebeplerden dolayı ortaya çıkan durumlar için istisnalar mevcuttur. Bu istisnalardan bazıları şöyledir:

- Ne zaman yapılmış olursa olsun, sigortalı veya onun çalışanları tarafından yapılan kötü ambalajlama veya hazırlama
- Gemi sahiplerinin, idarecilerin, kiracıların veya gemiyi işletenlerin ödeme gücünü yitirmesi, mali yükümlülüklerini yerine getirememeleri
- Sigortalı tarafından bilinmesi koşuluyla; sigorta edilen mal, gemi veya diğer deniz taşıtına yüklendiği sırada gemi veya diğer deniz taşıtlarının denize elverişli olmaması veya yüke uygun olmamasından doğan ziya, hasar veya masraflar
- Herhangi yasal veya yasa dışı yönetimi, güç veya zorla devirmek ya da etki altına almak amacı taşıyan herhangi bir örgüt veya onunla ilişkili terörizmin neden olduğu ziya, hasar veya masraflar
- Politik, ideolojik veya dinsel güdü ile hareket eden herhangi bir kişinin neden olduğu ziya, hasar veya masraflar

3.2. UYGULAMA: MÜCBİR SEBEP

Mücbir sebebin hukuksal tanımı; önüne geçilmesi elde olmayan, istenenin dışında oluşan durumdur. Salgın hastalıklar, doğa olayları ve afetler de bu kapsama girmektedir.

Taşımacılığa ve taşınan ürüne zarar verecek bir mücbir sebep örneği bulup sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

3.1.10. Taşımacılıkta Sorumluluk Sigortası

Bu sigorta, taşıyıcının taşıdığı mallara ilişkin hukuki sorumluluklarını teminat altına alır. Sorumluluk sigortaları taşımanın her alanında, yurt içi ve yurt dışı ayırımı olmaksızın düzenlenebilmektedir. Sorumluluk sınırları, taşıyıcının bağlı olduğu mevzuata dayalı olarak değişebilir.

Taşıyıcı Sorumluluk Sigortası, taşıyıcının taşıdığı mallara ilişkin hukuki sorumluluklarını teminat altına alır. Sorumluluk sigortaları, aslında sigortalının kanunen yüklenmek zorunda kalacağı mali kayıplar için düzenlenmektedir. Sorumluluk sigortalarında risk, üstlenilen sorumluluktur.

Sorumluluk sigortaları ile sigortalı “sorumluluğunu” kabul etmekte, ancak sorumluluğun neticesinde meydana gelecek zararı karşılama ve tazminat ödeme edimini sigortacıya devretmektedir. Hile ve kasıt halleri hariç olmak üzere, kusurlu ve kusursuz sorumluluklarının maddi sonuçları, sigorta şirketince güvence altına alınmaktadır.

3.1.11. Taşıyıcının Mali Sorumluluk Sigortası ile Emtia Nakliyat Sigortası Arasındaki Başlıca Farklılıklar

Emtia Nakliyat Sigortasında “sigortalanabilir menfaat”, malın fiziki varlığı; mali sorumluluk sigortasında ise taşıyıcının hukuki sorumluluğudur. Bu sorumluluk, genellikle sınırlı sorumluluktur.

- Emtia Nakliyat Sigortasında “teminat limiti”, taşıma ile ilgili mevzuatta belirlenmektedir. Sorumluluk sigortalarında ise sigortacının sorumluluğunu sınırlayan bir teminat limiti söz konusudur. Bu limit taşınan malın değerinden düşük olabilir.
- Emtia Nakliyat Sigortasında sigorta bedeli, malın fatura kıymeti ve buna ilave edilecek masraflardan oluştuğundan teminat miktarı olarak malın gerçek değeri veya gerçek değerine yakın bir değer söz konusudur.
- Emtia Nakliyat Sigortasında “sigortalı”, malın sahibi veya mal ile ilgili menfaati olan taraftır. Taşıyıcı mali sorumluluk sigortalarında ise nakliyat firması ve/veya alt nakliyecidir.
- Taşıyıcı mali sorumluluk sigortası, taşıyıcının kusuru olması durumunda hasarın karşılanmasına olanak tanır. Emtia nakliye sigortası ise poliçe genel ve özel şartlarına uygun olmak koşuluyla oluşan ziya ve hasarların herhangi bir kusur olup olmadığına bakılmaksızın karşılanmasına olanak sağlamaktadır (Görsel 3.2).

Görsel 3.2: Kaza yapan taşıma aracı

3.1.12. Uluslararası Taşımalarda Sorumluluğu Belirleyen Konvansiyonlar

Taşımacı; yükü teslim aldığı andan teslim ettiği ana kadar, yükün kısmen veya tamamen kaybindan, doğacak hasarlardan ve taşıma süresinin aşılmasından sorumludur (Tablo 3.2).

Tablo 3.2: Taşıma Hukuku Mevzuatı

TAŞIMA HUKUKU MEVZUATI		
	ULUSLARARASI TAŞIMA	ULUSAL TAŞIMA
KARA YOLU	Kara Yoluyla Uluslararası Eşya Taşıma Sözleşmeleri Hakkında Konvansiyon (CMR)	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
HAVA YOLU	Uluslararası Hava Taşımalarına İlişkin Bazı Kuralların Birleştirilmesi Hakkında Varşova Konvansiyonu (VK) ve Montreal Konvansiyonu	Türk Sivil havacılık kanunu
DEMİR YOLU	Demir Yolu Uluslararası Eşya Taşıma Sözleşmelerine İlişkin Konvansiyon (COTIF-CIM)	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
DENİZ YOLU	1986-1979 tarihli Visby-Londra Kuralları, Sınırlı Sorumluluğu Düzenleyen 1976 Londra Sözleşmesi, 1968 Hamburg Konvansiyonu (Rotterdam Konvansiyonu)	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
MULTIMODAL (ÇOKLU TAŞIMA)	1980 Muhittin Multimodal Taşımalar Üzerine Uluslararası Taşıma Komisyonu Birleşmiş Milletler Cenevre Konvansiyonu	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu

Kara Yolu ile Uluslararası Eşya Taşıma Sözleşmeleri Hakkında Konvansiyon (CMR)

Uluslararası kara taşıma sözleşmeleri için geçerli olan temel hukuk kaynağıdır. Bu konvansiyon, 31.10.1995 tarihi itibarıyla Türkiye’de düzenlenen uluslararası kara yolu taşıma sözleşmelerinde geçerli iç hukuk kaynağı mertebesindedir.

Bu sözleşme, sözleşmede belirtildiği gibi yükleme yeri ve teslim yeri için belirlenen yerin en az biri akit ülke olan iki ayrı ülkede olması halinde, tarafların ikametgâhı ve milliyetine bakılmaz. Ücret karşılığında yüklerin taşıt ile karadan taşınmasına ait her mukaveleye uygulanacaktır. Bir taşıma ilişkisinin CMR kapsamına girmesi için gereken başlıca şartlar şunlardır:

- Taşıma sözleşmesinden kaynaklanan bir borç ilişkisi söz konusu olmalıdır.
- Taşıma kara yolu ile yapılmalıdır.
- Taşıma sözleşmesinin konusu eşya taşımacılığı olmalıdır.
- Taşınacak eşya CMR’nin kapsamı dışında tutulmamış olmalıdır.
- Taşıma işi bir ücret karşılığında yapılmalıdır.
- Yükleme ve teslim yeri iki ayrı ülkede bulunmalıdır.
- Yükleme veya teslim yerlerinden bir tanesi CMR’ye taraf bir ülkede olmalıdır.

CMR kuralları emredici niteliktedir. Sözleşmeye taraf olan devletler veya ticari taraflar, CMR hükümlerine aykırı hükümler öne süremezler.

3.3. UYGULAMA: Özel Çekme Hakkı (SDR)

İngilizce karşılığı, Special Drawing Rights (SDR) olan özel çekim hakkı, Uluslararası Para Fonu tarafından oluşturulmuş, uluslararası bir para değerlendirme programıdır. Dolar, Euro, Sterlin, Yen ve Yuan para birimlerinin ağırlıklı ortalamalarının hesaplanması ile bulunur. Türkçe ekonomi yayını yapan medya kuruluşlarınca “Sepet Kur” olarak da tanımlanır.

Uluslararası karayolu taşımalarında, nakliye sigortası yapılmamışsa brüt kilogram başına 8,33 sdr;

Uluslararası hava yolu taşımalarında, nakliye sigortası yapılmamışsa brüt kilogram başına 19 sdr; tazminat ödemesi yapılmaktadır.

Yukarıdaki bilgiler ışığında sayfa 81 ve 82’de verilen örnek olayları sınıf içerisinde yapınız. Bu olayların çözümü için nasıl bir yol izlenmelidir?

ÖRNEK OLAY

Taze çiçek gönderimi yapan A çiçek firması, 1350 kutu, 800 kg kesme karanfil çiçeğinin ihracat ve taşınma işlemleri için B Lojistik firması ile anlaşmıştır. Anlaşmaya göre konşimento düzenlenerek malların en geç 01.10.2018 tarihinde teslim edileceği konusunda taraflarca el sıkışılmasına rağmen mallar zamanında teslim edilmemiş ve A çiçek firması, çiçeklerin bozularak hasara uğradığını iddia ederek zarara uğradığını ve bu sebeple taşıyıcıya navlun ücretini ödemek istemediğini belirtmiştir. Ayrıca zarara karşı sorumlu olduğu için taşıyıcı firmadan malın bedeli olan 16000 İngiliz Sterlinini talep ettiği bir tazminat davası da açmıştır.

Buna karşılık B lojistik firması, Londra’ya incek uçağın son anda hava muhalefeti sebebiyle inemediğini ve nakliyenin daha sonra başka bir firma tarafından şartlar uygun olduğu anda yapıldığını, bunun mücbir bir sebep olduğunu belirtmiştir. Hasar ihbarı 18.10.2018 tarihinde yapıldığından mevcut süreler içinde başvurular yapılmadığından tazminat ödemeyeceğini belirtmiştir.

ÖRNEK OLAY

Kayseri'den yüklenen mobilyalar, 13.05.2017 tarihinde yola çıkacak olup Ürdün'ün Amman kentine 2 gün içinde teslim edilmesi için Gönderici K Mobilya ile Taşıyıcı A Lojistik arasında anlaşmaya varılmıştır. Malın değeri 150.000 Türk lirası olup ağırlığı 2 tondur. Ancak araç parsiyel yük taşımacılığı yaptığından Suriye'ye teslim edilecek başka mallar da araca yüklenmiştir.

Taşıma aracı Suriye sınırları içindeyken bölgedeki iç karışıklıklar sebebiyle kamyonla saldırı olmuş ve mallar zarar görmüştür. K mobilya; Merkez Bankasının 13.05.2017 tarihindeki sepet kuruna göre 1 SDR'nin 5 TL ettiğini, 8,33 ile çarpıldığında kilogram başına 41,50 TL tazminat hakkı bulunduğunu belirtmiş; bu tazminatı CMR Sorumluluk Sigortası'na dayanarak A Lojistik'ten talep etmiştir. Ayrıca malların Suriye üzerinden değil Irak üzerinden götürüleceği konusunda sözlü olarak anlaşılmasına rağmen sözün tutulmadığını öne sürmüştür. Bu sebeple de nakliyeciyi firmaya karşı ek tazminat istemiyle dava açmıştır. Ayrıca malların Suriye üzerinden değil Irak üzerinden götürüleceği konusunda sözlü olarak anlaşılmasına rağmen sözün tutulmadığını öne sürmüştür. Bu sebeple de nakliyeciyi firmaya karşı ek tazminat istemiyle dava açmıştır.

A Lojistik; böyle bir söz vermediğini, mobilya firmasının daha ucuz olduğu için bu yolu seçtiğini belirtmiştir. Ayrıca iç savaş gibi mücbir bir sebeple mallara hasar geldiği için böyle bir tazminatı ödemeyeceğini beyan etmiştir.

Sevk Mektubu (CMR Belgesi): Uluslararası Karayolu Birliği (IRU), CMR hükümlerini dikkate alarak örnek bir sevk mektubu hazırlamıştır. Bu belgeye; CMR Konvansiyonu'nda sevk mektubu, uygulamada ise CMR belgesi denilmektedir. Uygulamada ise CMR Belgesi olarak söz edilmektedir.

Sevk mektubunda mutlaka bulunması gereken bilgiler şunlardır:

- Tarihi ve tanzim mahalli
- Göndericinin adı, soyadı ve adresi
- Taşıyıcının adı, soyadı ve adresi
- Yükün yükleme yeri ve tarihi; teslim için belirlenen yer
- Malların gönderildiği şahsın adı, soyadı ve adresi
- Yükün mahiyetinin tarifi, ambalaj şekli; tehlikeli malların herkesçe anlaşılacak şekilde yapılan tarifi (genel olarak bilinen işaretleri)
- Yükün kaç parçadan ibaret olduğu ve bunların özel marka ve sayıları
- Yükün brüt ağırlığı veya başka şekilde ifade edilmiş miktarı
- Taşıma ücretleri (nakliye bedeli, ek masraflar, gümrük resimleri ve mukavelenin akdinden teslimine kadar yapılan diğer ödemeler)
- Gümrük ve diğer formaliteler için gerekli talimat
- Aksine olabilecek herhangi bir hükme(kayda) bakılmaksızın, taşımanın işbu anlaşma hükümlerine tabi olduğuna dair not

Sevk mektubunun içeriği göndericiden gelen bilgilere göre düzenlenmektedir. Bu bilgilerin büyük bir bölümünü taşıyıcının kontrol etme yükümlülüğü yoktur. Çoğu zaman böyle bir kontrol fiilen de mümkün değildir. Bu sebeple bilgilerin doğruluğundan gönderici sorumludur. Taşıyıcı ise malları teslim aldığı andan itibaren oluşacak hasar ve kayıptan sorumlu olduğundan, sorunsuz bir taşıma yapılabilmesi için, daha taşıma başlamadan bazı yükümlülüklerin altına girmesi gerekmektedir.

CMR sözleşmesinin hükümleri gereğince bir taşıyıcı, yükün kısmen veya tamamen kaybından dolayı tazminat ödemekle sorumlu tutulduğunda tazminat miktarı, yükün taşınmak üzere kabul edildiği yer ve zamandaki kıymetine göre hesaplanır. Bununla beraber tazminat miktarı, yükün eksik brüt ağırlığının kilogramı başına 8.33 Özel Çekme Hakkı (SDR) hesap birimini aşamaz.

Malların Kısmen veya Tamamen Kaybı: Teslim için kararlaştırılan tarihi takip eden 30 gün içinde mallar teslim edilmelidir. Bazı durumlarda teslim tarihi sözleşmede kararlaştırılmaz. Böyle durumlarda ise mallar, teslim alındığı andan itibaren 60 gün içinde teslim edilmelidir. Aksi hâlde malların kaybolduğuna dair kesin kanıt oluşmuş olur. Dava açma hakkı olan taraf, buna dayanarak mallar kaybolmuş gibi hareket eder.

Sorumluluktan Kurtulmaya İlişkin Genel Sebepler: Kayıp, hasar veya gecikme; tasarruf hakkı sahibinin hatası veya ihmalden meydana geldiğinde veya taşınan eşyanın kusurundan yahut da taşımacının önlemesine ve sonuçlarından kaçınmasına olanak bulunmayan durumlardan ileri geldiğinde taşıyıcı sorumlu tutulamaz. Ancak kayıp, hasar veya gecikmenin öngörülen nedenlerin birinden doğduğunu kanıtlamak taşımacıya aittir.

Sorumluluktan Kurtulmaya İlişkin Özel Sebepler: Sorumluluktan kurtulmaya ilişkin genel sebeplerin haricinde, taşıyıcıyı sorumluluktan kurtaran özel sebepler de bulunmaktadır.

Sorumluluktan kurtulmaya ilişkin özel sebepler şunlardır:

- Kullanılmasında anlaşmaya varılmak ve sevk mektubunda açıkça belirtilmek kaydıyla, madeni levha ile kaplanmamış veya üstü tente ile örtülmemiş açık taşıtların kullanılması
- Ambalajlanmadıkları veya kötü ambalajlandıkları zaman, özellikleri gereği fire veren veya hasara uğrayan malların ambalajlanmaması veya hatalı ambalajlanmış olması
- Yükün gönderici, alıcı veya bunlar adına hareket eden kişiler tarafından alınması, yüklenmesi, yığılması (istiflenmesi) veya boşaltılması
- Özellikle kırılma, paslanma, çürüme, kuruma, normal fire verme özelliği olan; güve ve haşereden kısmen veya tamamen zarar görebilecek malların doğal özellikleri gereği kayıp veya hasara uğraması
- Sandık veya paketlerin üzerindeki marka (işaret) veya numaraların yetersiz veya hatalı oluşu
- Canlı hayvan nakli

Hasar Halinde Sorumluluk Miktarı: Hasar durumunda taşımacı, malın CMR esaslarına uygun olarak belirlenen değerine göre hesaplanmış kıymetten düşme (değer kaybı) miktarını öder. Ancak tazminat şu miktarları aşamaz:

- Eğer gönderilen malın tamamı hasara uğramış ise tamamı kaybolduğunda ödenmesi gereken miktarı
- Eğer gönderilen yükün bir kısmı hasara uğramış ise hasardan etkilenen kısım kaybolsaydı ödenmesi gereken miktarı

3.1.13. CMR Sorumluluk Sigortası

“CMR sigortası bir kara yolu sigortasıdır.” Özel sigortalar temelde, kara ve deniz sigortaları şeklinde ikiye ayrılır. CMR sigortaları, konvansiyon hükümleri çerçevesinde karayolu ile yapılan uluslararası eşya taşımalarını teminat altına almayı amaçladığı için tabii olarak kara sigortaları başlığı altında ele alınmaktadır.

“CMR sigortası bir tazminat (zarar) sigortasıdır.” Tazminat sigortası ile hem sigortaya konu mallarda meydana gelebilecek hasar veya ziyanın karşılanması hem de sigortaya konu mallar dolayısıyla sigorta ettirenin üçüncü kişiye karşı doğan tazminat borcunun karşılanması amaçlanmaktadır.

“CMR sigortası bir sabit primli sigortadır.” Uygulamada, CMR sigortaları genellikle muayyen riskler için ve sabit primlerle yapılmaktadır. Bu sebeple sabit primli sigortalar içerisinde değerlendirilebilir.

“CMR sigortası bir pasif sigortadır.” Bu sigorta taşıyıcının mal varlığının aktif değil pasif kısmına taalluk etmektedir. CMR sigortasına mesuliyet sigortası vasfını kazandıran bu yönüdür. Bu sigorta aracılığıyla, taşıyıcının üçüncü şahıslara karşı doğan sorumluluğunun yani mal varlığının pasifinde doğacak artışların karşılanması amaçlanmaktadır.

“CMR sigortası bir sorumluluk sigortasıdır.” Bu sigorta; CMR Konvansiyonu’nda düzenlenen ve taşıyıcının bizzat kendisinin, yardımcısının yahut birlikte çalıştığı kimselerin konvansiyon hükümleri çerçevesinde doğan sorumluluklarını, sigorta sözleşmesi (poliçesi) temelinde teminini amaçlamaktadır. CMR sigortası, bir ihtiyari mali sorumluluk sigortasıdır.

3.2. SİGORTA HASAR VE TANZİM SÜRECİ

3.2.1. Hasar Tutanağı

Hasarın meydana geldiğini tespiti yarayan belgedir. Tutanağın hasara sebebiyet veren ve hasardan zarar gören taraflar arasında düzenlenmesi esastır. Karayolu nakliyatlarında, CMR veya taşıma irsaliyesi üzerine hasar notu düşülmesi hasar tutanağı hükmündedir. Resmî makamlarca düzenlenen gümrük rezerv zaptı; polis, jandarma veya savcılık tutanakları; itfaiye raporu gibi belgeler de hasar tutanağı hükmündedir.

Riziko gerçekleştiğinde sigortalı veya zarar görenler; riskin gerçekleştiğini, hasarın meydana geldiğini ve/veya tazminat talep edildiğini en kısa sürede bildirilmelidir. Bu durumda şirket tarafından yapılması gereken işlemlerden biri, sigorta eksperinin atanmasını sağlamaktır. Ekspirin yapacağı çalışma neticesinde riskin gerçekleşme nedenleri tespit edilebilir. Ayrıca gerçekleşen riskin sigorta teminatı kapsamında olup olmadığı da eksperin raporuyla ortaya koyulur. Riskin gerçekleşmesi sonucu ortaya çıkan hasarın boyutu ve ödenmesi gereken tazminat tutarı da eksperin hazırlayacağı rapora göre belirlenir.

Sigorta Ekspertizi: Sigorta eksperisi, sigorta konusu risklerin gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkan kayıp ve hasarların miktarını, nedenlerini ve niteliklerini belirleyen ve mutabakatlı kıymet tespiti, ön ekspertiz ve hasar gözetimi gibi işleri meslek olarak yapan tarafsız ve bağımsız kişidir.

Hasar meydana geldiği esnada öncelikle yükün sahibine haber vermek ve hasar tespit tutanağı oluşturmak önemlidir. Daha sonra yük sahibinin ve/veya nakliye şirketinin anlaşmalı olduğu sigorta şirketiyle irtibata geçilerek eksper talebinde bulunulmalıdır.

Sigorta Ekspertiz Yönetmeliği'nin 20. maddesinin 6. fıkrasında, eksperlerin düzenledikleri raporu ekspertiz işleminin tamamlandığı tarihten itibaren en geç yedi iş günü içerisinde kendisini tayin eden tarafa vermesi gerektiği hüküm altına alınmıştır. Ekspertiz ve raporlama işlemi hasarın tasfiye sürecinde önemli bir aşamadır.

Sigorta ekspertizi ruhsatnameleri risk türlerine göre aşağıdaki ekspertiz dallarında ayrı ayrı verilir:

- Kara, hava, deniz ve demir yolu araçları
- Emtia ve kıymete ilişkin nakliyat
- Yangın, doğal afet, kaza ve hırsızlık
- Mühendislik
- Kredi ve finans
- Sağlık, hastalık ve ferdi kaza

3.2.2. Hasarda Dikkat Edilmesi Gereken Durumlar

Hasarda Sebebin Tespit Edilmesi: Hasar incelenmesinde en önemli hususların başında hasar sebebinin doğru tespit edilmesi gelmektedir. Çünkü hasar sebebinin doğru tespit edilmesi, hasarın teminat kapsamına girip girmediğine doğrudan etki eder. Ayrıca rücu davalarında asli rol oynar.

Ancak hasarın gerçek sebebinin belirlenmesi bazı durumlarda kolay değildir. Örneğin nakliyeciyile malın alıcısı arasındaki tutanaklarda, hasarın sebebi belirtilmeksizin sadece "hasarlı teslim" ibaresi yer alabilir. Hasarın gerçek sebebinin tespiti, hasarlı malı yerinde inceleyen ve hasarla ilgili delilleri toplayan eksper tarafından yapılmaktadır.

Bazı hasarlara tek bir olay neden olmaktadır. Bu olay, doğal olarak hasarın yakın sebebidir. Ancak bazı durumlarda hasar, zincirleme olayların sonucunda meydana gelebilir. Bazen de birden fazla olayın etkisiyle oluşabilir. Böyle bir durumda, hasarın yakın sebebinin tespit edilmesinde zorluklarla karşılaşılabilir.

3. Öğrenme Birimi

Zincirleme olaylar sonucunda meydana gelen bir hasarın yakın sebebinin açıklanmasına şöyle bir örnek verilebilir:

- Fırtına, ahşap binanın çatı duvarını yıkar.
- Çöken duvar, binanın elektrik kablolarını koparır.
- Kopan elektrik kabloları, kısa devre nedeniyle kıvılcım çıkarır.
- Kıvılcımlar, ahşap binada yangına neden olur.
- İtfaiyenin yanan eşyaları söndürmek ve yangının büyümesini önlemek amacıyla sıkıdığı su komşu binalarda zarara neden olur.

Bu zincirleme olaylar sonucunda eşyaların yanmasının ve komşu binalarda meydana gelen su hasarının yakın sebebi (belirleyici sebep) fırtınadır.

Örneğin, taşımacılık sektörüne uyarlısak ıslanmış kolileri görerek hasarın sebebi ıslanmak denilemez. Araçta çıkmış bir yangın sonrasında itfaiyenin sıkıdığı sudan ıslanmış kolilerdeki malın hasarının ana sebebi yangındır. Kamyon taşımalarında ıslanma, teminat kapsamında değildir. Eğer hasarı ıslanma diye yorumlarsak bu hasar poliçe kapsamına girmez. Ancak olayın yakın sebebi yangın ise bu riskin kamyon taşıma teminatına dâhil olmasından ötürü hasarın tazminatı poliçe kapsamına girer (Görsel 3.3).

Görsel 3.3: Hasarlı konteynerler

“İstiap (yük sınırı) haddinin aşılması teminat haricindedir.” özel şartı bulunan poliçedeki malın hasarında; istiap haddinin aşılmış olduğunun belirlenmesi, hasarın teminat dışı bırakılması için tek başına yeterli değildir. Böyle bir hasarı teminat kapsamı dışında değerlendirebilmek için istiap haddinin aşılmasının hasara doğrudan ve kanıtlanabilir seviyede etki etmiş olması gerekmektedir.

Taşıtın ruhsatında belirtilen taşıma haddinden fazla yük ve yolcu taşınması sırasında meydana gelen zararların teminat dışı kabul edilebilmesi için riziko ile istiap haddinden fazla yük ya da yolcu taşıma arasında uygun nedensellik bağının bulunması ve kazanın salt bu nedenle meydana gelmesi gerekir. Başka bir anlatımla sadece istiap haddinin aşılmış olması, rizikonun teminat dışı olduğu sonucunu doğurmaz.

Görsel 3.4: Aşırı yükleme sonucu oluşan hasar

Hasar ihbarının yapılmasından itibaren en geç 45 gün içerisinde hasar tazminatının ödenmesi gerekmektedir. Ancak hasarla ilgili araştırmalar, ihbar tarihinden itibaren 3 ay içerisinde tamamlanmamış ise sigortacı tazminattan ve bedelden mahsup edilmek üzere hasar miktarının veya bedelinin en az yüzde ellisini öder. Burada ödenecek avans miktarının tarafların mutabakatıyla belirlenmesi esastır. Mutabakat olmaz ise mahkemece yapılacaktır. Ön ekspertiz sonucuna göre belirlenecek tutar avans olarak ödenir.

3.4. UYGULAMA: Hasar Tespit Süreci

Sınıf içinde oluşturacağınız gruplar ile önce grup içinde; sonra tüm sınıf olarak sayfa 88'deki örnek olayı tartışınız ve öğretmeninizin yardımıyla örnek olayla ilgili doğru cevapları bulmaya çalışınız.

ÖRNEK OLAY

İnternet üzerinden sipariş verilen montajsız haldeki kitaplık, koliler halinde Ali Bey' in evine teslim edilmiştir. Ancak acilen şehir dışına çıkması gereken Ali Bey kargo firmasından ürünü teslim alırken kolileri kontrol edememiş, sadece Teslim Tesellüm Belgesi'ni imzalayıp dışarıdan gözle kontrol ederek malları teslim almıştır.

10 gün sonra evine dönüp kitaplığı kurmak için kolileri açtığına parçaların hasarlı, ambalajlarının eksik olduğunu fark etmiştir. Hemen ürünlerin fotoğraflarını çekip malları teslim eden kargo şirketine malların hasarını bildirmiştir.

Kargo firması, hasarın nakliye esnasında oluşmadığını, koli içi ambalajın üretici firma tarafından yapıldığını, ayrıca gözle kontrol edildiğinde dışında bir hasar tespit edilmediği için bu kargonun yükleme boşaltma esnasında hasarlanmış olamayacağını bildirmiştir.

Bu durumda Ali Bey, kitaplık parçalarının üretim ve/veya paketlenme esnasında hasar görüp görmediğini nasıl ispatlayabilir?

Bu vakanın çözümü için nasıl bir yol izlenmelidir?

3.2.3. Hasar Türleri

İstif ve Ambalaj Hatası Nedeniyle Meydana Gelen Hasarlar: Poliçenin istif ve ambalajlama yetersizliğinden dolayı teminat haricinde bırakılması için istif ve ambalajlamanın sigorta başlamadan evvel veya sigortalı tarafından yapılmış olması gerekmektedir. Bunun dışında Türk Ticaret Kanunu'nda ve nakliyat sigortası genel şartlarında istifleme ve ambalajlama yetersizliğinden kaynaklı tüm hasarlar teminat dışındadır.

İstif ve ambalajda temel uygunluk kıstası, ambalajın seferin olağan olaylarına dayanıklı olup olmamasıdır. Emtianın elleçlemeye uygun, taşımaya dayanıklı; ambalajın ticari teamüllere uygun olması yeterli bir ölçüdür (Görsel 3.5).

Görsel 3.5: Taşıma esnasında ezilmiş bir koli (kırılabılır etiketli)

Yanlış Araç Seçiminden Kaynaklı Hasarlar: Nakliye aracının malı taşımaya elverişli, güvenli ve yola uygun olması gerekmektedir. Yükleme; sigorta başlamadan önce ve sigortalı ya da çalışanları tarafından yapıldığında, kara taşıtları ve konteynerin sigorta edilen şeyi güvenle taşımaya uygun olmadığında meydana gelebilecek hasarlar poliçe teminatının dışında bırakılmıştır.

Sarsıntı Sebebiyle Meydana Gelen Hasarlar: Sefer esnasında çarpma, çarpışma, kaza veya dış etki olmaksızın araç kasasındaki kolilerin dağılma hasarlarıyla çok sık karşılaşılmaktadır. Bu durum genellikle, sefer esnasında aracın ani manevra ve/veya fren yapması ve yol boyunca oluşan sarsıntıdan kaynaklanmaktadır.

Manevra, fren ve sarsıntı sefer esnasındaki aracın olağan durumlarıdır. Bunların hiçbiri hasar sebebi değildir. Hasarın; ani, beklenmedik ve tesadüfi olması gerekmektedir. Başka bir sebep olmaksızın sarsıntıdan dolayı araçtaki malların dağılması, hasarın istif hatası sebebiyle meydana geldiğine işaret eder. Çünkü araca yüklenen yükün seferin olağan koşullarına dayanıklı olarak istif edilerek bağlanması gerekmektedir.

Ambar Buğusu: Malın konteyner içine nemli ve rutubetli yüklenmesi, özellikle kıtalararası seferlerde konteyner içindeki yükün aşırı sıcak ve soğuğa maruz kalması, konteynerdeki havalandırma deliklerinin kapalı olması gibi sebeplerle oluşan yoğunlaşmanın malın üstüne yağması sonucunda, atmosferik şartlara bağlı olarak meydana gelen ıslanmalara ambar buğusu denilmektedir.

Islanma Hasarları: Islanma hasarlarında, ıslanmanın nedeninin tespit edilmesi çok önemlidir. Taşıma aracında, malın tahliyesi tamamlanmadan önce yapılacak bir incelemeyle ıslaklığın kaynağı tespit edilebilir.

Gemi ambarı veya araç zemininde ıslaklık, araçta yırtık veya delik kısım olup olmadığının incelenmesi, ıslaklığın kaynağının tespiti açısından önemlidir. Bu sebeple sigortalı, ıslaklık tespit ettiği anda aracın tahliyesini durdurarak sigortacıya bilgi vermelidir.

Eksiklik Hasarları: Malın faturadaki miktardan eksik şekilde teslim edilmesi olarak tanımlanan eksiklik hasarları, genellikle aşağıdaki sebeplerden kaynaklanmaktadır:

- Seferde meydana gelen eksiklik
- Malın olağan finesi sonucu meydana gelen eksiklik
- Numune alınmasından ötürü meydana gelen eksiklik
- Ölçüm tartım farklılıklarından kaynaklı eksiklik

Yükleme ve Boşaltma Esnasında Meydana Gelen Hasarlar: Yükleme, aktarma ve tahliye işlemleri, nakliyenin herhangi bir aşamasında ve muhtelif yerlerde (sigortalının deposu, nakliyecinin deposu, antrepo, liman sahası, alıcının deposu vb.) yapılabilir. Bu çalışmalar kol gücüyle yapılabileceği gibi forklift, konveyör bant, vinç gibi iş makineleriyle de gerçekleştirilebilir.

3. Öğrenme Birimi

Vinçle yapılan yükleme ve boşaltma işlemlerinde; emtianın düşürülmesi, bir yere çarpıtılması veya emtiayı kaldırmak için bağlanan halatın kasmaı hasarlarına rastlanır. Konveyör bantla yapılan yükleme ve boşaltmada, uçak içine yük koyulurken veya uçak içinden yük boşaltılırken yükün bant üzerine sertçe bırakılması veya fırlatılması sonucunda koli içindeki emtiada hasar oluşur. Forkliftle yapılan yükleme ve boşaltmada ise genellikle emtianın forkliftten düşürülmesi veya forklift bıçağı darbesi hasarlarına rastlanır.

3.2.4. Nakliyat Hasar ve Kayıp Dosyalarında Gerekli olan Belgeler

Hasar durumunda istenen belgeler, yurt içi ve dışı taşımalarda farklılıklar göstermektedir. Nakliyat hasar ve kayıp dosyalarında bulunması gereken belgeler yurt içi ve dışı taşımalar için Tablo 3.3'de gösterilmiştir.

Tablo 3.3: Nakliyat Hasar ve Kayıp Dosyalarında Gerekli olan Belgeler

YURT İÇİ TAŞIMALARDA GEREKLİ BELGELER	YURT DIŞI TAŞIMALARDA GEREKLİ BELGELER
<ul style="list-style-type: none"> • Eşyaya ait fatura • Sevk İrsaliyesi • Taşıma İrsaliyesi • Navlun Faturası • Hasar veya kayıp yük tutanağı • Kaza tespit tutanağı	<ul style="list-style-type: none"> • Eşyaya ait fatura • Çeki Listesi • Gümrük Beyannamesi • CMR, Konsimento vb.. • ATR • Tır Karnesi • Ordino • Navlun Faturası • Hasar veya kayıp yük tutanağı

3.5. UYGULAMA: Hasar Grupları

Duvar Gazetesi Oluşturma

Sınıf içerisinde iş güvenliği tedbirlerini alarak 7 çalışma grubu oluşturunuz. Her bir çalışma grubunun hasar türlerinden birini seçmesini sağlayınız.

Gruplar seçtikleri konuyla ilgili araştırmalarını bitirdikten sonra sınıf içinde 7 farklı duvar gazetesi oluşturunuz.

Örnek Pano

Hasar grubu hakkında araştırma yazısı hazırlayınız.

Hasar grubuyla ilgili fotoğrafları ortaya yapıştırınız.

Hasar ile ilgili örnek olay bulunuz ve yazınız.

BİLELİM-ÖĞRENELİM

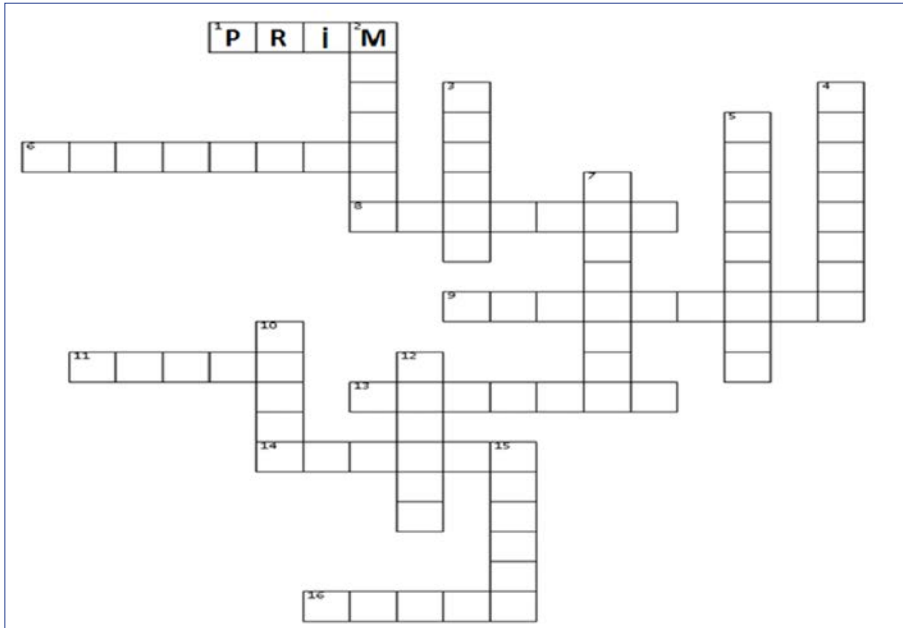
Bulmacayı aşağıdaki soruların yanıtlarına göre doldurunuz.

Soldan Sağa

1. Sigortacının hasar hâlinde ödeyeceği tazminata karşılık olarak sigorta ettiren tarafından peşin veya taksitle ödenen ücrettir.
6. Trafik için kamunun yararlanmasına açık olan arazi şeridi, köprüler ve alanlardır.
8. Taşınır ya da taşınmaz herhangi bir eşya üzerindeki bir hakkın güvence altına alınmasına denir.
9. Gemi, vapur vb. deniz araçlarıyla yapılan bir ulaşım şeklidir.
11. Ticarete konu olan altın, gümüş, bakır, pamuk, mısır, buğday, şeker, kahve gibi malların tümüne verilen isimdir.
13. Aynı türden tehlikeyle karşı karşıya olan kişilerin belli bir miktar para ödemesiyle riski transfer etmesidir.
14. Sigorta anlaşmasının yazılı şeklidir.
15. Bir olayın yol açtığı yıkılma, kırılma, dökülme, bozulma gibi zarara denir.

Yukarıdan Aşağı

2. Yürürlükteki hukuk kurallarının bütünüdür.
3. Mal ya da eşyaların bir yerden başka bir yere götürülmesidir.
4. Hava taşıtlarıyla (büyük oranda uçaklarla), insan ve yük taşımacılığı yapılan taşıma şekline denir.
5. Taşıtların ray üzerinde yürüdüğü taşıma şekline denir.
7. Bir yükün bir yerden başka bir yere nakledilmesidir.
10. Bir olay sonunda mal ya da eşyanın tamamen yok olmasıdır.
12. Bir kimsenin para ile ölçülebilir menfaatini tehdit eden tehlikedir.
15. Banka, sigorta, gayrimenkul, denizcilik gibi sektörlerde işin dinamiklerini anlayarak müşterilere danışmanlık yapan kişilere denir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A) Aşağıdaki soruları okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi SDR'nin açılımıdır?

- A) Emtia Zarar Sigortası
- B) Özel Çekme Hakkı
- C) Karayolu Konvansiyonu
- D) Emtia Sigorta Poliçesi
- E) İstiap Haddi

2. Aşağıdaki taşıma modlarından hangisinde dar teminat poliçesi yer almaz?

- A) Deniz yolu
- B) Demir yolu
- C) Kombine taşımacılık
- D) Kara yolu
- E) Hava yolu

3. Sevk mektubunu hazırlayan uluslararası örgüt aşağıdakilerden hangisidir?

- A) CIM-COTIF
- B) IATA
- C) ICAO
- D) IRU
- E) UNECE

4. Aşağıdakilerden hangisi CMR sorumluluk sigortasının özelliklerinden biri değildir?

- A) Aktif bir yapıdır.
- B) Tazminatı kapsar.
- C) Primler sabittir.
- D) Sorumluluğu ifade eder.
- E) Pasif bir sigortadır.

5. Aşağıdakilerden hangisi sigorta eksperini için verilen doğru bir bilgidir?

- A) Sigorta şirketlerinin bünyesinde çalışır.
- B) Bağımsız denetçi kuruluşlarda çalışır.
- C) Malın sahibidir.
- D) Nakliye firması adına çalışır.
- E) Gönderici adına soruşturma yapar.

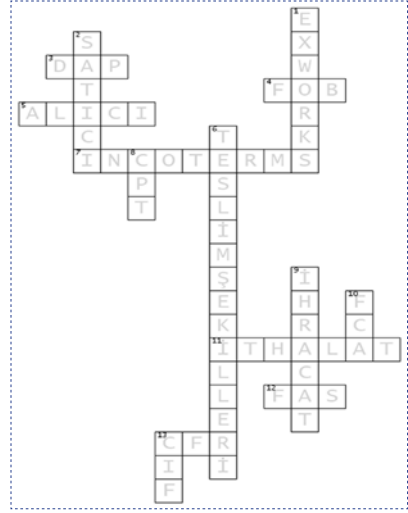
6. Aşağıdakilerden hangisi hasar anında yurt içinde istenen belgelerden biridir?

- A) Konşimento
- B) Çeki Listesi
- C) Sevk İrsaliyesi
- D) ATR
- E) TIR Karnesi

CEVAP ANAHTARLARI

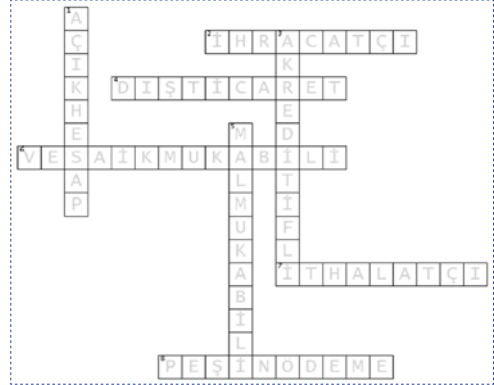
1. Öğrenme Birimi Bilelim Öğrenelim Cevap Anahtarı

1. Exworks
2. Satıcı
3. Dap
4. Fob
5. Alıcı
6. Teslim Şekilleri
7. Incoterms
8. Cpt
9. İhracat
10. Fca
11. İthalat
12. Fas

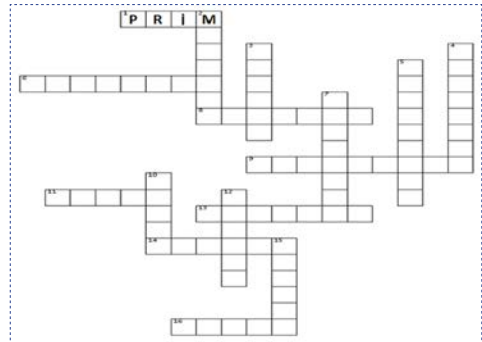
2. Öğrenme Birimi Bilelim Öğrenelim Cevap Anahtarı

1. Açık hesap
2. İhracatçı
3. Akreditifli
4. Dış ticaret
5. Mal mukabili
6. Vesaik mukabili
7. İthalatçı
8. Peşin ödeme

3. Öğrenme Birimi Bilelim Öğrenelim Cevap Anahtarı

1. Prim	5. Demir yolu	9. Deniz yolu	13. Sigorta
2. Mevzuat	6. Kara yolu	10. Kayıp	14. Poliçe
3. Taşıma	7. Nakliyat	11. Emtia	15. Eksper
4. Hava yolu	8. Teminat	12. Riziko	16. Hasar

CEVAPANAHTARLARI

1.

ÖĞRENME BİRİMİ

1. D	Satıcının	6. C
2. Y	Satıcı	7. C
3. D	Ex-works	8. E
4. Y	Satıcıya	9. B
5. D	D	10. E

2.

ÖĞRENME BİRİMİ

1. D	6. E
2. B	7. A
3. D	8. B
4. C	9. E
5. D	10. A

3.

ÖĞRENME BİRİMİ

1. B	4. A
2. E	5. B
3.	6. C

KAYNAKÇA

ICC Türkiye Milletler Arası Ticaret Odası. (2019). İç ve Dış Ticarete İlişkin Ticari Terimlerin Kullanımı İçin ICC Kuralları. Ankara.

İstanbul Sanayi Odası. (2015). Dış Ticarete Ödeme ve Teslim Şekilleri. İstanbul, Beyoğlu, Türkiye.

Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği. (2017). Incoterms 2020'Ye Doğru. Utikad, 20-21.

Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği. (2020). Incoterms 2020'de Pratik Değişiklikler Yapıldı. Utikad, 68-71.

(ICC Türkiye Milletler Arası Ticaret Odası, 2019)

(Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği, 2020)

(Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği, 2017)

(İstanbul Sanayi Odası, 2015)

(Askar, 2018) (Öztürk & Sandalcılar, 2018) (Bakanlığı, 2020)

Askar, G. (2018). DIŞ TİCARET ÖDEME YÖNTEMLERİ VE TÜRKİYE'DEKİ KULLANIMI. İstanbul, Türkiye.

Bakanlığı, T. (2020, Ekim 12). ticaret.gov.tr. Kasım 15, 2020 tarihinde T.C. Ticaret Bakanlığı: <https://ticaret.gov.tr/data/5d63d89d13b8762f7c43a738/15-Odeme%20Sekillerine%20Gore%20Dis%20Ticaret.pdf> <https://ticaret.gov.tr/data/5d63d89d13b8762f7c43a738/15-Odeme%20Sekillerine%20Gore%20Dis%20Ticaret.pdf> adresinden alındı

Öztürk, A., & Sandalcılar, A. R. (2018). Dış Ticaret İşlemlerinde Tercih Edilen Ödeme Yöntemleri. Kastamonu, Türkiye.

Ankaralı, A. E. (2018). Taşımacılıkta Sorumluluk Notları. İstanbul.

Erdal, M., & Çancı, M. (2003). Lojistik Yönetimi. İstanbul: Utikad.

Sarı, D., & Günaydın, M. (2013). Nakliyat Sigortalarında Hasar Uygulamaları. İstanbul.

ICC Türkiye Milletler Arası Ticaret Odası. (2019). İç ve Dış Ticarete İlişkin Ticari Terimlerin Kullanımı İçin ICC Kuralları. Ankara.

İstanbul Sanayi Odası. (2015). Dış Ticarete Ödeme ve Teslim Şekilleri. İstanbul, Beyoğlu, Türkiye.

Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği. (2017). Incoterms 2020'Ye Doğru. Utikad, 20-21.

Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği. (2020). Incoterms 2020’de Pratik Değişiklikler Yapıldı. Utikad, 68-71.

(ICC Türkiye Milletler Arası Ticaret Odası, 2019)

(Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği, 2020)

(Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği, 2017)

(İstanbul Sanayi Odası, 2015)

(Askar, 2018) (Öztürk & Sandalcılar, 2018) (Bakanlığı, 2020)

Askar, G. (2018). DIŞ TİCARET ÖDEME YÖNTEMLERİ VE TÜRKİYE’DEKİ KULLANIMI. İstanbul, Türkiye.

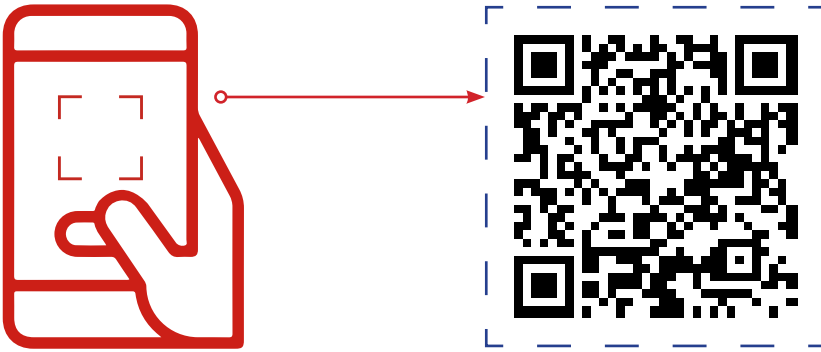
ICC Türkiye Milletler Arası Ticaret Odası. (2019). İç ve Dış Ticarete İlişkin Ticari Terimlerin Kullanımı İçin ICC Kuralları. Ankara.

İstanbul Sanayi Odası. (2015). Dış Ticarete Ödeme ve Teslim Şekilleri. İstanbul, Beyoğlu, Türkiye.

Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği. (2017). Incoterms 2020’ye Doğru. Utikad, 20-21.

Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği. (2020). Incoterms 2020’de Pratik Değişiklikler Yapıldı. Utikad, 68-71.

GÖRSEL KAYNAKÇA

<http://kitap.eba.gov.tr/karekod/Kaynak.php?KOD=1601>